

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI
İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

YEREL KADIN KURULUŞLARI VE SİVİL TOPLUM:
NİĞDE HÜDAVEND HATUN KADIN ÇOCUK VE
GENÇLİK DERNEĞİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aliye GÜN

İstanbul
Kasım - 2020

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI
İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

YEREL KADIN KURULUŞLARI VE SİVİL TOPLUM: NİĞDE
HÜDAVEND HATUN KADIN ÇOCUK VE GENÇLİK DERNEĞİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Aliye GÜN

İstanbul
Kasım - 2020

TEZ ONAYI SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Üye Doç. Dr. Erhan İÇENER

Üye Dr. Öğr. Üyesi Nigar TUĞSUZ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “ **Yerel Kadın Kuruluşları ve Sivil Toplum: Niğde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Örneği**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Aliye GÜN

ÖNSÖZ

Tezimin her aşamasında yardımcı olan, fikirleri ile çalışmama dinamizm katan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Çaha hocama, ders dönemimde değerli katkılar sağlayan Doç. Dr. Erhan İçener ve Dr. Ali Gemuhluoğlu hocama saygılarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Eğitimim boyunca benden desteğini esirgemeyen her daim maddi ve manevi destek olan sevgili eşim Şahin Gün'e teşekkürü az bularak minnet duyuyorum. Eğitim sürecimde zaman zaman ihmal ettiğim oğullarım Ahmed Haris, Ömer Faruk, Muhammed Yusuf ve Ali Necip'ten de özür diliyorum. Alacağım Yüksek Lisans Diplomamı, yasakları kaldırarak eğitim hakkımızı geri veren Sayın Başkanım RECEP TAYYİP ERDOĞAN'a ithaf ediyorum.

Aliye Gün

İstanbul-2020

ÖZET
YEREL KADIN KURULUŞLARI ve SİVİL TOPLUM: NİĞDE
HÜDAVEND HATUN KADIN ÇOCUK ve GENÇLİK DERNEĞİ
ÖRNEĞİ

Aliye GÜN

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Tez danışmanı: Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Ağustos, 2020 - 112+xi

Yirminci yüzyılın sonlarındaki gelişmeler, Doğu Blok'unun çökmesi, liberalizmin yükselmesi ve küreselleşme ile sivil toplum kavramı üzerinde şiddetli tartışmalar oluşmuştur. Bu çalışmanın çıkış noktası, geçmişten günümüze sivil toplum ve kadını kavramak, kadınların sivil topluma katkılarını araştırmaktır. Tezimiz, Niğde'de bulunan Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği örneğinden hareketle taşradaki kadın derneklerini araştırmak, bu derneklerin ne kadar kadına ulaşabildiği, sosyal hayata katkıları, faaliyetleri ve gelir giderleri hakkında veriler elde etmeyi amaçlamıştır. Bununla birlikte çalışma, derneğe ulaşan kadınların sayısını belirlemek, günümüz şartlarında hayata ne derece katıldıklarını tespit etmek, derneğe ulaşan kadınların sorunlarının neler olduğunu araştırmıştır. Yine kadın derneklerinin kadınların sorunlarına nasıl yaklaştığı ve taşra şartlarında nasıl çözüm bulduğu ya da bulamadığı, eksik yönlerinin tespiti tezimizin amaçlarındandır. Niğde ilinde kadın sivil toplum örgütleriyle ilgili daha önce araştırma yapılmadığı ve bu konuda literatür boşluğu olması nedeniyle tezimiz özgün bir değere sahip olup Niğde ilindeki kadın derneklerinin il bazında kadınlara katkısı araştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini mülakat yapılan 30 kadın oluşturmaktadır. Çalışmanın birinci boyutunu dernek yönetici ve üyeleri, ikinci boyutunu ise dernek yararlanıcıları oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, kadın derneklerinin kadınların hayatlarında kişisel gelişim noktasında katkı sağladığı görülmüştür. Derneğe üye olan ya da yararlanıcı kadınların özgüvenlerinde artış tespit edilmiştir. Sosyal performanslarında yükseliş yaşadıkları, iş kurdukları ve kendi çabalarıyla hayata tutundukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel kuruluşlar, Sivil Toplum, Kadın,

ABSTRACT

**LOCAL WOMEN’S ORGANISATIONS AND CIVIL SOCIETY:
NIGDE HUDAVEND HATUN WOMEN CHILD AND YOUTH
ASSOCIATION SAMPLE**

Aliye GUN

Post-Graduate, Political Sciences and International Relations

Thesis advisor: Prof. Dr. Omer CAHA

Ağustos, 2020 - 112+xi

The developments in the late twentieth century, the collapse of the Eastern Block, the rise of liberalism and globalization have resulted in blistering discussions on the concept of civil society. The purpose of this study is to absorb civil society and women from past to present, and to analyze women's contributions to civil society. The aim of our thesis is to analyze women's associations in the countryside, to obtain data on how many women the women's associations identified at the end of the research can reach, women's contribution to social life, activities and income expenses based on Nigde Hudavend Hatun Women Child and Youth Association sample. In this way, it was analyzed to determine the number of women who reached the association, to determine their participation in life in today's conditions, and what the problems of women who reached the association. Another aim of our thesis is to find out how women’s associations approach women's problems and how they overcome their deficiencies. In our thesis, the women's associations in Nigde were identified and the contribution of the studies carried out by the associations to women on the provincial basis was analyzed since there has been no research about women's non-governmental organizations’ in Nigde before. In this study we selected interview method in the qualitative research methods. We have 30 women participation. The first dimension of our study consists of director of association and members and other dimension consists of association beneficiaries.

As a result of the research, it was seen that women's associations contributed to self-improvement in women's lives. An increasing in the self-confidence of women who are members of the association and beneficiary women have been determined. It has been detected that their social performances have been increasing, establishing a business and they clutch onto the life with their own efforts.

Keywords: Local organizations, Civil Society, Woman

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI SAYFASI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3.Araştırmanın Yöntemi	5
1.4.Araştırmanın Düzeni.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	8
SİVİL TOPLUM VE KADIN	8
2.1.Bir Kavram Olarak Sivil Toplum.....	8
2.2.Sivil Toplumla İlgili Temel Yaklaşımlar	11
2.2.1.Liberal Düşüncede Sivil Toplum	11
2.2.2.Otoriter Düşüncede Sivil Toplum	12
2.2.3.Marksist Düşüncede Sivil Toplum.....	14
2.3.Türkiye’de Dünden Bugüne Sivil Toplum.....	16
2.3.1.AB Müzakere Sürecinde Sivil Toplum	19
2.4. Kadın Hareketi ve Sivil Toplum	24
2.4.1.Türkiye’de Kadın Hareketinin Gelişimi.....	24

2.4.2. Türkiye’de Kadınların Sivil Toplum Gelişimine Katkısı.....	32
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	36
NİĞDE’DE KADIN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE HÜKAGED	36
3.1.1. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Kuruluşu.....	37
3.1.2. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Amaçları	38
3.1.3. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Faaliyetleri... ..	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	52
4.1. HÜKAGED’in Yönetici ve Üyelerinin Evlilik ve Medeni Durumları	52
4.1.1. HÜKAGED Dernek Yönetici ve Üyelerinin Derneğe giriş Süreçleri... ..	52
4.1.2. HÜKAGED’in Dernek Üyelerinin Kişisel Gelişimine Katkısı.....	54
4.1.3. HÜKAGED Üyelerinin Kadın Sorunlarına Bakışları ve Duyarlılık Düzeyleri	55
4.1.4. HÜKAGED Üyelerinin Hayatlarındaki Değişimleri	58
4.1.5. HÜKAGED Üyelerinin Sosyal ve Siyasal Aktiflik Düzeyleri.....	60
4.2. HÜKAGED Dernek Yararlanıcıları.....	63
4.2.1. Dernek Yararlanıcılarının Derneğe Giriş Süreçleri.....	63
4.2.2. HÜKAGED’in Yararlanıcıların Kişisel Gelişimine Katkısı	64
4.2.3. Dernek Yararlanıcılarının Kadın Sorunlarına Bakışları ve Duyarlılık Düzeyleri	68
4.2.4. Dernek Yararlanıcılarının Hayatlarındaki Değişim	70
4.2.5. Dernek Yararlanıcılarının Sosyal ve Siyasal Aktiflik Düzeyleri	73
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	76
KAYNAKÇA	87
ÖZGEÇMİŞ.....	107

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1: Niğde-İŞKUR Temel Göstergeleri.....	69
--	----



KISALTMALAR LİSTESİ

HÜKAGED: Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği

AB: Avrupa Birliği

SODES: Sosyal Destek Programı

AHİKA: Ahiler Kalkınma Ajansı

İŞ-KUR: Türkiye İş Kurumu

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi

Başkanlığı

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

Vd. : Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Sivil toplumun kavramsal arka planı Eski Yunana dayanmaktadır. Özellikle Aristo'nun çalışmaları sivil topluma dikkat çekilmesine yol açmıştır. Zira Aristo devletin ve siyasal faaliyetlerin olduğu alanı sivil toplum alanı olarak tanımlamıştır. Sivil toplum kavramı, kullanıldığı tarihsel süreçlerin değişkenliği dolayısıyla literatüre zenginlik katmaktadır. Geçmişten günümüze devam eden tartışmalar, sivil toplum kavramının öneminin anlaşılmasına ışık tutmaktadır.

Dünyada yaşanan inişli çıkışlı sivil toplum tartışmaları çeşitli ekolleri var etmiştir. Bu ekollerle kavram kıyasıya tartışılmıştır. Bilim insanları ideal olan sivil toplumu açıklamaya çalışmışlardır. Sivil toplumu devletten ayrı bir alan olarak idealize eden düşünürler, nihai sonuca tam anlamıyla ulaşamamışlardır. Bireyin özgürleşmesi, temsil edilmesi, demokratik katılımcı sistemin içerisinde olmak gereksinimi, sivil toplum kavramının temellerini oluşturmaktadır.

Küreselleşme ile yalnız hareket etmenin olanaksızlaştığı dünyada, örgütlü ve organize hale dönüşen toplum yapısı, dünyada hâkim olmaya başlamıştır. Osmanlı Devletinin son dönemlerinden başlayarak günümüz Türkiye'sine kadar toplumsal yapının değişik yönlerinde kendini gösteren sivil toplum, bireysel hak ve özgürlükleri içine almaktadır. Demokrasiyi genişleterek sosyal yaşamın her platformunda bireyin sosyal, ekonomik ve siyasal alanda özgür ve üretken olmasını amaçlayan kavramın, örgütlenme ile çalışacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde sivil toplumun gelişmesi, kavramın tartışmaları dönemsel zorlukları beraberinde getirmiştir. Bu süreçten önemli ölçüde etkilenen kesimlerden biri de kadınlar olmuştur. Türkiye'de 1980'lerde başlayan kadın hareketi, eğitimli kadınların feminist söylemleri ile yayılmaya Türkiye'nin farklı bölgelerine ve farklı kesimlerine ulaşmayı başarmıştır. Sıradan insanların bile gündemine oturmaya başlayan söylemler, kadın konusunu önemli hale getirmiştir. Türkiye'de 1980'de ortaya çıkan bu hareket aslında 19. yüzyılın ikinci yarısında modernleşen Osmanlı kadınlarında başlamıştır. Kadınlar, II. Meşrutiyet ile dernekleşme ile örgütlenmiştir. 1935'te iktidarın idealleri sebebiyle kadın hareketi durmuş, 1980'li yıllarda tekrar harekete

geçmiştir. Özgün söylem ve faaliyetler ile yeniden sivil toplum yapılanmalarına gidilmiştir.

Sivil toplumun lokomotifi olan kadın hareketleri, geçmişten günümüze artarak devam etmektedir. Özellikle 2000’li yıllarda Avrupa Birliği üyelik müzakere sürecinde dernek ve vakıflarla ilgili düzenlemeler ile sivil toplumun önü açılmıştır. Bu kapsamda sivil toplumda kadınların yeri, kadınların kolektif biçimde dernekleşme ve var olma çabaları artarak devam etmiştir. Sivil toplumun gelişmesinde AB’nin etkisi önem arz etmektedir. Türkiye, AB ile üyelik müzakereleri sürecinde sivil toplum adına yapısal sorunları aşma olanağı bulmuştur. Küreselleşme ile yalnız hareket etmenin olanaksızlaştığı, dünyada örgütlü ve organize hale dönüşmüş toplum yapısının dünyada hâkim olmaya başlaması sivil toplumu öne çıkarmıştır. Türkiye’nin gelişmişlik seviyesini arttırmasının daha fazla örgütlenme ile olacağı düşünülmektedir. Bu noktada sivil toplumun yaptırım gücü ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, Niğde ilindeki kadınların sivil toplum çalışmalarındaki kazanımlarını, kendi hayatlarında sağladığı değişim süreçleri açısından bir farklılık oluşturup oluşturmadığını tespit etmeye çalışmaktadır. Söz konusu süreçte kadınların geleneksel toplumdaki rolleri ile derneğe başvurduktan sonraki süreçte hayatlarında oluşan değişiklikler analiz edilmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, derneğin yapısıyla derneğin kurulma amaçları arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Daha önce Niğde’de kadın dernekleriyle ilgili bu tür bir araştırma yapılmamış olması, çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Tez konumuzla ilgili yapılan çalışmaları incelediğimizde, farklı il ve farklı konularda incelenen kadın dernekleri görülmektedir. Literatür analizi yaparken, kaynakların sınırlılığı, çalışmanın başında anlaşılmıştır ancak sınırlılıklar dâhilinde özgün ve ilk olma özelliğine sahip konumuz özen ve sabırla çalışılmıştır.

1.1.Araştırmanın Problemi

Bu tezde, tarihsel süreçte kadının yeri ve toplumsal olarak geçirdiği evrim incelenmeye çalışılmıştır. Osmanlı devletinin de temelini oluşturan Selçuklu devletinde kadınların ekonomik ve sosyal hayatta etkin olarak yer almaları, Orta Asya’dan göçerek Anadolu topraklarına gelmiş olan Türk Milletinin bu toprakları vatan edinmesine büyük katkı sağlamıştır. Türk tarihinde ilk kez Âşık Paşazâde'nin XIII. yüzyıl Anadolu'sunda varlığından bahsettiği Bâcıyân-ı Rûm (Anadolu Bacıları)

Teşkilâtı kadınların ekonomik ve sosyal hayatta ne kadar aktif olduklarını gösteren önemli tarihi belgelerdendir. Ticaretle uğraşan erkeklerin kurduğu Ahi teşkilatının yanında üreten, milletine katkı sağlayan kadınların kurmuş olduğu Bâcıyân Teşkilatı da devletlerin kurulmasının önünü açmıştır. Teknolojide, sanayideki değişme ve dönüşmeye rağmen ataerkil yapının kadın – erkek ilişkisine bakışı değişmeye karşı direnç göstermektedir.

Tezimizde yerel kadın kuruluşları ve sivil toplum bağlamında, Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği incelenmeye çalışılmıştır. İlgili literatür araştırıldığında konumuzla birebir örtüşen bir çalışma bulunmamaktadır. Tezimizi çalışırken, konumuz ile ilgili yapılan birebir çalışma olmaması çalışmamıza özgün değer kazandırmaktadır. Tezimiz taşradaki yerel kadın derneklerinin kadınlara ve Niğde iline sağladığı katkıları incelemektedir. Bu tezin başlığı, “Yerel Kadın Kuruluşları ve Sivil Toplum: Niğde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Örneği” olacaktır. Bu kapsamda sivil toplumda kadınların yeri, kadınların kolektif biçimde dernekleşme ve var olma çabaları incelenmeye çalışılacaktır. Niğde ilindeki Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği (HÜKAGED) incelenecek, ekonomik, sosyal ve kültürel sorumluluk performansları tezimizin başlıca öncelikleri olacaktır. Anadolu kadınının güçlü yanlarını öne çıkarıp, taşra zorluklarını aşarak varoluş mücadelesini, dernekleşme süreçleri, örgütsel yapıları ve faaliyetleri tezimizin üzerinde yoğunlaştığı temel konular olacaktır. Sosyal değişimin ortaya çıkardığı kadın dernekleri genelde problem olarak tespit edilen sorunları ne derece çözülebildiği, bireye indirildiğinde kadınların kendilerini ne ölçüde emniyette hissettikleri, kaç bireyin ilgili derneğe ulaşma imkânı bulduğu, derneğe ulaşan kadınların problemlerinin ne derece giderildiği araştırılmıştır. Çalışma ile ulaşılan kadınların derneğe ulaşmadan önceki ve sonraki süreçleri de izlenmiştir. Kadın derneklerinin bu değişimler karşısındaki rol ve işlevleri incelenmiştir. Böylece hem toplumdaki değişimin niteliği hem de kadınların toplumsal rollerindeki değişim anlaşılmaya çalışılmıştır.

HÜKAGED’in dernek yöneticilerinin, derneğe müracaat eden kadınlar ve problemleri arasında ilişki kurup kurmadıkları, dernek yöneticilerinin tutumlarının problemlerin çözümünde etkili olup olmadıkları, ne kadar “kadın” kadın derneklerini tanıyor, derneğe ulaşan kadınların sayısı, faaliyetlere gösterilen katılımcı

sayıları gibi soruların cevapları aranmaktadır. Çalışmamız ana hatlarıyla şu sorulara cevap aramaktadır:

HÜKAGED örneğinde taşradaki kadın dernekleri kadınlara neler kazandırmaktadır, onları nasıl harekete geçirmektedir ve sorunlarını hangi ölçüde çözmektedir?

Bu soruların cevaplarını bulabilmek için dernek yöneticileri, dernek üyeleriyle ve derneğe ulaşan yararlanıcı kadınlarla yapılacak derinlemesine mülakatlar sonucunda elde edilen veriler ışığında taşra kadınlarının yaşadığı problemler saptanmaya çalışılacaktır. Bunun için 30 kadına ulaşarak mülakat yapılacaktır.

Kadın derneklerinin kuruluş itibariyle gösterdikleri sosyal performanslar tezimizin temelini oluşturacaktır. Kadın olarak taşrada var olmanın güçlü ya da zayıf yönleri, araştırmamızın ana dinamiklerinden olacaktır. Derneklerin taşradaki kadınların hayatlarına neler kattığı, kadın derneklerinin kadınlar için düzenlediği faaliyetler, kadınların hayatlarında varsa değişiklikler araştırmamızın sonunda değerlendirilecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Tezimizin konusu, HÜKAGED örneğinden hareketle taşradaki kadın sivil toplum örgütlerinin kadınlara neler kattığıyla ilgilidir. Niğde ili, bulunduğu bölge ve tarihi itibari ile Anadolu Selçuklu devletinin kültürel ve tarihi mirası üzerinde gelişimini ve varlığını devam ettirmektedir. Bir zamanlar (12. yy' da) Anadolu'nun ilk kadın valisini (Hüdavend Hatun) çıkarmış olan bu şehir, günümüzde Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı kayıtlarında da belirtildiği üzere kız çocuklarının erken evliliği gibi olumsuz konularda öne çıkan iller arasında yer almaktadır. Bir zamanlar valilik makamına kadar yükselmiş olan Niğdeli kadınların bugün sosyal ve ekonomik hayatta yeteri kadar yer bulup bulamadığı tezimizde araştırılacaktır.

Bu çalışmanın amacı, taşradaki kadın derneklerini araştırmak, araştırma sonunda tespit ettiğimiz kadın derneklerinin sosyal hayata katkıları, ne kadar kadına ulaşabildiği, faaliyetleri ve gelir giderleri hakkında malumat edinmektir. Bu bağlamda, derneğe ulaşan kadınların sayısını belirlemek, günümüz şartlarında hayata ne derece katıldıklarını tespit etmek, derneğe ulaşan kadınların sorunlarının neler olduğunu araştırmak, derneğin kadınlara sağladığı ekonomik, sosyal ve kültürel faydaları tespit etmeye çalışmaktır. Ve yine kadın derneklerinin kadınların

sorunlarına nasıl yaklaştığı ve taşra şartlarında nasıl çözüm bulduğu ya da bulamadığı, eksik yönlerinin tespiti yine tezimizin amaçlarındandır.

Niğde ilinde kadın sivil toplum örgütleriyle ilgili daha önce araştırma yapılmadığı ve bu konuda literatür boşluğu olması nedeniyle, Niğde ilindeki kadın derneklerin tespiti ve derneklerin yaptığı çalışmalarla il bazında kadınlara katkısının araştırılması amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Yöntemi

Tez çalışmamızda araştırmanın amacına uygun bir yöntem takip edilmiştir. Bu bağlamda literatür taraması ve niteliksel araştırma yöntemi olmak üzere araştırma iki aşamadan oluşacaktır.

Araştırmamızda Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, 4 dernek yöneticisi, 6 dernek üyesi ve 20 kursiyer olmak üzere toplamda 30 kadın üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır. Bunun için HÜKAGED Derneği'nde çalışan dernek yöneticileri, dernek üyeleri ve dernek yararlanıcısı kadınlarla derinlemesine mülakat yöntemi ile veriler toplanmıştır. Bu veriler ışığında kadınların değişim ve dönüşümleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sorunsallarına dernek yöneticileri, dernek üyeleri ve derneğe ulaşan yararlanıcı kadınlar ile yapılacak mülakatlar, video ve fotoğraflar incelenerek değerlendirilip cevaplar aranmıştır.

Çalışmamıza özgün değer katan en önemli husus, bu konunun daha önce çalışılmamış olmasıdır. Niğde ilindeki kadın derneklerinin varlığı ve yapılan faaliyetler, bu çalışmanın sonunda değerlendirilmiştir. Ayrıca derneğe başvuran kadınların (gönüllülük esasıyla) Niğde ilinde yaşadığı problemler derinlemesine mülakat yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma ile eğitilmiş-egitimsiz, çalışan-çalışmayan, evli-bekâr gözetmeksizin Niğdeli belli sayıda kadının sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda beklentilerini öğrenme fırsatı elde edilmiştir. Taşradaki kadınların sosyal yaşamları hakkında bilgi sahibi olunması sağlanmıştır. Niğde'deki kadın dernekleriyle ilgili bir araştırma daha önce yapılmadığı için çalışmamız ilktir ve özgün değere sahiptir, bu bağlamda literatüre katkı sağlanmış olacaktır.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği (HÜKAGED) çalışılırken, araştırma iki boyuttan oluşmuştur. Birinci boyutu derneğin faaliyetleri, yöneticileriyle yapılacak mülakatlar, web sayfası ve internetten ulaşılan haber

kaynakları üzerinden, ikinci boyutu ise, dernekten yararlanan ve üye olan kadınlarla yapılacak mülakatlarla, kadınların dernekten ne derece yararlandıkları ve nasıl fayda sağladıkları çalışılmıştır. Bu bağlamda 30 kadınla mülakat yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle Niğde'deki kadın dernekler araştırılmıştır. Araştırma evreninin toplumsal yapısını ortaya koyan bilgi ve belgelere müracaat edilerek başta dernek görevlilerinin, yönetici ve üyelerinin ve problemleri nedeniyle derneğe müracaat eden kadınlarla görüşülmüştür.

İkinci olarak, derneğin örgütsel yapısı ve amaçları araştırılmıştır. Bu bağlamda kadın derneklerinin ulaşmaya çalıştığı kadın kitlelerine amaç dâhilinde hangi çalışmalar yapıldığı değerlendirilmiştir.

Üçüncü olarak, derneğin faaliyetleri araştırılmıştır. Kadınların derneğe ulaşip ulaşamadığı, derneğe başvuran kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda aldığı kazanımlar ve hayata dair sosyal performansları değerlendirilmiştir.

Araştırmanın saha kısmı tamamlandıktan sonra toplanan mülakatlar, teorik çerçeveye bağlantısı kurularak yorumlanıp değerlendirilmiştir.

1.4.Araştırmanın Düzeni

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tezin girişi, araştırmanın problemi, amacı, yöntemi ve düzeninden bahsedilmiştir. İkinci bölümde, teze teorik bir çerçeve oluşturmak üzere sivil toplum kavramının analizi ile başlanmıştır. Sivil toplum literatürü araştırılarak geçmişten günümüze sivil toplum kavramı incelenmeye çalışılmaktadır. Sivil toplum kavramının çıkış noktası ve en önemli ekoller anlatılmaktadır. Türkiye'nin Cumhuriyet öncesi ve sonrası yaşadığı toplumsal evrilmeler ile sivil toplum açıklanmaya çalışılmaktadır. Türkiye'deki kadın sivil toplum hareketleri ve kadınların sivil topluma katkıları anlatılmaktadır. Bu bağlamda kadın derneklerini inceleyen kitap, makale ve dergiler incelenerek kadın derneklerinin çıkış noktası ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Üçüncü bölümde, Niğde ilinde kadın sivil toplum örgütü olan HÜKAGED incelenmektedir. Niğde'deki HÜKAGED'in kuruluş süreci, üye yapısı, felsefesi, kuruluş amacı, örgütsel yapısı, mekânı, yeri, kimlerin kurduğu, hangi ihtiyaçlara karşılık verdiği incelenerek, dernek hakkında derinlemesine bilgi edinmek bu bölümde mümkün olmaktadır. Derneğin kuruluş amacı ekseninde yaptığı proje ve faaliyetler bu bölümde anlatılmaya çalışılmaktadır.

Dördüncü bölümde ise, dernek yönetici, üye ve dernek yararlanıcısı kadınların dernek öncesi ve dernek sonrası yaşadıkları değişimler anlatılmaya çalışılmaktadır. Kadınların derneğe giriş süreçleri, derneğin kişisel gelişimlerini nasıl etkilediği, kadın sorunlarına bakış açıları ve duyarlılık düzeyleri, hayatlarındaki değişimler, sosyal ve siyasal aktiflik düzeyleri incelenip veriler ışığında analiz edilmektedir. Dördüncü bölümde ayrıca HÜKAGED'in faaliyetleri incelenerek bölgeye ve kadınlara sosyal, ekonomik ve kültürel anlamdaki katkıları değerlendirilmektedir. Bu bölümde özellikle derneğin ekonomik, sosyal ve kültürel performansları incelenmektedir. Kadının dernekleşme çabasının ele alındığı bölümünde, derneğe ulaşan 30 kadınla nitel yöntemlerle toplanan veriler yapılandırılarak, kadınların hem dernekle bağlantıları hem de sosyal hayatlarıyla ilgili varsa problemleri hakkında değerlendirmeler yapılacaktır. Bu bağlamda derneğin hitap ettiği kitle hakkında bu bölümde açıklayıcı bilgilere ulaşılabilecektir. Teorik çerçevede ortaya konan yaklaşımlarla araştırma sürecinde elde edilen veriler ve bulgular harmanlanarak ayrı ayrı öğeler bir araya getirilerek bir bütün oluşturularak tez sonlandırılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

SİVİL TOPLUM VE KADIN

Bu bölümde ana hatlarıyla üç konu ele alınacaktır. Öncelikle sivil toplum kavramı üzerinde durulacaktır. Farklı yaklaşımlardan ve perspektiflerden kavram analizi yapıldıktan sonra sivil toplumun dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimi üzerinde durulacaktır. Son olarak da kadın hareketleri sivil toplum açısından analiz edilecektir. Kadın hareketinin sivil topluma katkısı, kadın hareketlerinin söylemleri ve eylemleri üzerinden değerlendirilecektir.

2.1. Bir Kavram Olarak Sivil Toplum

Sivil toplum ve *Devlet* kavramlarının tartışmaları, bugünkü biçimiyle ilk kez Antik Yunan’da ortaya çıkmıştır. “Sivil toplum terimi, modern doğal hukuktan başlayıp, klasik felsefeye sivil toplumun *koinonia politike*, bütün toplumlara egemen olan toplum, *polis*”¹ anlamında Aristoteles tarafından kullanılmıştır. Antik Yunan’da “Sivil toplum ve devlet aynı anlamda kullanılmaktadır. Sivil toplum *koinonia politike*, *societas civilis* ve devlet *polis*, *civitas* birbirinin yerine kullanılan terimlerdir”.² Aristoteles ve Platon başat olarak bu kavramları kıyasıya tartışmışlardır. Aristoteles’in *Politika*, Platon’un *Devlet* kitabı düşünce ve siyaset dünyasını, özgün kavramlarla buluşturmuştur.

Platon’un düşünce temelinde, “Her yurttaşın gerçekten mutlu olacağı yetkin bir devleti kurma”³ ideası yatmaktadır. Sınıfsal ayrımları reddederek, ideal olanın birey ya da devlet değil, bütünün mutluluğu olduğunu savunmaktadır. Platon; devletin, adaletle yönetilmesi gerektiğini savunmuştur. İdeal devlet yaklaşımı ile Platon’un *Devlet* kitabı, yaşadığı dönem dikkate alındığında bir ilk olması hasebiyle, düşünce

¹ John Keane, *Sivil Toplum ve Devlet*, çev. Erkan Akın vd. (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1993), 47.

² A.g.e., 48.

³ Karl Popper, *Açık Toplum ve Düşmanları: C. 1, Platon*, çev. Mete Tunçay (Ankara: Liberte Yayınları, 2008), 221.

tarihine adını yazdırmıştır.⁴ Platon'un bu yaklaşımları geliştirmesinde birçok köklü değişime şahitlik etmesinden kaynaklandığı bilinmektedir. Özellikle Sokrates'in çöküşe geçen Atina yönetimi tarafından ölüme mahkûm edilmesi, Platon'u devlet felsefesinde yoğunlaştırmıştır.⁵

Platon devlet ve bireye, sadece kendi işlerini yapması ve birbirine karışmaması noktasında benzerlik olduğunu düşünmektedir. Bireyin erdemli olması ve aklının kendisine hükmetmesi gerektiği, devletin de doğru ve adaletli yönetim yapması ve bundan dolayı halkın devletinin yörüngesinde olmasını beklemektedir.⁶

Aristoteles, "Toplum içinde yaşayamayan veya kendi kendine yettiği için ona ihtiyaç duymayan ya bir canavar ya da Tanrı'dır"⁷ demektedir. Devletin köklerinin insan doğasında olduğu ve özgürlüğün kısıtlanması değil bilakis onu sağlamanın aracı olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda politik düşünceye büyük katkı sağlamıştır. "Devlet Aristoteles'in bakış açısıyla bir topluluklar topluluğudur".⁸ Devlet dışında insanların üyesi olduğu diğer toplulukları reddetmektedir. Yunan düşünürlerinde devlet ve toplum arasındaki ayrım net olmasa da insani etkinlik alanına devletin kendi işlevi görülmektedir. Aristo devlet konusunda şöyle demektedir:

*Devlet doğada var olan şeyler sınıfına girdiği ve insanın doğadan siyasal bir hayvan olduğu sonucunu çıkararak, doğa, hiçbir şeyi boşuna yapmaz; insanı siyasal bir hayvan yapmak amacıyla da bütün hayvanlar arasında yalnız ona dili, anlamlı konuşma yetisini vermiştir. Çünkü insanla öteki hayvanlar arasındaki gerçek ayrılık, yalnız insanların iyi ve kötüyü, doğru ile yanlış, haklı ile haksız sezebilmeleridir. İşte bir aile ya da şehri meydana getiren şey de, bu konularda ortak görüşü paylaşmaktır.*⁹

Platon ve Aristoteles arasındaki tartışmanın, siyasi varoluşun temellerini attığı kaçınılmaz bir gerçektir. "Siyasetle ilgili her tartışma, kökünde çokluk ve birlik

⁴ Platon, *Devlet*, çev. Hüseyin Demirhan, 2bs. (Ankara: Palme Yayıncılık, 2002), 5.

⁵ A.g.e., 6.

⁶ A.g.e., 7.

⁷ W.David Ross, *Aristoteles*, çev. Ahmet Arslan (İstanbul: Kabalcı Yayıncılık, 2011), 370.

⁸ A.g.e., 371.

⁹ Aristoteles, *Politika*, çev. Mete Tunçay, 14bs. (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2011), 9.

bağlantısının doğasıyla ilgili açık veya örtülü varsayımlarla yürütülmektedir”.¹⁰ Doğa, insan ve güç bu iki düşünürün özgün ve farklı yaklaşımlarının temel dinamiklerini oluşturmuştur.

Sivil Toplum kavramı, tarihsel süreç içerisinde birçok dönüşüm yaşamıştır. Sivil toplum kavramının modern dünyadaki anlamına kavuşması, sanayi devrimi sonrasında olduğu bilinmektedir. Kavramın tanımı noktasında farklı görüşler ortaya atılmıştır. Tarih boyunca sivil toplum, ekonomik, politik veya askeri birçok kavram ile anlatılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, sivil toplum kavramının köken olarak nereden geldiğine bakmamız, bu tartışmaların başlangıcını anlamamız için son derece önem taşımaktadır. Sivil toplum kavramının kelime köklerine bakıldığında sivil ve sivilleşme sözcüklerinin Latince *civilis* sözcüğünden geldiği görülmektedir. Latince *civilis*; *yurttaşın hayatına ve haklarına ilişkin bütünü* anlamına gelmektedir. Latince *civitas* denilen kent sözcüğünden ise, *civilized* denilen *kentli civilization* denilen *uygarlık* sözcükleri türetilmiştir. Latince kelimelerin yurttaşlık haklarına ilişkin bir bütünlükten söz etmektedir. Şerif Mardin, sivil toplumdaki *sivil* kökünün *askeri toplum* değil, *şehir adabını* vurguladığını ifade etmektedir.¹¹

Sivil toplum kavramının temelleri; bireyin özgürleşmesi, temsil edilmesi, demokratik katılımcı sistemin içerisinde olmak gereksiniminden meydana gelmektedir.¹² Sivil toplum kavramı *civil society* yani yurttaşlar topluluğu olmaktadır. Toplum ve devlet birbirini ikame eden iki faktör olarak ele alınmaktadır. Sivil toplum (*civil society*) = Devlet + Toplum’a eşdeğerdir. Sivil toplum ile toplumdaki bağımsız bir devlet olamayacağı argümanı kabul edilmektedir. Sivil toplum kavramı ile medeni devlet anlatılmak istenmektedir.¹³ Bazı düşünürler sivil toplum kavramını, modernleşme ile

¹⁰ Ahmet Murat Aytaç, *Kitlelerin Ruhu: Siyasal ve Sosyal Kuramda Kalabalık Tahayyülleri* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2011), 48.

¹¹ Şerif Mardin, “Sivil Toplum, Siyasal Kültür ve Sosyal Yapı; Sivil Toplum”, www.siviltoplum.com/e-kitap/turkiyede-toplum-ve-siyaset-serif-mardin-1254/ [03.06.2020].

¹² Ahmet Ecmel Yorgancı, “Sivil Toplumun Tarihsel Evrimi”, www.elegans.com.tr/arşiv/50/yaz2000/html/ecmel.html [25.04.2020].

¹³ Nuri Demirel, Farklı Bir Platformda Sivil Toplum ve Türkiye, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*, S. 26 (2011): 145-164.

gelen kimlik, aidiyet ve ulus devlet kavramları tartışmaları sonucunda, gelecekte toplumu çepeçevre kuşatan aşkın bir devlet fikrini ortaya atmışlardır. Bu düşünürlere göre “Tarih, geçici bir durak, bir araç olan sivil toplumdan aşkın devlete doğru ilerleyecek, aşkın devlete vardıktan sonra da nihayete erecektir”.¹⁴

2.2.Sivil Toplumla İlgili Temel Yaklaşımlar

Sivil toplum kavramı, ortaya atılan tezlerle her dönemde farklı yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Sivil toplum, on yedinci yüzyıl sonu, on sekizinci yüzyılın başlangıcı itibariyle geleneksel siyasi yapı ile düzenin değişmesi koşutunda tartışılmıştır. On yedinci yüzyılda toprak, sermaye, emek ve pazar ekonomisi genişlemeleri, keşifler ve devrimler, siyasi düzen ve otoriteyi yeniden tartışmaya açmıştır. On yedinci yüzyılın sonu, on sekizinci yüzyılın başlarında ise, sivil toplum ve devlet kavramları liberal, muhafazakâr ve Marksist düşünürlere, siyasi yapı, sivil toplum-devlet ilişkisi tartışılmıştır.¹⁵

Siyaset teorilerine bakıldığında sivil toplum yaklaşımlarında üç tartışmanın olduğu görülmektedir. Bunlar, liberal yaklaşım, otoriter (mutlakiyetçi) yaklaşım ve Marksist yaklaşımdır.

2.2.1.Liberal Düşüncede Sivil Toplum

Sivil toplum savunusu genellikle bu ekolden yapılmaktadır. Bu düşünce geleneğinde pozitif bir yaklaşım söz konusudur. Liberal siyasi düşünce ekolüne en büyük katkıyı sağlayan düşünür John Locke'dur. İnsanın inşa süreci üzerinde durmuştur. İnsanın doğuştan gelen bir takım haklara sahip olduğunu ve vazgeçilmez olduğunu savunmaktadır. İnsanın temel haklarının mülkiyet hakkı, yaşama hakkı ve özgür olma hakkı gibi evrensel haklar olduğu görüşündedir. “Liberal düşüncenin gelişiminde, eşitlik kavramının çağrıştırdığı farklı anlamlardan kaynaklanan nedenlerle özgürlük kavramı daha fazla kullanılmaktadır”.¹⁶ Locke, sivil toplumun

acikerisimarsiv.selçuk.edu.tr> [10.02.2019].

¹⁴ Ömer Çaha, *Sivil Toplum ve Devlet*, 6 bs. (Ankara: Orion Kitabevi, 2016), 5.

¹⁵ A.g.e., 25.

¹⁶ Erhan A. Yazıcı, “Ütopya II-Liberalizm ve Toplumun Farklılığı”, *Gelenek Dergisi*, S.38 (1992).

<https://gelenek.org/utopyalar-ii-liberalizm-ve-toplumun-farklilikigi/> [06.06.2020].

farklılaşmış toplum olduğunu ifade etmektedir. Devletin sınırlı olması gerektiğini düşünmektedir. Temel hakların kadın ve erkek herkesin hakkı olduğunu söylemektedir. İnsanlar özgür iradeleriyle toplumsal hayata geçiş yaparak, sivil hükümeti yapabilirler demektir. Sivil hükümette rıza, sözleşme ve uzlaşma söz konusudur. En önemli kavramlar; örgütlülük, rıza, gönüllülük, sözleşme ve sınırlı devlettir.

Liberal sivil toplumdan bu kavramlar anlaşılmalıdır. Liberal sivil toplum anlayışının, başlıca düşünürleri; John Locke, John Stuart Mill, Friedrich August von Hayek'tir. Temel tezleri; insanı rasyonel bir varlık olarak görmeleri, insanın akıl ve vicdanları ile hareket etmeleri, insan haklarına önem vermeleridir. Bunlarla birlikte doğal hukuka inanmaları, devletin belirli sınırları olması gerektiği inancı, egemenliğin kaynağının sınırlı devletin olduğu inancı ve sivil alanı farklılaşmış bir alan olarak görmeleridir.¹⁷

2.2.2.Otoriter Düşüncede Sivil Toplum

Sivil toplumla ilgili temel yaklaşımların bir diğeri, otoriter (mutlakiyetçi) düşüncede sivil toplumdur. Bu ekolün önemli isimleri de, Niccolo Machiavelli, Thomas Hobbes, Jean Jacques Rousseau ve Georg Wilhelm Fridrich Hegel'dir. Mutlakiyetçi yaklaşımda daha kapsayıcı otoriteden bahsetmişlerdir. Daha kapsayıcı olan bu düşünce ekolünde, "Devlete eklemlenmiş, devletin amaçları doğrultusunda hareket eden bir sivil toplum anlayışı görülmektedir."¹⁸ Mutlakiyetçi anlayışta, insanın bencil bir varlık olduğu, toplumun çatışma alanı olduğu ve siyasi otoritenin varlığının önemi, sivil toplumun devletle bütünleşmesi gerektiği düşünülmektedir. Liberal düşünce ekolünde özerklik nasıl önemliyse, mutlakiyetçilikde de devletle bütünleşmek o denli önemlidir. Liberal geleneğin en önemli ismi Locke, mutlakiyetçi geleneğin en önemli ismi ise Hegel'dir. Hegel, sivil toplum kavramını devletten ayıran düşünürdür ancak aynı zamanda da sivil topluma olumsuz bakmaktadır. Nedeni ise, sivil toplumu farklılaşma ve çatışma alanı olarak görmesi ve güvensiz bulmasıdır. Tarih felsefecisi Hegel'e göre tarihin kendiliğinden bir akışı olup,

¹⁷ Ömer Çaha, *Sivil Toplum ve Demokrasi*, TÜBA Konferansı, İstanbul, 24 Şubat 2016. www.siviltoplum.com/video/sivil-toplum-ve-demokrasi-prof-dr-omer-caha-760/ [26.12.2019].

¹⁸ A.g.e.

bireyden başlayarak önce aile, sonra devlet ve en sonra sivil topluma gitmektedir. Liberal düşüncede birey pozitif, kendi kararını kendisi verecek bir varlıkken, mutlakiyetçi düşüncede bireyin bencil ve çatışmacı olduğu için bireyleri kontrol altında tutacak bir gücün olması gerektiğine inanmakta, bu bağlamda *Aşkın Devlet* ifadesi mutlakiyetçi geleneği en iyi anlatmaktadır.

Hobbes, barış içinde yaşamak isteyen insan doğasının, kendilerine sınır koyacak siyasal bir güce ihtiyaç duydukları görüşündedir.¹⁹ Machiavelli ve Hobbes'e göre insan saldırgan ve bencildir. Hobbes, *insan insanın kurdudur* ifadesiyle sürekli rekabet ve kavga içinde olan insanı, bu doğal durumdan devlet otoritesine haklarını devrederek, toplumsal bir sözleşme ile kurtulabilir demektir.²⁰ Hobbes'e göre, devlet her türlü yasa yapıcı hatta dinsel kurumlarda dâhil bütün unsurları devletin çatısı altında toplanması kanaatindedir. Devletin yasaları yapması gerektiğini hatta daha da ileri giderek, dinsel yasanın gerekli olmadığı, devletin yasalarına itaatın Tanrı'ya itaat etmek sayılacağı görüşündedir. Hobbes, sivil toplum anlayışı olarak liberal yaklaşımdan, mutlakiyetçi yaklaşıma geçmiş ve farklılıklara negatif bakış geliştirmiştir. Hobbes ile aynı koşutta yaklaşım J. J. Rousseau'da görülmüştür. Rousseau'ya göre, barış içinde yaşamak için, bireyler kendi istekleri doğrultusunda yapılacak sözleşme ile bütün haklarını *genel irade* yani *devlete* devretmelidir.²¹

Rousseau, saf doğa durumundan sözleşmeye giden tarihi süreci Hegel gibi ailede başladığını vurgulamaktadır. Toplumsallaşmanın ikinci aşamada rastlantısal olduğu, madenin bulunmasıyla mülkiyetin ortaya çıktığı ve sürecin savaş durumunu ortaya çıkardığı görüşündedir. Savaşın bitmesinin ise, özel mülkiyetin yasallaşması yani toplumsal sözleşme ile mümkün olduğunu söylemektedir.²² Rousseau'ya göre değişimler dış etkilerden kaynaklanmakta, dış etkiler olmadan değişimlerin olamayacağı, yarardan çok zarar verebileceği, başlangıçtaki amacın sapabileceği ve bunun da insanın doğanın dışında ve kendiyile çelişeceği durumundan

¹⁹ Çaha, *Sivil Toplum ve Devlet*, 29.

²⁰ Çaha, *Sivil Toplum ve Demokrasi*, 24 Şubat 2016.

www.siviltoplum.com/video/sivil-toplum-ve-demokrasi-prof-dr-omer-caha-760/
[26.12.2019].

²¹ Çaha, *Sivil Toplum ve Devlet*, 31.

²² Gülnur Acar Savran, *Sivil Toplum ve Ötesi*, (Ankara: Dipnot Yayınları, 2013),56-57.

bahsetmektedir.²³ Rousseau'nun toplumsal eleştirilerinde, burjuva ilişki biçimleri olduğu görülmektedir. “Burjuva bireyi kendini devletin ayrılmaz bir parçası yapmadığı, tersine doğal özerkliğini sürdürmekte direndiği zaman çelişik bir varoluşa mahkûm”²⁴ olduğunu söylemektedir. “Rousseau’ya göre, doğal insanın yurttaşa dönüştürülmesi ancak *yasa* ve *yasa koyucu* dolayımıyla olanaklı olur.”²⁵ İnsanın özel çıkarlarıyla doğal belirsizliğinden doğan birey-devlet çelişkinin bitmesi için, insanın doğallıktan çıkarılması gerekmektedir. Rousseau’ya göre iyi toplumsal kuramlar, insanı doğallıktan çıkarıp, bağımsızlıklarını ellerinden alıp, onu yasalarla bağımlı yapmaya ve birey olarak değil, bütünü bir parçası olarak görmektedir. Yasaların soyutluğu, Rousseau’yu birey için yasaları somutlaştırmayı düşünür ancak bunu aşmamaktadır. Ve nihayetinde, *soyut yasa* ve *gerçeklik* ikileminde kalan Rousseau *gerçek eşitsizliği* bulmuştur.²⁶ Dolayısıyla Hobbes ve Rousseau, başlangıçta birey, bireyin rızası, bireyin çıkarımı esas alırken, sonuçta ikisi de mutlakiyetçi alana ulaşmaktadır.²⁷

2.2.3. Marksist Düşüncede Sivil Toplum

Marksist yaklaşımda sivil topluma karşı negatif bir yaklaşım mevcuttur. Marks’a göre, alt yapı ekonomik alana yani üretim sürecine, üst yapı da kültürel kurumları ifade etmektedir. Devlet, ideoloji, din gibi kurumlar üst yapıdadır. Sermaye ve işçi (proleter) sınıfı ilişkileri bu yaklaşımın çıkış noktalarıdır. Marks’a göre, alt yapıdan üst yapıya geçişte, bir sömürme ve sömürülme gerçekleşmektedir. Bu bağlamda çıkan sonuca Marks, *sivil toplum* demektedir. Marks, hedeflediği sosyalist devrimi, *Kapital* kitabıyla ele almıştır. Kitabının amacını da, “Modern toplumun ekonomik hareket kurallarını açıklamak ve geleceği hakkında kehanette bulunmak”²⁸ olarak

²³ A.g.e., 79.

²⁴ A.g.e., 95.

²⁵ A.g.e., 97.

²⁶ A.g.e., 97-100.

²⁷ Mine Gözübüyük Tamer, “Tarihsel Süreçte Sivil Toplum”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 27, S. 1 (2010): 94.

²⁸ Karl Popper, *Açık Toplum ve Düşmanları: C. 2, Hegel, Marx ve Sonrası*, çev. Harun Rızatepe (Ankara: Liberte Yayınları, 2008), 176.

ifade etmektedir. Marks, kapitalist üretimdeki verimlilikle, burjuvazinin zengin olacağı, yönetilenin de fakirleşeceğini, küçük azınlık olan burjuva yönetenleri ve geniş sömürülen işçi sınıfı dışındaki bütün sınıfların ortadan kalkacağını savunmaktadır. Bu iki sınıf arasında oluşacak bir çatışmanın *toplumsal bir devrime* götüreceğini düşünmüştür. Böylelikle işçiler zafer kazanacak ve *sınıfsız toplum* olacak yani *sosyalizm* ortaya çıkacaktır.²⁹ Bu düşünceler ışığında, Marks'ın tarihsel kehanetinin başarısızlığa uğradığı düşünülse de, çağının ekonomik ve toplumbilimi yaklaşımlarından söylemlerinin bir kısmının doğru olduğu düşünülmektedir.³⁰ Marks'ın sivil toplum çözümlerinin yanlı olduğu, sadece üretim faaliyetleri bakımından incelediği bilinmektedir. Oysaki ekonomik faaliyet, yani üretim alanlarının dışındaki sosyal yapılara (aile, meslekler, gönüllüler, hasta hane, hapisane, okul) yer vermemesi, sivil toplum tartışmalarında eksiklik olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır.³¹

Marksist sivil toplum yaklaşımında, konuyu tartışan isim Gramsci'dir. Gramsci, Marksist yaklaşımı tartışırken negatif olan durumu, pozitifçe çevirmiştir. Gramsci devrimci faaliyetleri yüzünden yönetim tarafından hapsedilmiştir. Hapsedildikten sonra da *kültürel Marksizm teorisini* geliştirmiştir. Kültürel Marksizm'in temel tezleri, toplumsal alana hâkim olan bir hegemonya, bu hegemonyanın kültürel ve politik ayağıdır. Kültürel ayağında sivil toplum, sivil toplumun meşruiyetinin rıza temelinde oluşu, politik alanların dışındaki bütün alanların da sivil toplum oluşudur. Gramsci sivil toplum kavramını, Marks ve Hegel yaklaşımları doğrultusunda sentezlemeye çalışmıştır. Gramsci'ye göre, politik ayağı *devlet, polis, yargı*, oluştururken, kültürel ayağı da *sivil toplum* oluşturmaktadır.³² Gramsci devlet dışı bütün kurumları sivil topluma dâhil etmiştir. Nesilden nesile toplumsal değer ve düşünce üreten kilise, sendika, basın gibi sosyal kuruluşlar sivil toplumun bir

²⁹ A.g.e., 177.

³⁰ A.g.e., 247.

³¹ İlyas Doğan, *Sivil Toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler*, 2 bs. (Ankara: Barış Platin Yayınevi, 2009),246.

³² Çaha, *Sivil Toplum ve Demokrasi*, 24 Şubat 2016.

parçasıdır. Siyasal toplum ise, polis, ordu, devlet dairelerinden oluşmaktadır. Gramsci'de devletin üstlendiği ekonomi alanı siyasal topluma, devletin dışındaki ekonomik faaliyet yani özel sektör, sivil topluma girmektedir. Onun düşüncesinde üst yapı soyut ve farklı merhalelerden oluşmaktadır. Soyut bütünsel bir kavram olarak düşündüğü devleti, sivil toplum ve siyasal toplumu kaynaştırma düşüncesindedir.³³ Bir başka deyişle, Gramsci devlet dışı kurumları içine alan bir yapıyı yani devletin genişlemesini, devletin kültürel hegemonyayı oluşturmasını, sivil toplumun ulusal kültürün üretildiği alan olması gerektiğini düşünmüştür. Ona göre aydınlar, kültürel ve siyasal taşıyıcı görevi yapmaktadır. Gramsci'ye göre sivil toplumun globalleşmesi aydınlar sayesinde olacaktır.³⁴

2.3. Türkiye'de Dünden Bugüne Sivil Toplum

Türkiye'de sivil toplumun dönemselsel farklılıklarını anlamak için öncelikle Osmanlı dönemini ele almak gerekmektedir. Osmanlı'da Batı Avrupa'da olduğu gibi mülkiyet hakkı, bağımsız hareket etme hakkı olmamaktadır. Merkezi otorite tıpkı Hegel'in yaklaşımı gibi *aşkın devlet* konumundadır. Devlet ve toplum arasında bir sözleşme söz konusu değil, devletin baskısı hâkimdir. Batı Avrupa'da güçlü sınıfsal ayrımlar söz konusudur ancak Osmanlı'da toplum ile devlet ayrı düşünülmemektedir. Sosyal sınıfların olmayışı ekonomik hayatta da devlet kontrolünü getirmektedir. "Osmanlı topluluğunda iki ayrı hukuk kaynağı ve bu doğrultuda iki ayrı meşruiyet kaynağı mevcuttur. Birincisi Şeriat, ikincisi Örf-i Sultani yani padişahın kanun koyma yetkisidir."³⁵ Osmanlı'da üretim aracı toprak, toprağın kontrolünü sağlayan da sipahilerdir.³⁶ Osmanlı'da ticari hayat çoğunlukla Gayrı Müslimlerin elindedir. "Millet sistemi, özünde *çoğulcu* bir nitelikte, etnik kökenlere göre değil salt dinlere dayalı bir biçimde gelişmiştir. Aynı etnik kökenden gelen ve aynı dili konuşan Osmanlı Ermenileri tek millet değil, *Ermeni Katolik* ve *Ermeni Protestan* milletlere ayrılmışlardır."³⁷ Bu çoğunluk, grubun sorunlarıyla ilgilenen ve merkezi yönetimle

³³ Doğan, *Sivil Toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler*, 307.

³⁴ A.g.e., 308-311.

³⁵ Şerif Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset; Makaleler 1*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, 13 bs. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006), 16.

³⁶ A.g.m., 84.

³⁷ A.g.m., 90.

köprü vazifesi gören *milletbaşı* denilen ruhani liderleri, kendi gruplarından mesul olup ayrıca merkezi yönetimde de görev alarak, yönetimin Gayrı Müslimlerin başına atadığı bekçilik görevlerini yapmışlardır.

Osmanlı'da millet sisteminin benzeri, *lonca* görülmektedir. Çarşıda aynı meslekteki esnafın aralarında *lonca* oluşturdukları bilinmektedir.

*Lonca ekonomisi ortaçağın feodal düzeninde belirli bir aşamayı temsil eder. Her evin kapalı bir ekonomik birim olduğu otarşik ekonomiden (ev ekonomisi) sonra, lonca düzeni hammaddeyi etraftan toplayan, bunları işleyecek araç ve personeli barındıran ve ürettiğini satan bir sistemi temsil etmektedir.*³⁸

Osmanlı'da sivil unsur olup devlet karşısında varlık gösteremeyen din kurumu, bugünkü diyanet gibi örgütlenmektedir. Din kurumunun başında *Şeyhülislam* bulunmaktadır. Ulemanın başı olan Şeyhülislamın atanması Sultan kararı ile gerçekleşmektedir. Ulema devlete bağlılık içinde, taşradaki halka siyasal sistemin meşruiyetini anlatarak İstanbul hükümetinin temsilcisi vazifesini görmekte ve halkı devlete itaat etmeye ikna görevini üstlenmektedir. Eğitim, vergi toplamak ve vakıflara başkanlık yapmak yine Ulemanın görevlerindedir. Osmanlı geleneğinde din, her zaman devletin bir kanadında yer alıp, devleti destekleyen sivil toplum kültürü olmuştur.³⁹

Osmanlı'da devlete bağlı gelişen bir diğer sivil unsura *ayan* grubudur. Ayanlar varlıklı ve seçkin kişilerden oluşmaktadır. Görevleri, eyalet ve sancak yöneticileri ile hükümet arasındaki ilişkilerde öncülük etmek, vergileri toplamak, cepheye asker göndermek ve güvenliği sağlamaktır. Taşra eşrafı olarak bilinen ayan kesim arazi elde ederek babadan oğula zenginleşmiştir. Bu kesimin etkinliği artınca merkezi yönetim kent ve kasabalardaki saygın kişileri yerel yönetim ile halk arasında resmi bir statüyle görevlendirip, isimleri gözde kişi anlamında ayan olmuştur. Buldukları beldede halk tarafından seçilip ve merkezi yönetim tarafından atanmaktadır. Giderek

³⁸ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, 3 bs. (Ankara: Cedit Neşriyat, 2010), 295.

³⁹ Ömer Çaha, "Osmanlı'da Sivil Toplum", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 3 (1994): 92.

güçlenen ayanlardan bazılarının emrinde yirmi otuz bini aşkın kapı halkı bulunmaktadır. Ayanların güçlenmesiyle halktan *sikkesiz sultan* namını almıştır. Ancak güçlenmelerinden rahatsız olan ikinci Mahmut tarafından lağvedilmiştir.⁴⁰ Osmanlı'daki sivil toplum alanı oluşturan bu kurumlar, devlete bağlı şekilleriyle, devletin müsaade ettiği sürede görevlerini ifa etmektedir. Osmanlı'nın son dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yıllarında sivil toplum kuruluşlarının alanı daraltılmış ve en nihayetinde lağvedilmiştir.

Osmanlı-Türk siyasi yapılanmasında modern "Türkiye'nin toplumsal gelişimini tanımlayan temel eksiklik, sadece iktisadi değil daha da önemlisi, etik kaynağı olarak da girişimci orta sınıfın bulunmayışıdır."⁴¹ Osmanlı toplumu çok partili sistemin sosyolojik ortamını oluşturmuş ancak İttihat ve Terakki yönetiminin zorlamasıyla tek partiye geçilmiştir. Tek parti döneminde (1923-1945) Türkiye Cumhuriyeti'ne, Alman ve Fransız gelenekleri referansları olmuştur. Bu dönemde sivil toplum adına varlık gösteren tek dernek Halk Evleri olmuştur. 1935'de, malvarlıklarını devreden sivil toplum kuruluşları, 300'e yakın şubesi bulunan Türk Ocakları ve Mason Dernekleridir. 1935 yılından sonra Kızılay veya Yeşilay gibi yarı resmi kuruluşların dışında bir derneğe müsaade edilmemiştir. Ekonomi, demokrasi ve sivil toplum birbirlerini her zaman ikame etmişlerdir. Bu bağlamda halkın elinden alınan sosyal alanların yanında ekonomik alanında alınışıyla sivil toplum halkın elinden tümünden alınmış olmaktadır. Devlet sosyal alan, ideolojik alan dışında ekonomik alana da müdahale edip, üretim ve tüketim bile karışmıştır. Dolayısıyla devlet özgürlüklere, mülkiyete, insan hak ve hukukuna müdahaleyi baskıcı bir usulle gerçekleştirmiştir.⁴²

1945'li yıllarda çok partili rejime geçilmiştir. 1950'de iktidara gelen Demokrat Parti'yle ve güçlü sosyal grupların etkisiyle, özel teşebbüs desteklenmiştir. Devlet bu dönemde, özel girişimcilere destek vererek bürokrasiden sınıf egemenliğine geçiş sağlamıştır.⁴³ Demokrat Parti ile sivil toplum gelişmeye başlamıştır.

⁴⁰ A.g.m., 93.

⁴¹ Metin Heper, *Türkiye'de Devlet Geleneği*, 2 bs. (Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2006), 174-175.

⁴² Çaha, *Sivil Toplum ve Devlet*, 197-224.

⁴³ Lütfi Sunar, *Türkiye'de Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik*, C. 1, 2 bs. (Ankara: Nobel Yayınları, 2018), 81-82.

Sivil toplum alanı olarak başka bir gelişme de işçi ve işveren cephesinde olmuştur. 1946 itibariyle sendikalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Sendikalar 1963 ve 1980 yıllarında siyasete çekilmiş, 1963’de ideolojik partiler kurulunca bu partiler sendikalara sahip çıkmış ve işçi-işveren arasındaki problemler giderilmeye çalışılmıştır. Sendikaların ideolojik ayrımları iktisadi yansımalar yaşatmıştır. 1947’de Sendikalar Kanunu çıkarılmıştır. 1963’ten sonra tekrar ideolojik yaklaşımlardan dolayı ömrünü bitirmiştir.⁴⁴

“Demokrat Parti, bürokratik seçkinlerin katkısıyla gelişen aşkın devletin bürokratik yorumuna karşı gelişen bir protesto hareketi olarak doğmuştur”⁴⁵ ancak doğumundan sonraki dönemde, muhalefetle giriştiği yarışı kaybetmiş, Demokrat Parti uzun ömürlü olamamıştır.

1960, 1971, 1980, askeri müdahalelerinin ardından, 28 Şubat 1997’de yaşanan post-modern darbe ile devletçi elitler sivil toplumu biçimlendirmeye çalışmıştır. Darbe sonrasında yaşanan yargı ve bürokrasi desteği Türkiye’de sivil toplumun nüve olduğunun işareti sayılabilmektedir. Ordunun bu denli etkili olmasının nedeni ise, siyasi partilerin aktörlerinin halkın gözünde güçlü olmamaları ve iktidar kaygıları olduğu söylenebilmektedir.⁴⁶ Demokrasi, sivil toplumla gerçek anlamını bulmaktadır.

2.3.1.AB Müzakere Sürecinde Sivil Toplum

Demokrasi Türkiye’de geçmişten günümüze sivil toplum açısından inişli, çıkışlı bir seyir izlenmiştir. Darbeler, muhtıralar Türkiye’yi zor durumda bırakmış, çoğu zaman diğer Avrupalı ülkelerden dezavantajlı konuma düşürmüştür. Türkiye’deki sivil toplum hareketlenmesi 2000’li yıllarda farklı boyuta geçmiştir. Toplum üzerindeki ölü toprağını Özal döneminde atmış, demokrasi ve barış içinde yaşamının özlemiyle özellikle İslami gruplar kendilerini her alanda geliştirmişlerdir. Türkiye’nin en canlı sivil toplum unsuru olan İslami gruplar, 2000’li yıllarda siyaseten belli bir güce ulaşmış ve Ak Parti’yi iktidar yapmıştır.

⁴⁴ Sabahattin Zaim, *Türkiye’nin Yirminci Yüzyılı; Toplum, İktisat, Siyaset*, 3 bs.(İstanbul: İşaret Yayınları, 2007), 9.

⁴⁵ Heper, *Türkiye’de Devlet Geleneği*, 185.

⁴⁶ Doğan, *Sivil Toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler*, 377.

Avrupa Birliği yolunda 1997 Lüksemburg Zirvesi hezimetinden sonra Türkiye'nin Avrupa Birliği yetkililerine daha iyi anlatılması gerekliliği anlaşılmıştır. Türkiye, atılan kararlı adımlar neticesinde, 1999 Helsinki Zirvesi, 2002 Kopenhag Zirvesi arasındaki geçen süreçte, ekonomik ve siyasi alanda köklü değişimler meydana getirmiştir. AB yolunda ilerlerken sivil toplum kuruluşlarının hükümete yoğun baskıları olmuştur. Yaklaşık 175 sivil toplum örgütü, Ankara'da yaptığı toplantı ve sonrasında yayınladığı deklarasyonla AB'ye üyelik konusundaki pozitif düşüncelerini hükümete kabul ettirmiştir.⁴⁷ Ak Parti hükümetinin kararlı yaklaşımı, 3 Ekim 2005 tarihinde müzakere sürecini başlatmıştır.

Avrupa Birliği, *sivil toplumu* katılımcı demokrasi için elzem görmektedir. STK'lar, vatandaşların örgütlenerek ülkesine ekonomik ve siyasal anlamda kalkınmasına doğrudan katılımda bulunarak, demokrasinin oluşumuna katkıda bulunmasını beklemektedir. AB ve gelişmiş ülkelerde STK üçüncü bir sektör olarak tabir edilmektedir. AB'ye göre bu kapsamdaki STK'lara, "Sendikalar ve konfederasyonlar, yerel birlik ve kooperatifler, ticaret birlikleri, işveren kuruluşları, profesyonel federasyonlar, hizmet ve üretim birlikleri, yerel yönetimlerin bir araya gelerek kurdukları örgütler, politik ilgi grupları, dinsel ilgi grupları ve öğrenci birlikleri girmektedir."⁴⁸ AB'nin çok önemsemediği sivil topluma, "Çok sayıda siyaset adamı, gazeteci ve denemeci de sivil alana belli bir kuşkuyla bakmaktadır. AB'nin gelişme ve insancıl yardım siyasetinde STK'nın etkili olduğu alandan, sorumlu komiseri Poul Nielson bu kavrama *Yönetilemeyen Örgütler* diyerek bir paradoks ortaya koymuştur."⁴⁹

⁴⁷ Adem Çaylak, Ömer Çaha ve Hüseyin Tutar, "TRA2 Bölgesi; Sivil Toplum Kuruluşları Profili", (Ankara: 2013), 21.

www.serka.gov.tr/store/file/common/60fadba6b6cec97b0c07f5b2f41137f3.pdf[26.12.2019].

⁴⁸ Aykut Bedük, Sefa Usta ve Mehmet Kocaoğlu, "Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları ve Demokratikleşme Sürecindeki Misyonları", *Selçuk Üniversitesi Karaman İ. İ. B. F. Dergisi*, C. 9, S. 10 (2006): 58. www.dergi.kamu.edu.tr>userfiles>file>haziran2006>5.pdf[26.12.2019].

⁴⁹ Philippe Ryfman, *Sivil Toplum Kuruluşları*, çev. İsmail Yerguz (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006), 11.

Türkiye’de AB üyelik ilişkilerinde iç siyasal dinamikler ve hükümet dışı aktörler arada köprü olmaktadır. Bu bağlamda önde gelen STK’lar, Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD), İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) gibi kuruluşlar ve Türk-İş, Hak-İş, DİSK gibi sendikalarlardır. Türkiye’de politika yapıcılar üzerinde etkinlikleri olan bu STK’lar, AB’ye üyelik konusunda katkı sağlamaktadır. AB’ye üye olmanın halka pozitif yönlerini anlatan tv programları, kitapçık, bildiri, sanatçılar yoluyla bilgilendirme yapmışlardır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TÜSİAD, Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TEGİAD), İKV, Dış Ekonomiler İlişkiler Kurumu (DEİK), AB ülkelerine ziyaretler gerçekleştirmişlerdir. AB Türkiye’de sivil toplumun gelişmesine yönelik bazı projelerde hibe desteği vermiştir.⁵⁰

Günümüzde, Türkiye’nin STK açılımı düşünsel farklılıklarla tartışılmaktadır. Mardin’e göre, ülkemizde “Batı tipi sivil toplumda vurgu geleneği yoktur. Ne Osmanlı İmparatorluğu’nda, ne de Cumhuriyet Türkiye’sinde şehirlerin özellikleri Batı’da olduğu gibi gelişmemiştir. Hükmi şahsiyet anlayışı da, karşısında bunu devletten çalınmış düzenleme yetkisi olarak gören devleti bulmuştur.”⁵¹ Mardin, Türkiye’de sivil toplum kavramının iyi anlaşılmadığından bahsetmektedir. Mardin, “Avrupa’da mukavele ve hukuk on üçüncü yüzyıldan bugüne, yani yedi yüz yıl işlemiş, bizde ise durum böyle değil, Türkiye’de hiçbir hukuki anlaşmanın herhangi bir perçini yoktur”⁵² diyerek üstten inme şekilde sivil toplumun konuşulamayacağını ifade etmektedir.

Devletin geniş yer aldığı toplumlarda toplumun alanı daralmaktadır. Sivil toplumdan bahsetmek için totaliter bir yönetim ve fazla kuşatıcı bir devlet anlayışı olmamalıdır. Devlet hukuk devleti ve sınırları olmalı, toplumun farklılaşmasına müsaade edilmelidir. Sivil toplumun gelişmesi için bu iki koşul gerekmektedir. Çaha’ya göre, “Türkiye’de sivil toplumun en temel handikabı, başat sivil toplum unsurlarının sivil

⁵⁰ Aykut Bedük, Sefa Usta ve Mehmet Kocaoğlu, “Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları ve Demokratikleşme Sürecindeki Misyonları”, 58-60. [www.dergi.kamu.edu.tr>userfiles>file>haziran2006>5.pdf](http://www.dergi.kamu.edu.tr/userfiles/file/haziran2006/5.pdf)[26.12.2019].

⁵¹ Mardin, *Türkiye’de Toplum ve Siyaset; Makaleler 1*, 14.

⁵² Mardin, *Türkiye İslam ve Sekülerizm*, çev. Elçin Gen, Murat Bozluolcay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), 231.

düşünceyi geliştirecek liberal kültürel ve felsefi birikimden yoksun olmasıdır.”⁵³ Erdoğan’a göre, “Demokrasi ve sivil toplum kavramının bir arada anılmasının nedeni, Batının kendi gelişme dinamiği içinde, Batılı liberal demokrasinin yaratıcı ve kurucu bir unsuru olarak toplumun hep öne çıkarılması, hep bunun üzerine vurgu yapılmasından kaynaklanmaktadır.”⁵⁴ Akat ise, “Devlet ile sivil toplum arasında bir karşıtlık, devlet ve sivil toplumun etkinliği konusunda ters bir orantı ilişkisi kurar. Biri büyüdükçe, diğeri küçülecektir”⁵⁵ demektedir. Sunar, “ Sivil toplum insanların gönüllü olarak katıldıkları, rızalarına dayanan, hukuk sistemi ile teminat altına alınmış, farklılıklarını güvence altına almak için yaratılmış bir medeni ortaklık” olarak tanımlamaktadır.⁵⁶ Doğan, “Sivil toplumun güçlü olduğu toplum aynı zamanda farklı yaşam biçimleri arasındaki geçişkenliğin en azından teorik olarak engellenmediği bir sosyal sistemdir”⁵⁷ demektedir. Keyman’a göre, sivil toplum en genel düzeyde, devlet iktidarının baskısı ve denetimi altında olmayan gönüllü örgütlerin yer aldığı alandır.

Türkiye’de toplumsal yapı tartışmaları, modern Türkiye’nin yapısı konuşulurken, Osmanlı’nın toplumsal çeşitliliği dolayısıyla değişik düzeyde katmanlaşmalara sahip olduğunu söylenmektedir. Başlayan modernleşme sürecini ise, bürokratik merkezi devlet anlayışı oluşturma ile din, etnik ve mesleki sosyal katmanları kaldırarak vatandaş kimliğini ön plana çıkartmak olduğu söylenmektedir. Yeniçeri ocağının kaldırılması zümre sistemini bozmuş, klasik Osmanlı katmanlaşması yerini yeni bir model almış ve Cumhuriyetin Kemalist söyleminde Türkiye toplumunun sınıfsız imtiyazsız bir kitle olduğu fikri kendisine o nedenle güçlü bir karşılık bulmuştur.⁵⁸ Mardin, ırksal, mesleki, dinsel, sınıf tabaka bağlılığını tabakanın çıkarları ve

⁵³ Çaha, *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*, (İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2008), 50.

⁵⁴ Gülgün Erdoğan Tosun, *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*, (İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2008)124.

⁵⁵ A. Savaş Akat, *Sosyal Demokrasi Gündemi*, 3 bs. (İstanbul: Armoni Yayıncılık, 1991),216-217.

⁵⁶ İlkay Sunar, *Sivil Toplum Geçiş, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferansı*, (İstanbul): 1992, 11.

⁵⁷ Doğan, *Sivil Toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler*, 379.

⁵⁸ Sunar, *Türkiye’de Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik*, 5-6.

ideolojisi adına davranma salt ekonomik ölçütlere dayalı olarak tanımlamaktadır. Osmanlı'da babadan oğula geçen bir aristokrasi olmadığı için tabakalaşmanın keskin hatlarının olmadığı, Türk toplum yapısının Batı Avrupa'nın tarihsel evriminde olan yapıya benzerlik göstermediğini söylemiştir.⁵⁹

Keyman, sivil toplum kavramının önemini arttığını ve sıklıkla kullanıldığını söylemektedir. “Sivil toplumu, analitik ve kuramsal bir kavram, örgütlü bir yaşam biçimi, toplumsal değişimin ve iyi toplum yönetiminin önemli bir aktörü olarak Türkiye’de devlet-toplum/birey ilişkilerinin çok boyutlu yapısı ve niteliği içinde anlaşılması ve çözümlenmesi girişiminin önemli bir çalışma alanı ve gönderim noktası”⁶⁰ olduğunu söylemektedir. Keyman’a göre, sivil toplumun sadece insanları özgürleştirme değil devletin demokratikleşmesi noktasında da faydası vardır. Ona göre dönüşümde üç nokta bulunmaktadır. Birincisi, devletin şeffaflığı, faaliyetler konusunda insanlara bilgilendirme yapması, ikincisi, devletin insanlara ve topluma sorumluluğu, üçüncüsü karar alma süreçlerinde insanlarla paylaşımcı olabilmesidir. Sivilleşme ile devletin katılımcı bir demokrasiye kavuşacağını ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sivil toplum aracılığıyla olacağını düşünmektedir. Keyman’a göre, devlet-toplum-birey üçgeninin demokratik biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.⁶¹ Yine Keyman, “Sivil toplum örgütleri, yaptıkları işler kadar, Türkiye’de kamusal alanı genişletmek, siyaseti ve devleti etkileme mücadelesini de kendi misyonları içine alırlarsa, bunun demokratik toplum yaratmada çok etkisi olur”⁶² ifadesiyle sorumluluk bilinci taşıyan insanlar tarafından yani *aktif yurttaşlardan* oluşan bir alanın oluşması gerektiğini söylemektedir.

⁵⁹ Mardin, “Türkiye’nin Toplumsal

Yapısı”,<http://plaristokrat.blogspot.com/2016/01/turkiyenin-toplumsal-yaps-serif-mardin.html>, [26.12.2019].

⁶⁰ E. Fuat Keyman, “Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha” (Ankara: STGM,2006),9. panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/+u/turkiye-de-sivil-toplumun-seruveni-pdf, [26.12.2019].

⁶¹ Keyman, “Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye”, haz. Arzu Karamani (İstanbul: B. Ü. Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi, 2004), 5. Stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf, [26.12.2019].

⁶² A.g.e., 12.

Sonuç olarak; sivil toplum hak ve özgürlüklerin alanıdır. Demokrasiyi genişleterek sosyal yaşamın her platformunda birey, sosyal, ekonomik ve siyasal alanda özgür olduğunda daha üretken olmaktadır. Toplumsal yapılar tarihsel olarak geçmişten günümüze bir süreç içinde oluşmuştur. Geçmişin kültürel, siyasal ve ekonomik birikimlerinden meydana gelmiştir. Toplum, bu mirastan etkilenerek temel öğelerini oluşturmuştur. ⁶³ Duran'ın dediği gibi, "Sivil toplumun kendi çelişkileriyle dönüşmesi asıldır. Sivil olmayan unsurları tasfiye etmenin yolu sivil toplumun güçlenmesinden ve çoğullaşmasından geçecektir."⁶⁴

2.4. Kadın Hareketi ve Sivil Toplum

2.4.1. Türkiye'de Kadın Hareketinin Gelişimi

Anadolu Selçuklu Dönemi ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında kadınların örgütlendiği, bu örgütün Âşık Paşazade Tarihi'nde, *Bacıyan-ı Rum* olduğu bilinmektedir. Bacıyan-ı Rum kadınların oluşturduğu bir teşkilat olup Ahiyan-ı Rum'un kadın kolları olarak çalışmaktadır. Liderliğini Ahi Ervan'ın eşi Fatma Bacı yapmıştır. Önceleri Ahi Ervan tarafından kurulan, Kayseri'deki sanayi sitesinde işlenen derilerin artık yünlerini değerlendiren kadınlardır. Bu kadınlar aynı zamanda Ahilerle eğitim görmüş ve birçok faaliyet alanında kendilerini göstermişlerdir. Moğol istilasıyla dağılan Bacıyan-ı Rum teşkilatı farklı noktalarda çalışmalarına devam etmişlerdir.⁶⁵

Fatih devrine kadar kısmen özgür olan kadınlar, Bizans Dönemiyle temas başladıktan sonra, saray geleneği olan *haremler* tanışmıştır. Siyasi rollerindeki etkinliğe son verilmiş ve kafes hayatına başlamıştır. Bir anlamda özgür ancak gerçek anlamda esir olmuşlardır. Bu dönemde kendilerine özgür alan olarak vakıf işlerini bulmuş, hayır hasenatla meşgul olmuşlardır. Toplum hayatında engellenmeden sadece bu işi yapabilmişlerdir. Kadınların bu dönemlerde ilk defa yönetici konumuna gelmeleri kurdukları bu vakıflarla mümkün olmuştur. Kurdukları vakıflarda müteveli tayin

⁶³ Birsan Gökçe, *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*, 2 bs. (Ankara: Savaş Yayınevi, 2004), 305.

⁶⁴ Burhanettin Duran, *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*, (İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2008), 262.

⁶⁵ Yasemin Tümer Erdem, Halime Yiğit, *Bacıyan-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki yeri*, (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2010), 30-31.

edilen bu kadınlar, vakıflarda yöneticilik yaparak tarihteki önemli yerlerini almışlardır.⁶⁶

Kadınların toplum içinde var olma çabaları, her dönem ve her alanda kendini hissettirmektedir. Örneğin dördüncü Mehmet döneminde; “Bursalı kadınlar tüccar için ipek ağırma ve bükme işi yapmışlar. 1658’de kentteki 300 ipek bükme aygıtının 150’si kadınlara ait veya kadınlar tarafından işletilmektedir. Lonca örgütü olmadığı halde 1682’de bir milyon akçe miras bırakan Bursalı bir kadın bilinmektedir. Bursa’daki kumaş tüccarlarının en az biri kadındır.”⁶⁷

Tanzimat’la birlikte, bazı alanlarda değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Bu değişiklikler, siyasi, sosyal ve kültürel anlamda olmuştur. Türkiye’de kadın hareketlerini incelerken, İkinci Meşruiyete kadar gitmek gerekmektedir. “1908’de kadınların kurdukları çok sayıda dernek ve çıkardıkları yayınlara, Osmanlı toplumunda kadınların, aile içinde zevce ve annelik rolleriyle sınırlandırılmalarını eleştiren ve eğitim, çalışma, toplum hayatına katılma talepleriyle ortaya çıkan güçlü bir kadın hareketi vardır.”⁶⁸ 1908’de ilk kurulan kadın derneği, Cemiyet-i İmdadiye’dir. Kurucusu Fatma Aliye hanımdır. 1908 ve 1920 yılları arasında toplamda 25 civarında hayır, eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında çalışma yapan dernekler kurulmuştur. 1911 yılında Nesibe Hanım ve Halide Edip Hanım konferanslar vermeye başlayıp, kadın haklarını tartışmışlardır. 1913 ve 1921 yıllarında Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan (kadın haklarını savunma) Derneği’nin, *Kadınlar Dünyası* dergisi yayınlanmıştır. 1914’de İstanbul Üniversitesi kadınları öğrenci olarak kabul etmiştir. 1919’daki Birinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra, Halide Edip ve Münevver Saime hanımlar protesto mitingi düzenleyip konuşmacı olmuşlardır.

1923’de ilk defa kadınlar siyasi parti kurmak için teşebbüste bulunurlar, ismi Kadınlar Halk Fırkası olacaktır ancak, gelen talep kadınların yurttaşlık hakkı tanınmamış olduğu için reddedilmiştir. Parti kurmalarına izin verilmeyen kadınlar,

⁶⁶ A.g.e., 195-196.

⁶⁷Suraiya Faroghi, Ed.Halil İnalçık, Donald Quatoert, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, 2 bs. Cilt; 2 (İstanbul: Eren Yayıncılık, 2006),718-719.

⁶⁸ Şirin Tekeli, *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*, 6 bs. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), 28.

1924’de, Türk Kadın Birliği adında bir dernek kurmuşlardır. Derneğin kurulma amacını ise, siyasi hakların kazanılması olarak düşünmüşlerdir. 1926’da Medeni Kanun kabul edilerek, tek eşlilik, velayette eşitlik ve boşanmada eşitlik konuları, kanunla tanınmıştır. 1930’larda kadınlara yapılan yasal değişikliklerle, yerel seçimlerde aday olma ve oy kullanma hakkı verilmiştir. 1934’de kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. 1935’de TBMM’ye nihayet 18 kadın girmiştir. 1948 yılında, Cemiyetler kanununda yapılan değişikliklerle kadın dernekleri yeniden açılmıştır. 1975’de, İlerici Kadınlar Derneği, Demokratik Kadınlar Birliği, Emekçi Kadınlar Birliği, Devrimci Kadınlar Derneği kurulmuştur.⁶⁹

2.4.1.1.Feminist Kadın Hareketi

“1980 ve 2003 yıllarında ayrımcılığı, şiddeti ve eşitsizliği, vurgulayan yeni feminist hareketler, toplantılar ve kurultaylar, kadına karşı şiddeti protesto etmek için düzenlenen yürüyüşler güçlü bir kadın hareketi oluşturmaya katkıda bulunmuşlardır.”⁷⁰ Türkiye’de ilk feminist bilinçlendirme toplantıları 1981’de yapılmaya başlanmıştır. 1983’de Yazko’nun haftalık yayınlanan Somut Dergisi’nde bir sayfa feministlere verilmiştir. Böylelikle feminizm kavramı daha fazla kadına ulaşması sağlanmıştır. 1986 yılında *Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Tür Ayrımcılığın Kaldırması Sözleşmesi* (CEDAW) Türkiye tarafından imzalanması amacıyla kampanya yapılmıştır. Feminist kadınlar sesinin duyulması için eylemler yaparak seslerini duyurmaya çalışmışlardır.⁷¹

1980’li ve 1990’lı yıllar yerli feminizmin yükselme evresi olmuştur. Sivil toplum 1990’lardan sonra, Türk toplumu ve Türk siyasi hayatına olumlu bir değer olarak girmiştir. Sivil toplum yeniden yapılandırma sürecine girmiştir ve toplumsal yapıda

⁶⁹Tekeli, “Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihi”, www.ka-der.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/kadin-hareketinin-tarihi-sirin-tekeli.pdf[26.12.2019].

⁷⁰ Hülya Erbaba, “Sivil Toplum Örgütlerindeki Yönetici Kadınların, Sivil Toplumda Kadın ve Kadın Yöneticilik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin İrdelenmesi”, C.8, S. 41 (2015): 1212-1213.
https://www.sosyalarastirmalar.com/cilt8/sayi41_pdf/6iksisat_kamu_isletme/erbaba_hulya.pdf [09.06.2020].

⁷¹ Necide Berber, “1980’ler: Feminist Hareket Yeniden...”,18 Eylül 2017.

<https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/1980ler-feminist-hareket-yeniden> [12.06.2020].

belli bir ağırlık kazanmıştır.⁷² 1980’lerde sokağa inen feminist kadın grupları, 1990’larda proje bazlı çalışmaya başlamıştır. Bu bağlamda gelişen üç farklı duruş olan, feminist, İslami ve Kürt gibi gruplardan oluşan kadınlar değişik hizmetlerde bulunmuşlardır.⁷³

“Hampson’a göre, siyasal çatışmaların genel bir nedeni, siyasal gücü elinde tutanlar ile bu güçten mahrum olanlar arasındaki rekabettir ki, bu da genellikle merkez ile çevre arasındaki düşmanca tavırlar şeklinde tezahür etmektedir.”⁷⁴ Feminizm öncelikle oy hakkı elde etme mücadelesi için başlamıştır. Sivil toplumun içinde olmak isteyen kadınlar, kamusal alanda kendileri olarak var olmak amacıyla hareket etmektedir. Kadınlar annelik ve kadınlık rollerinin yanında, oy haklarını istemişlerdir. Bu kampanyalarında kendilerine erkekler de destek vermişlerdir. Kadınların feminizm hareketiyle, sivil toplum adına önemli gelişmeler yakalanmıştır. Eşitlik kavramıyla erkekle her konuda eşit haklara sahip olunmak istenmiştir. Sonrasında farklılık kavramıyla, bu gruptaki kadınlar, kadınlığı avantaj ve statü olarak kabul etmişlerdir. Bu bağlamda sanatsal, felsefi, edebi bir alanda kadını farklılıklarıyla ön plana çıkarmaya çalışmışlardır. Feminizmin başka bir eleştirisi de, kamusal ve özel alan konusu olmuştur. Radikal ve sosyalist feministler, kadınların bu alanda ezildiklerinden bahsetmişlerdir. Özel alanı, eşitsizlik, öznellik, özgürlük, aşk ve doğal hisler olarak tanımlarken, kamusal alanı, bağımsızlık, evrensellik, rasyonellik ve tarafsızlığın dünyası şeklinde düşünmüştür.

Feminizm, modernizme yeni bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamıştır. Feminizm ayrıca sivil toplum ve devlet açısından önemli bir unsur teşkil etmiş, sivil toplumun gelişmesinde çok önemli bir yer oluşturmuştur. Feminizm kadınların kendilerini ifade edecekleri dergiler çıkarmasına sebep olmuştur. Bunlar, *Kadınca*, *Sosyalist Feminist Kaktüs* ve *Feminist* dergileridir. Daha sonraları da *Amargi* ve *Pazartesi*

⁷² Kadın ve Demokrasi Derneği, “Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihi: Değişen Bir Şey Var mı?” <https://KADEM.org.tr/turkiyede-kadin-hareketinin-tarihi-degis-en-bir-sey-varmi/> [12.06.2020].

⁷³ Ömer Çaha, Havva Çaha, *Yerelde Tango; Kadın Örgütleri ve Yerel Demokrasi*, (Ankara: Orion Kitabevi, 2012), 14-15.

⁷⁴ Heper, *Türkiye’de Devlet Geleneği*, 32.

dergileri yayınlanmıştır. Protesto eylemiyle başlayan feminizm hareketi, büyük kitlelere ulaşmayı başarabilmiştir.⁷⁵

2.4.1.2. İslami Kadın Hareketi

Feminist kadın hareketinden sonra başlayan diğer oluşum İslami kadın hareketidir. “Bu akım öncelikle şehirlerde, seküler, sosyalist, batı yönelimli Ortadoğu’daki kadın hakları ve feminizmin çok erken öncülerine benzemeyen eğitilmiş, orta sınıf Müslüman kadınların arasında ortaya çıkmıştır”.⁷⁶ Bu hareketin Türkiye’deki yansıması 1960’larda tesettürlü kadınların kamusal alana dâhil olmak istemeleriyle başlamıştır. İslami harekette tıpkı feminizm gibi söylemlere rastlanmaktadır. Bunlar, eşitlik ve özgürlüktür. Toplumsal ve hukuksal alanda olması gereken bu kavramlardan yoksun muhafazakâr kadınlar, feminizm hareketindeki kadınlar ile ortak değerlerde buluşmaktadır. Feminist Bora, “Eğitim, ikincil toplumsallaşmanın en önemli alanıdır. Bu alanın ayrımcılığın yeniden üretildiği değil, tersine, ayrımcılık karşıtı düşünce ve tutumların geliştirildiği bir yer haline getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır”.⁷⁷ Bu noktada feminizme eklenen İslami kadın hareketi çetrefilli mücadele sürecine girmektedir.

1960’lı yıllarda Şule Yüksel Şenler entelektüel oluşu ile herkesin dikkatini üzerine çekmiştir. Dava kadını Şenler, yazdığı *Huzur Sokağı* romanıyla büyük kitlelere ulaşmıştır. Kadın erkek ayırt etmeksizin, kadın konusunu İslami kesimin birinci gündemi yapmayı başarabilmiştir. 1961’de sadece 4 tesettürlü öğrenci üniversitede eğitim almaktadır. Tıp fakültesi Gülten Ataseven, eczacılık fakültesi Fevziye Nuroğlu, matematik fakültesi Nuriye ve Hayriye Adlan’dır.⁷⁸ Başörtülü kadınların

⁷⁵ Çaha, *Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum*, 5 bs. (Ankara: Savaş Yayınevi, 2018), 43-80.

⁷⁶ Ayşe Güç, “İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.17, S.2 (2008): 649-673. http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D00193/2008_17_2/2008_17_2_GUCA.pdf [11.06.2020].

⁷⁷ Aksu Bora, “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”, S.12 http://fbemoodle.emu.edu.tr/pluginfile.php/57169/mod_resource/content/1/Toplumsal%20cinsiyet%20ve%20Hukuk_Aksu%20Bora.pdf [11.06.2020].

⁷⁸ Çaha, “Osmanlıdan Günümüze Kadın Hareketi”, <http://www.hazardernegi.org/islami-kadin-hareketi-ozel-yasam-alanindan-kamusal-alana-musulman-kadin/> [11.06.2020].

var olma mücadeleleri bu yıllarda başlamıştır. Türkiye 1968’de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Hatice Babacan isminde bir öğrenciye, hoca Bahriye Üçok tarafından fiziksel şiddet uygulanması ve öğrencinin okuldan atılması ile sarsılmıştır. Bu olay büyük tepkilere yol açmıştır. 1972’de Ankara Barosu Başkanı Yekta Güngör Özden, avukat olan Emine Aykenar’dan başörtüsünü çıkarmasını istemiştir, Aykenar *inancı gereği başını açmayacağını* ifade ettiğinde meslekten ihraç edilmiştir. BM 1975 yılını *Kadın Yılı* ilan ettikten sonra her görüşten, kadın konusuna ilgi artarak büyümüştür.

Tıpkı feministler gibi, kadın konusuyla ilgilenen İslami çevreler de *Kadın ve Aile*, *Bizim Aile*, *Mektup* daha sonraları da *Kadının Kimliği* gibi dergiler çıkarmaya başlamışlardır. 1990’larda çıkan Kadının Kimliği Dergisi, kadını modern kamusal alanda aktör olması amaçlı çıkarılmıştır.

Kadın ve Aile Dergisi analizinde geçen “En Dinamik Hareket” olarak tasvir edilen başörtü eylemleri, eğitim alma ve kamusal alanda var olma hakkı elinden alınan kadınların örgütlenerek seslerini duyurmaya çalışmalarıdır. Anayasa’nın 24. maddesinin dini inanç ve kanaat hürriyetlerini garantilediğini öğrenen kadınlar sokak eylemlerini başlatmışlardır.⁷⁹ Bu hareket, Hampson’un tespiti gibi, devletin başlattığı kısıtlamaya karşı başlamıştır. Kadınların okuma aşkı 28 Şubat 1997’de devletin despotizmine uğramıştır. Üniversiteler başörtülülere kapılarını kapamıştır. 1998’de 60 başörtülü tıp öğrencisi *Beyaz Yürüyüşü* başlatmıştır. Tüm Türkiye’yi dolaşmak için yola çıkan gençlere, halk büyük destek vermiştir. *İnsanca Saygı Düşünceye Özgürlük İçin El Ele* sloganıyla, 11 Ekim 1998’de bir ilk yaşanmış kilometrelerce insan zinciri oluşturulmuştur. Ses getiren bu eylemle yasak tüm Türkiye’ye duyurulmuştur.

1999’da yine kadınlar için bir çetrefil başlamış, seçilmiş bir kadın milletvekiline *had bildirmek* istenmiştir. Merve Kavakçı’nın başörtüsüyle TBMM’den atılışı ve

⁷⁹ Yeşim Arat, *Feminizm ve İslam: Kadın ve Aile Dergisinin Düşündürdükleri, 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısıyla Kadınlar*, der. Şirin Tekeli, 6 bs. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), 99-100.

ardından Fazilet Partisi'nin kapatılışı Türkiye'de büyük bir gedik açmıştır. Aşkın devlet tek tip kadın modelinde ısrarcı tavrını sürdürmüştür.⁸⁰

Kadınlar vazgeçmemiş, haklı mücadelesini örgütlenerek devam ettirmiştir. Tıp Fakültesini birincilikle bitirip ikinci mezun edilen, Gülsen Ataseven ve arkadaşları Fevziye Nuroğlu, Mukaddes Çıtlak, Sabahat Boynukalın, 1973'de *Hanımlar İlim ve Kültür Derneği* (HİKDE) kurmuştur. Kadınlara eğitimler vermiş ve yardım faaliyetleri organize etmişlerdir. 1988 yılında *Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı* (HEKVA) kurulmuştur. 1993 yılında Hazar Grubu olarak çalışan bir grup kadın, 2006'da Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği olarak yeniden inşa etmiştir.

Üniversite mezunu Müslüman kadınlar, kadınların hem dünyevi, hem de uhrevi ilimler almalarına vesile olmuş, başörtüsü konusunda ise, araştırmalar yaparak raporlar yayınlamıştır. Başörtüsü konusunda 1999'da mağdur olmuş kadınlar, *Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği*'ni (AK-DER) kurmuştur. AK-DER ulusal ve uluslararası platformlarda çalışmalar yapmakta, başörtüsü mağdurlarına hukuksal destek dışında burs desteği de vermektedir. Yurtdışında okuyan kız öğrencilere yardımcı olmaktadır. 28 Şubat mağduru başka bir grup da Özgür Düşünce ve Eğitim Hakları Derneği (ÖZGÜR-DER) oluşumudur. Bu dernek de, toplumsal dönüşüm için çalışmaktadır. İslami kesimde kamuoyunda en çok gündemde olan 2013 yılında kurulan, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olmuştur. Kurucuları arasında Cumhurbaşkanı'nın kızları Sümeyye Erdoğan Bayraktar bulunmaktadır. Kadın konusunda dikkat çekici kampanyalar yapan dernek, ulusal düzeyde de çalışmalar yapmaktadır. Çeşitli yayınlar çıkararak, kadınların bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Kadınların bir de üst çatıda buluşma olanakları platformlar oluşturulmaktadır. *İstanbul Gökkuşuğu Kadın Platformu* bünyesinde İstanbul'daki dernek, vakıf, platformları buluşturmaktadır. Bu platform 1995'de Pekin'de ilk defa uluslararası platformda başörtülü kadınlara temsil hakkı vermiştir. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'na dört başörtülü kadın katılımcı olmuştur. Ankara'da ise, Başkent Kadın Platformu vardır. 1995'de kurulmuş olan bu platform, bünyesinde vakıf, dernek ve

⁸⁰ Zeynep Erdim, "90'ların Hak Mücadeleleri", Bia Haber Merkezi, 16 Aralık 2014. <http://bianet.org/bianet/siyaset/160817-merve-kavakci-meclise-basortusuyle-girince> [12.06.2020].

girişimciler barındırmaktadır. Ayrıca, Avrupa Kadın Lobisine de üye olan platform, kadınların sorunlarının çözümü için çalışmaktadır.⁸¹

2.4.1.3.Kürt Kadın Hareketi

Feminist ve İslami kadın hareketlerinin dışında bir de Kürt kadın hareketi oluşmuştur. Politik ve militansı kadınlar bu sol karakterli hareketi başlatmıştır.⁸² 1980’li yıllarda Feminist hareket içindeki Kürt kadınların, 1990’larda etnik olarak kendilerini gruptan ayıştırmalarından oluşmuş bir gruptur. Kadınların ortaklaşa düzenledikleri platformlarda Kürt kadınlar etnik renklerini kullanmaları sonucunda çıkan rahatsızlıktan dolayı gruptan ayrı hareket etmek zorunda kalmışlar, seslerini yayınlarla duyurmaya çalışmışlardır. 1996’da *Roza* dergisi çıkmıştır. Dergide kadın sorunlarına feminizm temelli yaklaşıp kendi etnik kökenlerini birleştirmişlerdir. Derginin yayınlanmasından sonra Kürt kadınlar zamanla kendilerini yeni kimlikleri ile feminist Kürt olarak tanımlamışlardır. Sonrasında ise, *Jujin* ve *Jin ü Jiyan* dergilerini çıkarmışlardır.⁸³ İslami ve Kürt feminist hareketinin dışında Türkiye’de Ermeni feminist harekette olmuştur. Kürt kadınlarını geliştirmek, aile yaşantılarında sosyal reformlar yapmak ve dul ve öksüz Kürtlere yardımda bulunmayı hedeflemişlerdir.

1960 ve 1970 yıllarında Kürtler politik anlamda ayrı bir kulvar oluşturmadan önce sol hareketle beraber hareket etmiş, Türkiye İşçi Partisi, Dev-Genç gibi politik hareketlerin içinde yer almıştır. Kürt kadınlar 1970’lerde erkeklerin kurduğu örgütlerin kadın kolu olarak hareket etmişlerdir. Devrimci Demokrat Hareket’in, Devrimci Demokrat Kadınlar Birliği (DDKAD) Kürt kadınların hareket noktasını oluşturmaktadır. Dernek kadınları her konuda geliştirerek kamusal alana girmelerini hedeflemiştir. Devrimci düşünceler empoze edilerek, anadilde eğitim, demokratik haklar, fırsat eşitliği konuları kadınlara enjekte edilmektedir.

⁸¹ Çaha, *Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum*, 293-352.

⁸² Çaha, “Osmanlıdan Günümüze Kadın Hareketi”, <http://www.hazardernegi.org/kurt-kadin-hareketi/> [09.06.2020].

⁸³ Münevver Azizoğlu Bazan, “Türkiye’deki Kadın Hareketlerinin Farklı Şehirlerde Karşılaştırılması” Araştırma Projesi Raporu(Eylül, 2017), 3. https://www.blickwechsel-tuerkei.de/download/Forschungsergebnisse/Frauenbewegungen/tuerkisch/III.2.B.Azizoglu-Bazan_TR.pdf [09.06.2020].

Kürt kadınlar 1980’lerde silahlı örgüt olan PKK’ya çekilmeye başlanmıştır. Halkın Demokratik Partisi (HADEP) ve Demokratik Toplum Partisi (DTP) kadın kollarıyla kadınları siyasi alana çekmeye çalışmıştır.⁸⁴ Kürt kadını her alanda var olma mücadelesine başlamıştır. Kürtlerin devlete açtığı etnik savaş sonucunda eşini çocuğunu kaybeden kadınlar siyasallaşmış, önce *Cumartesi Anneleri* sonra *Barış Anaları* ortaya çıkmıştır. 1996 yıllarında Kürt kadınlar vakıf, dernek ve yayınlarla kendi deyimleriyle Rönesanslarını gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Birçok dergi çıkarmışlar, Kürt Kadın Vakfı, Jiyan Kadın ve Kültür Evi, Dicle Kadın Kültür Merkezi, Cumartesi Anneleri, Barış Anaları gibi kurumlar Kürt kadınlardan oluşmuştur. Kürt kadın dergilerinde özellikle Leyla Qasim ismi sıklıkla geçmiş, kadınların ruhlarına militanlık enjekte edilmeye çalışılmıştır. Kadın politikacı DEP milletvekili, olarak da Leyla Zana Kürt kadınların idolü konumuna gelmiştir. Kürt feminist kadınlar toplumda ileri çıkan farklı ideolojideki kadınlara da destek vermiş, kendilerine ait dergilerde o isimlerin adları geçmiştir. Örneğin, 1998’de Hizbullah tarafından kaçırılan ve öldürülen Konca Kuriş İslami feminist yazar olmasına karşın Roza dergisinde adı geçmiştir. Bu bağlamda ezilen bütün kadınların farklı etnik, farklı ideoloji yıllarca başörtü zulmü gören kadınların başlarını açmalarını söyleyip, bireyden değil aşkın devletten yana olmuşlardır.⁸⁵

2.4.2. Türkiye’de Kadınların Sivil Toplum Gelişimine Katkısı

Osmanlı'nın son döneminde başlayan kadınların reformist düşünceleri, onları yazmaya teşvik etmiştir. Kadınlar yılmadan yorulmadan, gazetelere okur mektupları göndermiş, kendi dergilerini çıkarmış, dernekler kurmuş ve seslerini duyurmaya çalışmışlardır. Tekeli'nin ifadesi ile “Batılı kız kardeşleriyle ilişki ve etkileşim içinde olan Osmanlı büyükannelerimiz, 1870'lerden başlayarak, söz söyleme hakkı, eğitim hakkı, çalışma hakkı ve aile içinde saygın bir yer edinme hakkı -poligaminin ilgası,

⁸⁴ “Anadolu’da Kadın Hareketleri Kadın Mücadelesinin Bugünü (Sol Feministler, Kürt Kadınları), *Kaldıraç*, 1 Eylül 2015. <https://kaldirac.org/anadoluda-kadin-hareketleri-kadin-mucadelesinin-bugunu-sol-feministler-kurt-kadinlari/>

⁸⁵ Çaha, *Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum*, 353-404.

tek taraflı bir erkek hakkı olan boşanmanın kısıtlanması için mücadeleye başlamışlardır.”⁸⁶

Ülkemizde kadınların sivil topluma katkıları bazı sözleşmelerden sonra ivme kazanmıştır. 1946 yılında BM bünyesinde önce *Kadının Statüsü Komisyonu* kurulmuş, 1952 yılında BM tarafından kabul edilen *Kadınların Siyasal Haklarına ilişkin Sözleşme* imzalanmıştır. Kadın sorunlarına uluslararası platformda çözümler aranmıştır. Türkiye Cumhuriyeti 1954 tarihinde Kadınların Siyasal Haklarına ilişkin Sözleşmeyi imzalamıştır. Bu sözleşme 1959’da yürürlüğe girmiştir.⁸⁷ 1 Mart 1980 tarihinde BM üyesi ülkelerin imzasına açılan *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi* (CEDAW), kadınların siyasal, kültürel, ekonomik, sosyal ve aile yaşantısı çerçevesinde maruz kaldığı ayrımcılığın çeşitli biçimlerini kapsamlı olarak ele almış ve sorunları gidermeyi amaçlamıştır. Türkiye, 1980 sonrasında kadınların feminizm etrafında çerçevelenen toplu hareketleriyle, sivilleşme adına önemli adımlar atılmasına tanık olmuştur.

Günümüz Türkiye’inde çok bilinmese de kadın hareketi oldukça etkili ilerlemektedir. Sivil toplumun kadın odaklı çalışan kuruluşları hızla çoğalmaktadır. Kadın kuruluşlarının sayılarının artması demokrasi ve kadın ilişkisini farklı boyuta taşımaktadır. Kadın odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları, üniversite ve kamu sektöründe işbirliği ile çalışmaların önünü açmaktadır.⁸⁸ Bugün kadınlar, örgütlenme, eğitim, kamusal alanda özgürlük gibi her imkâna sahip konumdadır. 2002 yılından itibaren Ak Parti iktidarıyla kadınların hayatında büyük değişiklikler yaşanmıştır. En önemli gelişme, başörtülü kadınlara eğitim haklarının geri verilmesi olmuştur. 2013 yılında başörtüsü serbestiyedi ile öğrenimi yarım kalmış kadınlar tekrar eğitimlerine devam etme imkânı bulmuştur. Evli ve çocuklu kadınlar yarım kalan hayallerini gerçekleştirmek için okullarına dönmüştür. Ak Parti Türkiye’nin AB’ye tam üyelik müzakerelerinde etkin çalışmalar başlatmıştır. Bu bağlamda,

⁸⁶ Tekeli, “On Maddede Türkiye’de Kadın”, www.m.bianet.org/bianet/kadin/43145-on-maddede-turkiyede-kadin-hareketi[28.02.2020].

⁸⁷“ Kadınların Siyasal Haklarına ilişkin Sözleşme”, www.ombudsman.gov.tr>[09.06.2020].

⁸⁸ Kadın ve Demokrasi Derneği, “Demokrasi Bağlamında Kadın STK’ların Rolü”,www.KADEM.org.tr/demokrasi-baglaminda-kadin-stklar-in-rolu-calistayi-calistay-raporu/ [09.06.2020].

Türkiye’de sivil toplumun rolü en temel çalışma olmuştur. 2005-2006 yıllarında AB müzakere sürecinde STK’ların etkin çalışması için projeler yapılmıştır. Temel haklar konusunda çalışan STK’ların aralarında bağ kurulması hedeflenerek, bir proje başlatılmıştır. Bu proje için beş çalışma grubu belirlenmiş ve ilgili STK’lar davet edilmiştir. Çalışma gruplarının konuları, sosyal haklar, çevre hakları, kadın hakları, gençlik politikası, insan hakları olarak belirlenmiştir. Kadın çalışma grubu oluşturulmuştur. Emine Bozkurt, taslak raporları oluşturmuştur. Çalışmalar komisyonlar tarafından raporlanıp, Avrupa Komisyonu’na sunulması öngörülmüştür. Avrupa Kadın Lobisi’yle Selma Acuner ve İlknur Üstün ile ilişkiler güçlendirilmeye çalışılmıştır.⁸⁹ Türkiye AB sürecinde yaptığı reformlarla muasır medeniyet seviyelerine çıkmayı hedeflerken, sivil toplum adına yapılacak çalışmalar Türkiye’nin gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

Kadınlar için kamusal alana giriş olan sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet ayrımı için önemli bir noktadadır. Kadınların toplumda kalkınma ve iktisadi gelişime katkı sağlamalarına olanak tanımaktadır. İş gücü ve istihdam konusunda kadınların aktif olarak ülke ekonomisine katkısı bu kuruluşlar ile mümkün olmaktadır.⁹⁰ Toplulukçu düşünen aktif gönüllü sivil toplum kadınları, hayatı huzurlu, mutlu ve yaşanılır kılmak adına çalışmalar yapmaktadır. Bireysel değerlerin temelini oluşturan kadınlar günümüzde iyi toplum, gelişen toplum, güçlü toplumun ana mimarı olmaktadır. STK gönüllüsü kadınlar, toplumun sosyal, toplumsal değişim ve dönüşümüne katkı sağlamaktadır.⁹¹

⁸⁹ E. Fuat Keyman, *Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha*, (Ankara: STGM) www.panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/+u/turkiye-de-sivil-toplumun-seruveni.pdf. [28.02.2020].

⁹⁰ Maide Gök, “Toplumsal Kalkınmanın ve Sosyal Sermayenin Bilinmeyen Aktörleri: Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları”.(Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 2014),81-84.

⁹¹ Neslihan Sayraç, Hale Gükoğlu, Firdevs Melis Cin, “Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllü Aktif Kadınların, Olumlu Sosyal Davranışlarının ve Bireysel Değerlerinin İncelenmesi” , *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* C:18 S. 35 (Bahar 2019): 803-819[09.06.2020].

Tarihsel süreçte kadınların sivil toplum adına varoluş mücadelesi günümüz şartlarında tartışma konusu olmaktadır. Her yeni açılımın ve gelişme beraberinde reaksiyonları getirmektedir. Kadınlar Türkiye'deki sivil toplumun gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Nitekim sivil toplum tartışmalarının günümüz itibariyle devam ettiğini düşünüldüğünde, yeterli miktarda açılımın olmadığı görüşü de taraf bulmaktadır. Geçmişten günümüze Türkiye'deki kadınlar var olma mücadelelerini sürdürmeye, örgütlenmeye, kabul görmek için çalışmaya devam etmektedir. Sivil toplum örgütleri demokrasinin vazgeçilmez unsuru olup, bunların sayesinde toplumun, insan haklarının, mesleki oluşumların, çalışma hayatının sorunlarının çözülebilmesi yolları aranmaktadır. Günümüz dünyasında, insanlığın ve *sivil alanının* geçirdiği süreçlerle birlikte, üçüncü alan olarak tanımlanan sivil alanda örgütlenme meselesi, demokrasinin vazgeçilmez ilkelerindedir. Bu noktada sivilleşen bir Türkiye, muasır medeniyet seviyesine ulaşarak, aşkın devlet anlayışından, *aşkın sivil topluma* ulaşması kaçınılmaz olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE'DE KADIN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE HÜKAGED

Dernekler Daire Başkanlığı'na göre Niğde ilinde 825 adet dernek bulunmaktadır. Bu rakama oda, sendika ve vakıflar dâhil değildir ancak aktif olarak faaliyet gösteren 17 Sivil Toplum Kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlar bir araya gelerek STK Platformu oluşturmuşlardır. 17 kuruluş dışındaki STK'lar herhangi bir çalışma yapmamaktadır. Çalışma yapan kuruluşlar; Yazarlar ve Sanatçılar Birliği, Cevher Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneği, Diyanet Sendikası Niğde Şubesi, Eğitimciler Birliği Sendikası Niğde Şubesi, Elmas Kalem Derneği, Evrensel Hafızlar Derneği Niğde Şubesi, Ensar Vakfı Niğde Şubesi, Genç Memur-Sen Niğde Şubesi, İHH İnsani Yardım Derneği Niğde Şubesi. İlim Yayma Cemiyeti Niğde Şubesi, Muradiye Kültür Vakfı Niğde Şubesi, Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği Niğde Şubesi, Niğde Gönüllü Eğitimciler Derneği, , Niğde İmam Hatip Lisesi Mensupları Derneği, Sağlık Sen Niğde Şubesi, Türkiye Gençlik Vakfı Niğde Şubesi ve son olarak Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği yer almaktadır.⁹²

Genel itibariyle Niğde ilinde aktif sivil toplum kuruluşu 17 tanedir ancak kadın odaklı çalışan sivil toplum kuruluşu iki tanedir. Bunlar; KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği) ile Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'dir. Araştırmamız neticesinde Polis Eşleri Derneği'nin varlığı tespit edilmiş ancak tıpkı KADEM gibi Genel Merkezlerince alınan karara istinaden, dernek başkanları tarafından araştırmada yer almayacakları tarafımıza ifade edilmiştir. Söz konusu iki dernek KADEM ve Polis Eşleri Derneği Genel Merkezlerince alınan karara göre kapılarını araştırmacılara açmamaktadırlar. Bundan dolayı, Niğde'deki kadın kuruluşları araştırmamız, tek dernek olan Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği üzerinden yapılacaktır.

⁹²“Niğde'de Stk'lar Bir Araya Gelerek Platform Oluşturdu”, Hürriyet, 10.02.2016.
<https://www.hurriyet.com.tr/nigde-de-stk-lar-bir-araya-gelerek-platform-olusturdu-37240754> [07.01.2020].

3.1.1.Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'nin Kuruluşu

Niğde ili, bulunduğu bölge ve tarihi itibari ile Anadolu Selçuklu devletinin kültürel ve tarihi mirası üzerinde gelişimini ve varlığını devam ettirmektedir. Osmanlı devletinin de temelini oluşturan Selçuklu devletinde kadınların ekonomik ve sosyal hayatta etkin olarak yer almaları, Orta Asya'dan göçerek Anadolu topraklarına gelmiş olan Türk milletinin bu toprakları vatan edinmesine büyük katkı sağlamıştır. Türk tarihinde ilk kez Âşık Paşazâde'nin XIII. yüzyıl Anadolu'sunda varlığından bahsettiği Bâciyân-ı Rûm (Anadolu Bacıları) Teşkilâtı kadınların ekonomik ve sosyal hayatta ne kadar aktif olduklarını gösteren en önemli tarihi belgelerden bir tanesidir. Ticaret ile uğraşan erkeklerin kurduğu Ahi teşkilatının yanında üreten, milletine katkı sağlayan kadınların kurmuş olduğu Bacıyan Teşkilatı da cihan devletleri kurulmasının önünü açmıştır.⁹³

Günümüz Anadolu kadını öteden beri üretmeye, fayda sağlamaya istekli olmuş ya da şartları dolayısıyla buna mecbur kalmıştır. Tarih kitapları önder kadınlarla doludur. Anadolu kadını toplumsal duyarlılığa sahip ve her daim çalışmaya hazır bulunmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları, genel anlamda ülkemizin ve yerelde ise sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda ilerlemesini ve hak etmiş olduğu yere gelebilmesini tesis etmek amacıyla bir ortak gayeye inanmış kişiler tarafından vücuda getirilmiş kuruluşlar denilebilir. Anadolu kadını ekseninde değerlendiresek tam bu şartlara uygun Niğde ilinde tek bir kadın derneği vardır: Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği.

Niğdeli kadınların bugün sosyal ve ekonomik hayatta yeteri kadar yer bulamadığı ve bununla birlikte yaşanan toplumsal sorunlara çare aranması düşüncesiyle, Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği 2013 yılında kurulmuştur. Kurucu başkanı Fatma Büyükakkaş'tır. Büyükakkaş, önce Dünya Çocuk ve Gençlik Derneği'ni (DUÇGED) kurmuş daha sonra bu derneği kapatıp faaliyet alanına kadınları da dâhil ederek, Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'ni (HÜKAGED) kurmuştur.⁹⁴

⁹³“Bacıyan-ı Rum Teşkilatı”, <https://www.fikriyat.com>kultur-sanat>2018/02/19> [16.12.2019].

⁹⁴“HÜKAGED”, <https://youtu.be/DWOxlByCFWw>[18.12.2019].

Derneğin ismi olan *Hüdavend Hatun* sorulduğunda, 12. yüzyılda Anadolu Selçuklu'da dünyanın ilk kadın valisi Hüdavend Hatun olduğu ve Niğde'de valilik yaptığı için *Niğdeli kadın valimizin adını yaşatmak için ismini kullandık* bilgisi verilmiştir. Niğde Merkezde Hüdavend Hatun Türbesi'nin olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgiler ışığında yapılan araştırmada, Selçuklu mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan Türbe, Selçuklu Sultanı IV. Rükneddin Kılıçarslan'ın kızı Hüdavend Hatun adına Anadolu'daki İlhanlı egemenliği sırasında, 1312 yılında yaptırıldığı bilgisine ulaşılmıştır.⁹⁵

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği; 5 asil, 5 yedek üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulu listesinde 2 erkek bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri, ikisi serbest meslek, dört öğretmen ve bir bilgi işlemciden oluşmaktadır. Üye sayısı 35'dir. Üyelerin 30'u kadın, 5'i erkek bireylerden oluşmaktadır. Dernek Niğde Merkez'de bulunmaktadır. Merkeze yakın bir noktada meslek edindirme kurslarının yapıldığı, Niğde Belediyesi tarafından tahsis edilen bir atölyesi bulunmaktadır. Üç aylık kurslar devam etmektedir. Derneğin merkezi olan büro yine Niğde Belediyesi tarafından tahsis edilmektedir. Isınma giderleri Belediye bütçesinden karşılanmaktadır.

Derneğe üye olma ücreti 20 TL, aidat bedeli 10 TL olarak belirlenmiş ancak dernek başkanı Fatma Büyükakkaş gelirlerinin büyük çoğunluğunun bağış ve kermeslerden elde edildiğini ifade etmiştir. Niğde ilinde özellikle kadınlara yönelik proje yapan Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği yaptığı çalışmalar neticesinde birçok insana el uzatmak gayesi ile çalışmalar yapmaktadır. Önceki çalışmalarında genç, çocuk ve engellilere el uzatan dernek isminin değişmesiyle kadın istihdamını ön planda tutmuştur. Kadının sosyal ve ekonomik olarak ayakta durabilmesi birinci öncelikleri olmuştur.

3.1.2. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'nin Amaçları

Anadolu kadını her şart ve her koşulda üreten, bulunduğu çevreye katkı sağlayan bireyler olmuştur. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği kurucuları kadınların, çocukların, gençlerin ve engellilerin sorunlarına çözüm bulmak amaçlı projeler üretmektedir. Kadının sosyal hayata entegrasyonu ve işgücü piyasasına katılımını sağlama ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme adına çalışmalar

⁹⁵ “ Hüdavend Hatun”,wowturkey.com>forum>viewtopic [07.01.2020].

amaçlamaktadır. HÜKAGED kadına karşı uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet ile ilgili bilinci geliştirmek, her türlü şiddeti reddetmek ve önlenmesi için uğraşmaktadır. Kadının her türlü karar alma ve karar verme mekanizmalarında yer alması için, toplumda siyaseti tek cinsiyetten kurtarıp, kadını siyasi hayata hazırlamak için gereken eğitim çalışmalarını yaparak cesaretlendirmektedir. Toplumda kadının statüsünü yükseltmek, sağlıklı toplum yapısı oluşturmak için gençleri geleceğe hazırlamak, ırk, milliyet, din ve siyasal görüşlerine bakılmaksızın, dünyadaki kadınlar ve gençler arasında anlayış, dostluk ve sürdürülebilir dayanışmayı geliştirmek için çalışmaktadır.

Ülkemizin ulusal ve uluslararası öncelikleri doğrultusunda projeler yapmak ve faaliyetlerde bulunmak, başta Anadolu kadını ve gençliği olmak üzere tüm dünyadaki kadınların ve gençlerin toplumsal, kültürel, mesleki ve siyasal yaşamda daha etkin olmalarını sağlamak ve bu amaç için projeler üretip, çalışmalar yapmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının politika oluşturma sürecine katkıda ve etkide bulunmaktadır. Yeni kamu yönetimi ilkelerinin sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında benimsenmesi, başta Anadolu kadını ve gençliği olmak üzere tüm dünyadaki kadınların ve gençlerin toplumsal, kültürel, mesleki ve siyasal yaşamda daha etkin olmalarını sağlamak ve bu amaç için projeler üretip, çalışmalar yapmaktadır. Cinsiyet eşitliğini teşvik etmek, ayrımcılığın kaldırılması, kadının kamusal alandaki konumunun gelişmesi, her düzeydeki karar verme ve güç paylaşımında kadın ve erkek arasında eşitliği sağlamak için uğraşmak ve kadınların politik, ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarını desteklemek için eğitim çalışmaları yürütmektedir. Ülkenin gelişmesi için uygun bulduğu projelere destek olmak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine imkânları nispetinde yardımcı olmak, bu faaliyetleri gerçekleştirebilmek için gerekli geliri sağlamak amacı ile kermes, gün, balo, kokteyl, konferans, panel gibi çeşitli sosyal ve kültürel aktivitelerde bulunmaktadır.

Kadınları ve gençleri, mümkün olan en yüksek kültürel düzeye ulaşmaları, demokrasi ve insan haklarına saygıya dayalı olarak toplum içinde yetenek ve becerilerini kullanabilmeleri için, eğitilmelerine ve gelişmelerine katkıda bulunmaktadır. Kadını ve gençliği etkileyen eğitsel, ekonomik ve sosyal konularda etkin rol üstlenerek, kadınların ve gençlerin insan haklarının tanınması ve kadınlarla

İlgili her konunun tüm kamusal alanındaki uygulamalarla bütünleştirilmesi, kadının tüm fırsat ve kaynaklardan eşitlik ilkesine uygun olarak yararlanabilmesini ve cinsiyet eşitliğine dayalı kalkınma anlayışının yerleşmesini sağlamak için uğraş vermektedir. Aile birliğinin önemini topluma anlatmada her türlü proje ve faaliyetler yapmak, aile içi bağların güçlendirilmesi, çatışmaların önlenmesi için çalışmalar yapmayı hedeflemektedir. Bu amaçla Aile Danışma Merkezi ve Psikolojik Danışma Merkezleri kurmak, işletmek, kadınların ve gençlerin AB ile ilişkilerimizdeki çeşitli alanlarda rollerini destekleyici projeler üretmektedir. Geçmişte kalan örf ve adetlerimiz ile gelenek ve göreneklerimizden unutturulmaması ve yaşatılması için kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler ve bağlı birlikleri ile işlemleri, özel kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, meslek örgütleri ve birlikleri ve sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmalar yapmaktadır.

Türkiye ve Dünya’da engellilerin, çocuk ve gençlerin istismarına yönelik araştırma ve proje yapmak ve bunu kamuoyu ile paylaşmayı görev addetmektedir.

HÜKAGED yöneticileri, derneğin amaçlarını ileri götürmek için toplantı, seminer ve kurslar düzenlemektedir. Gelir temin etmek amacıyla ticari ve sanayi işletmeler, ortaklıklar, vakıflar ve yardımlaşma sandıkları kurmak ve aynı amaçlı ortaklıklara ortak olmak istemektedir. Proje hazırlama konusunda eleman yetiştirmek amacıyla her türlü eğitim faaliyetlerinde bulunmak, kurslar açmak, seminerler vermek verdirmek öncelik verdiği konulardandır. Süreli ve süresiz her türlü basın-yayın ve kitle iletişim araçlarıyla faaliyette bulunmayı planlamaktadır.

Gençlere çevre bilincinin aşılması, başta enerji verimliliği olmak üzere, kıt kaynakların optimal şekilde kullanılması, tasarruf tedbirleri ve her türlü israfın önlenmesi konusunda çalışmalar yapmak ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak, gençler için öğrenci yurtları açmak, eğitim ve araştırma geliştirme, inovasyon destek bursları ve kredileri vermek hedeflerindedir.

Yurtiçi ve yurtdışında çalışmalar yapan STK’lar (dernek, vakıf, kulüp, platform) arasında işbirliği, dayanışma, bilgi, beceri alışverişini gerçekleştirmek ve bu amaçla veri bankası ve iletişim ağı oluşturmak istemektedir.

3.1.3. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Faaliyetleri

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Niğde’de ve ilçelerinde kadınların gençlerin ve çocukların sosyal, kültürel ve ekonomik olarak ihtiyaçlarını

karşlamak amacıyla kurulmuştur. Dernek, çalışmalarını insan merkezli projelerle yapmaktadır. Başta kadın istihdamı ve gelişimine öncülük etmektedir. Dernek faaliyetlerinin önceliği topluma daha mutlu kadınlar kazandırmaktır. Çünkü mutlu kadın, mutlu çocuk ve gençler yetiştireceğinden dernek, temelde kadın odaklı çalışmaktadır. Geçmişte sadece genç ve çocuk odaklı çalışan Dünya Çocuk ve Gençlik Derneği'nin (DUÇGED) isminin değişimi ile Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği (HÜKAGED) olmasıyla çalışmaların büyük çoğunluğu kadın temelli olmaya başlamıştır. Niğde merkezde kadın faaliyetleri sorulduğunda ilk akla gelen Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği olmaktadır. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların bulunduğu ortamlar daha medeni daha üretken daha ileri olacağını düşünen HÜKAGED Başkanı Büyükakkaş, kadınların, karar mekanizmalarında hakkıyla katılabildiği zaman daha gelişmiş bir ülke olma yolunda ilerleyebileceği düşüncesiyle çalışmalarına devam etmektedir. Kadın odaklı çalışılması söz konusu olsa da aynı zamanda gençler, çocuklar, engelliler, yaşlılar ve mahkûmların kapsandığı geniş bir çalışma alanı bulunmaktadır. Faaliyetlerini duyarlılık ve gönüllülük esasıyla faydacılık üzerine devam ettirmektedir. HÜKAGED devlet korumasından ayrılan gençlerin iş, burs, kültür, spor, eğitim gereksinimleri ve topluma uyumlarını kolaylaştırmak adına rehberlik hizmetleri yapmak ve bu gençlerin işbirliği ve dayanışma içinde olması için faaliyetler gerçekleştirmek, tesisler kurmaktadır. Devlet koruması altında bulunan çocuk, genç ve engellilere dönük proje ve faaliyet yapılması için sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere üniversiteler, özel ve tüzel kişiler ve diğer kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmak ve yönlendirmektir. Devlet koruması altında bulunan yurtiçi ve yurtdışındaki üniversite, master, doktora eğitimine devam eden başarılı öğrencilere burs vermek, onların işbirliği ve dayanışmasına yardımcı olmaktadır. HÜKAGED faaliyet ve projelerine iştirak eden ve yardımda bulunan veya devlet koruması altındaki çocuk, genç ve engellilere emeği geçen kimselere ödül törenleri düzenleyerek çeşitli ödüller vermektedir.

HÜKAGED'in uluslararası mali standartlarda yönetilmesi için gerekli tüm çalışmaları yaparak şeffaflık ve hesap verebilirliği en temel değerler haline getirmektedir. Derneğin amaçlarına uygun olarak kitap, dergi, gazete, broşür, katalog, çıkarmak, yayınlamak ve hazırlamak, her türlü radyo ve televizyon programları düzenlemek, bunları yerel medya organlarında yayınlamaktadır.

Kadın, çocuk ve Gençlerin haklarının ve istemlerinin TBMM, Hükümetler ve diğer ilgili kuruluşlara duyurulması, bu hak ve istemlerinin savunulması ve bunlarla ilgili mevzuatın düzenlenmesi konusunda lobicilik çalışmaları yapmaktadır. Dernek faaliyetlerini gerçekleştirmek ve yürütmek için her türlü kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler, meslek birimleri ve örgütleri, sivil toplum kuruluşları, özel ve tüzel kişiler ile bunların kurmuş oldukları her türlü işletme, şirket, iştirak ve bunun gibi kuruluşlarla ortaklaşa projeler yapmaktadır.

HÜKAGED, tüm proje ve faaliyetlerini partiler üstü bir anlayışla ve hoşgörü temelinde yürütmektedir. Faaliyet vizyonunun genişliği derneği Niğde Merkez’de tanınırlığı en yüksek dernek yapmaktadır. HÜKAGED’in önemli projeleri vardır ve devam etmektedir. Dernek, gençler için 19 Haziran 2013 itibariyle *Kariyer Gelişim Günleri*, kişisel gelişime yönelik *Diksiyon Geliştirme, Yabancı Dil, Proje Hazırlama* ve *Süreç Yönetimi* kursları, ceza evlerinde ve çeşitli eğitim kurumlarında *Madde Bağımlılığı* seminerleri ve engelliler için gerçekleştirdiği çeşitli etkinlikler yapmaktadır.⁹⁶

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin ilk çalışması erken yaştaki evliliklere engel olabilmek için bir proje geliştirmek olmuştur. Projenin adı *Elde Değil Evde Büyüsün*. Bu proje ile genç kızlar araştırmaya teşvik edilmesi için, 10 beldede o beldenin çalışkan genç kızlarına bilgisayar hediye edilmiştir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin kadınlar için yaptığı başka bir proje ile 30 kadının hazır giyim sektöründe mesleki eğitim almaları ve aile ekonomisine katkı sağlayarak iş bulmaları hedeflenmiştir. Bu kapsamda İŞKUR İl Müdürlüğü 2014 İşgücü Piyasa analiz raporunda belirtildiği üzere Niğde ilinde kadınların çalışabileceği başlıca sektör olarak tekstil ve hazır giyim sanayisi gösterilmektedir. HÜKAGED *Yeşeren Anadolu Gelişen Kadın* projesi ile kadınların kendilerini ayakta tutabilmelerini ve meslek edinmelerini sağlamaktadır. T.C. Kalkınma Bakanlığı SODES (Sosyal Destek Programı) destekli bu proje ile 30 kadına tekstil kursu verilerek, meslek edinmeleri sağlanmıştır. Kadınlar kurs bitiminde bazıları evinin bir köşesini atölyeye çevirmiş, bir kısmı tekstil fabrikasına girmiş, bir kısmı da kendi iş yerini açmıştır. Kadın istihdamı bağlamında çalışma büyük getiri sağlamış, Niğde ilinde kadın istihdamına proje ile katkı sağlanmıştır.

⁹⁶ “Hanımeli Tv Programı”, 17 Ocak 2018. <http://youtu.be/pEqp3rspgEY> [10.10.2019].

HÜKAGED olarak proje öncesi görüşmeler yapılmış, hazır giyim sanayi ve tekstil fabrikaları temsilcileri ile görüşmelerden sonra hazır giyim ve tekstil alanında mesleki eğitim almış, çalışma ahlakına sahip bayan işçilere ihtiyaçları olduğu saptanarak o firmalara kursiyer kadınlar yönlendirilmiştir.⁹⁷

Başkan Büyükktaş proje ile ilgili özetle şunları ifade etmiştir: Kadınların ekonomik ve sosyal hayatta etkin olarak yer almaları, istihdamlarının sağlanabilmeleri için proje yol gösterici olmuştur. Bu proje ile 30 kadın kursiyerimizin hazır giyim sektöründe meslek edinmelerini ve aile ekonomisine katkı sağlayarak iş bulmalarını hedeflenmiştir. Kalkınma Bakanlığı tarafından finansmanı, Niğde Valiliği SODES Proje ve Koordinasyon Birimi tarafından koordinasyonu sağlanan Niğde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği tarafından yürütülen *Yeşeren Anadolu Gelişen Kadın* projesi kapsamında açılan tekstil kursunun bitiminde ise, kadınların ürettiklerinin gösterildiği sergi gerçekleştirilmiştir. 12 aylık bir süreyi kapsayan proje boyunca çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. 3 ay 360 saat boyunca Halk Eğitim Müdürlüğü'nden görevli hoca kursiyerlere, hazır giyim ve tekstil makine kullanımını kapsayan kurs verilmiştir. Ayrıca 30 kadın kursiyere sağlık bilgileri, Niğde Müftülüğünden dini bilgiler verilmiştir.⁹⁸

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'nin T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve AB hibe destekli *Kadınlar Üretiyor* projesi 2015 yılında 25 dezavantajlı kadın kursiyerin katılımıyla yapılmıştır. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvuru olan *Kadınlar Üretiyor* isimli proje Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu ile İstihdam Edilebilirliklerinin Geliştirilmesi Hibe Programı'ndan faydalanmaya hak kazanmıştır. Niğde'deki 2700 proje başvurusu içerisinde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneğinin projesinin kabul edilmesi sevinçle karşılanmıştır. Kadınlar atölyede çalışmaya başladıktan sonra hem meslek edinmeleri hem de günlük ücret alarak aile ekonomilerine destek olmaları sağlanmıştır. Kadın istihdamına yönelik bu projede aynı zamanda iş sağlığı ve iş güvenliği, girişimcilik, iş kurma eğitimleri de kursiyerlere verilmiştir. HÜKAGED'in en büyük hedefi olan

⁹⁷ “Yeşeren Anadolu Gelişen Kadın Projesi”,

<http://kent51.net/Mobile.aspx?go=habergoster&hid=581>[16.10.2019].

⁹⁸ Fatma Büyükktaş, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 17 Ekim 2019.

“Eğitimli Girişimci Kadınlar” bu kurslar sayesinde çoğalarak istihdamları gerçekleşmektedir. Bu proje yaklaşık 12 aydır. 12 ayın sonunda kadınlar mesleki yetkinliğe kavuşmaktadır. HÜKAGED kadının sosyal hayata entegrasyonu ve işgücü piyasasına katılımını sağlama ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme adına çalışmalar yürütmektedir.⁹⁹

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği olarak yürütülen *Kadınlar Üretiyor* projesinin sürekliliğini sağlamak, kadınları meslek edindiren ekonomiye katkıda bulunmalarını sağlamak için Niğde Belediyesi, Niğde İŞKUR, Niğde Halk Eğitim Merkezi işbirliği içerisinde 25 kadın kursiyerin katıldığı *Her Şey Seninle Başlar* dikiş kursu açılmıştır. Kamu-Sivil toplum işbirliğine güzel bir örnek teşkil eden dikiş kursunda 25 kadın kursiyer İŞKUR’dan günlük ücret alarak 6 saat kursa devam etmiştir. Projenin hedef kitlesi yoksulluk riski altında olan tercihen eski hükümlü veya mahkûm ailesi veya SYDV’den yardım alan kadınlardır. Bu proje ile kadınların güçlü bir şekilde hayata tutunmaları ve ekonomik olarak refaha kavuşmaları hedeflenmiştir.¹⁰⁰

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Eylül 2013’deki bir diğer projesi, *Diploma Hediyesi İşsizlik Olmasın*. Projede Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi’nden 100 öğrenciye yönelik 5 günlük bir çalıştay düzenlenmiştir. Eğitimci konuşmacılar öğrencilere iş bulma, iş kurma ve girişimcilik konularında eğitimler vermiştir. Proje ile üniversiteli öğrencilere destek olmak hedeflenmiştir.¹⁰¹

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği’nin Mayıs 2014’te en ses getiren projesi, *Avrupa Gençlerle El Ele* olmuştur. Proje AB Ulusal Ajansı tarafından 1217 proje içinden kabul edilen 7 Avrupa ülkesi ile yürütülmüştür. Bu ülkeler; Türkiye, Litvanya, Bulgaristan, Polonya, İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Estonya’dır. Proje kapsamında 36 dezavantajlı öğrenci ile 36 başarılı üniversite öğrencisini sosyolog ve

⁹⁹ “Kadınlar Üretiyor Projesi”,

<http://www.kent51.net/Mobile.aspx?go=habergoster&hid=1701>[10.10.2019].

¹⁰⁰ “Kendi İşinin Patronu Oldu”,

<https://www.google.com.tr/amp/s/www.memurlar.net/haber/644290/sodes-le-kendi-isinin-patronu-oldu.html%3famp=1>[10.10.2019].

¹⁰¹ “Diploma Hediyesi İşsizlik Olmasın Projesi”, <https://m.haberler.com/nigde-de-diploma-hediyesi-issizlik-olmasin-projesi-5094902-haberi/>[10.10.2019].

psikologlar eşliğinde bir araya getirilerek sosyal, kültürel, spor ve ders noktasında destek olunarak gençlerin hayatlarına farkındalık katmak istenmiştir. İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Polonya, Bulgaristan ve Estonya gibi ülkelerde gençlerin aile ve sosyal başarılarının artırılması alanında faaliyet yürüten üniversiteler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan ortaklık yapısı kurulmuştur. Proje süresince yürütülen tüm faaliyetlerin Niğde ilinde faaliyet gösteren kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından planlanması ve uygulanmasının koordine edilmesi sağlanmıştır.

Bu proje ile ayrıca yukarıda bahsi geçen ülkelerde gerçekleştirilen proje faaliyetlerinde ilimizin ve ülkemizin tanıtımına katkı sağlanmıştır. Proje ile gençlerin sosyal ve akademik olarak gelişmelerini sağlayarak rekabet güçlerinin artırılmasını hedeflenmiştir. Projenin sonunda bir metot geliştirilerek yazılıma yüklenmiştir. Bu yazılım ile gençlerin başarı grafiğinin izlenmesi ve bu metotla tüm okullarda kullanılabilir biçimde aktif hale gelmesi sağlanmıştır. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'nin T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı ve Türk Ulusal Ajansı tarafından finanse edilen *UEFY United Europe For Youth – Avrupa, Gençler İçin Elele Erasmus + Gençlik Projesi* kapsamında, ilk uluslararası faaliyet ve toplantısı Çek Cumhuriyeti'nin başkenti Prag'da yapılmıştır. Toplantı 9 ayrı ülkeden sivil toplum ve eğitim kurumlarıyla birlikte gerçekleştirilmiştir.

HÜKAGED geniş toplantı ardından yereldeki ikinci faaliyetini, Niğde Faik Şahenk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde gerçekleştirmiştir. Yapılan organizasyonda, HÜKAGED yönetim kurulu ve üyeleri, Niğde Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanları, ABD öğrencileri, Faik Şahenk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Okul Müdürü, rehber öğretmen ve öğrencileri ve yerel basın hazır bulunmuştur. Organizasyon kapsamında sunum ve konuşmalar yapılmıştır. Projenin yapıtaşları olan 36 lise öğrencisi ve 36 üniversite öğrencisi, kaynaşma ve sosyal öğrenme etkinlikleri yürütmek için, okul binasında kendileri için hazırlanan özel sınıflar hazırlanmıştır. Niğde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, *Avrupa Gençler İçin Elele* projesi ile bir ilk başarmıştır. Yerel ve uluslararası bağlamda tüm ortak ve paydaşlar nezdinde, toplumun ve geleceğin mimarları olan gençlerle birlikte yeni bir sosyal öğrenme metodolojisi oluşturmayı

ve oluşturacağı fikri çıktlarıyla bunu tüm yurt ve Avrupa geneline yayıp örnek ve lider olmayı hedeflemektedir.¹⁰²

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği *Kariyer Günleri* düzenleyerek lise son sınıf öğrencileri ile mesleğinde uzman kişilerin katılım sağladığı yemekli organizasyonlar düzenlemektedir. Bu yemekli toplantılarda gençler mimar, mühendis, doktor, avukat ve muhasebe gibi meslekler hakkında bilgiler edinerek, deneyim ve tecrübe aktarımına şahitlik etmelerini sağlamaktadır.¹⁰³

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, *Madde Bağımlılığı* sorununa çözüm noktasında Kapalı ve Açık Cezaevlerine ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ziyaret sonrasında uyuşturucu bağımlılarına yönelik seminerler verilmesini sağlamıştır. Ayrıca mahkûmlara moral vermek açısından müzik programları düzenleyerek hayata tutunmalarına yardımcı olmayı hedeflemiştir.¹⁰⁴

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği başkan ve üyeleri Niğde Kapalı Cezaevini ziyaret ederek uyuşturucu ve madde bağımlılığı suçlarından ceza almış hükümlülerin okuyarak değişmelerine destek olmak amaçlı Cezaevi Kütüphanesine kitap desteğinde bulunmuştur. HÜKAGED olarak sağlıklı yarınlar için mücadeleye ortak olmak, Niğde Kapalı Cezaevindeki mahkûmların kitap okuyarak bilinçlenmelerini sağlamak, Kapalı Cezaevinin başlattığı kitap kampanyasına destek olmak amacıyla Kapalı Cezaevi müdürü ziyaret edilerek, kitapları teslim etmiştir.

¹⁰² “Avrupa, Gençlerle El Elele

Projesi”,<https://www.google.com.tr/amp/s/www.yenihaberden.com/service/amp/Avrupa-gencler-icin-el-ele-projesi-168211h.htm>[10.10.2019].

<https://www.dailymotion.com/video/x3otjla>[10.10.2019].

¹⁰³ “Kariyer Gelişim Günleri Projesi”,

http://mobile.beyazgazete.com/haber/dcgd_den_kariyer_gelisim_gunleri_2262196.html[10.10.2019].

¹⁰⁴ “Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu”,

http://www.nigdeecik.adalet.gov.tr/Templates/konferans_konser.html[10.10.2019].

Sağlıklı yarınlar için uyuşturucu ve bağımlılıkla mücadele konusunda çalışmalar devam etmektedir.¹⁰⁵

HÜKAGED, milli birlik ve beraberliğe ihtiyaç duyulan özel günlerde de duyarlılık göstererek bir proje yapmıştır. Projenin adı *Niğde Bugün Afrin’de* moral kampanyası düzenleyerek tüm Niğde yekvücut olup güvenlik güçlerine destek vermiştir. Toplanan paralarla alınan tüm malzemeler Hassa Kaymakamlığı'na teslim tutanağını imzalayıp Gülbaba, Karkamış, Nizip, Kilis askeri üstlerine ihtiyaçları oranında dağıtılmıştır. Bu süreçte Öncüpınar ve Soylu gümrük kapılarını ve Afrin Rajo Cerablus Azez sınır boyları komple ziyaret edilip oralardaki asker ve polisler moral ziyareti yapılmıştır. Bu tür faaliyetlerden anlaşıldığı kadarıyla HÜKAGED milli ve manevi duyguları yoğun, vatan sevdası oldukça fazla bir dernektir.¹⁰⁶

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Niğde’de yaşayan Doğu Türkistanlı gençlerle bir araya gelerek Doğu Türkistan’ı ve ilde yaşama şartlarını yemekli bir toplantıda konuşmuştur. Dernek üyeleriyle Niğde’de Doğu Türkistanlı gençlerin Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi’nde okuduklarını tespit edip, öğrencilerle bir araya gelerek Doğu Türkistan’ı konuşmuş ve ildeki yaşama koşullarını iyileştirmek hedeflenmiştir. 12 milyonluk Doğu Türkistan halkına yönelik baskı politikalarının giderek daha şiddetlendiği Doğu Türkistan’da yaşananların etnik-dini soykırım olduğu, bazı gençlerin bir kaç yıldır aileleri ile iletişime geçemedikleri gerçeği dernek yöneticilerini etkilemiştir. Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, dünyanın hangi coğrafyasında olursa olsun zalime karşı sesini gür ve yüksek çıkarmak istemiş, duyarlılığını göstermiştir. Dünya üzerindeki bütün Müslümanların kurtulması ve zalimlerin zulmü duruncaya kadar Niğde halkını tepki göstermeye davet etmiştir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği başkan ve üyeleri sıklıkla yaşlılarla bir araya gelmektedir. Gelenek haline getirilen *Ramazan Ayı İftarı*

¹⁰⁵ “HÜKAGED’den Cezaevine KitapBağışı”,

<http://www.sanalbasin.com/mobil/hukagedten-cezaevine-kitap-bagisi-29529129>
[10.10.2019].

¹⁰⁶ “Kadınlardan Afrin’e Destek”,

http://mobil.nigdeanadoluhaber.com/haber/kadinlardan_afrin_e_destek/3736
[10.10.2019].

etkinlikleriyle Huzurevi sakinleri ve Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği yönetici ve üyeleri yemek yemektir. Bu paylaşım ile yaşlıların gönüllerinin alınması, onların mutlu edilmesi hedeflenmektedir. Geleneksel olarak gerçekleştirilen yaşlılar ile iftar sofrasında bir araya gelen dernek yetkili ve üyeleri, yaşlıların tek ihtiyacının ilgi olduğunu düşünerek onları sürekli ziyaret ederek önemli günlerde bir araya gelerek bu ihtiyaçlarını bir nebze olsun azaltmaya çalışmaktadır. Huzurevindeki yaşlılar ile HÜKAGED üyeleri sosyal sorumluluk bilinciyle iftar buluşmasında yaşlılarla sohbet ederek, hayat tecrübelerinden kesitler dinlemektedir. Yaşlıların nasıl bir süreçten geçtiklerine şahit olan HÜKAGED yetkilileri bu tür faaliyetler ile dernek dayanışma ve birlik gücünün arttığını düşünmektedir.¹⁰⁷

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Niğde'nin farklı okullarındaki öğrencilere *Zekâ Oyunu* hediye ederek, öğrencilerin zekâ gelişimlerine katkı sağlanması düşünülmüştür. Faaliyet alanını geniş tutan dernek her yaştan insana ulaşmayı hedef edinmiştir.¹⁰⁸

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği kış mevsiminde yeni bir proje başlatmıştır. Proje ile sıcak bir el olmaya çalışmış, HÜKAGED üyelerinin ördükleri atkı, bere ve süveterler ile Niğde 5 Şubat Ortaokulundaki öğrencilerine yüzlerinde bir anlık tebessüm oluşturabilmek umuduyla hediye edilmiştir. Bu örgü projesi ile soğuk Niğde ilinde çocukların yüreklerini ısıtmak hedeflenmiştir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği yönetici ve üyeleri, bazen Huzurevindeki yaşlıların, kimi zaman sevgi evleri çocuklarının yanında, kimi zaman da Niğde ilindeki Suriyeli, Afganlı, Türkmenistanlı kardeşlerinin ev ihtiyaçlarını temin ederek yanlarında olduklarını hissettirmektedir. HÜKAGED'in kuruluş amaçlarından biri olan insana dokunma isteği derneği proje üretmeye itmektedir.

¹⁰⁷ "HÜKAGED İftarda Huzurevi Sakinleriyle Buluştu",

<http://www.google.com.tr/amp/s/www.nigdehaber.com.tr/mobil/amp/haber/12602/hukaged-iftarda-huzurevi-sakinleriyle-bulusu.html>[10.10.2019].

¹⁰⁸ " HÜKAGED'den Anlamlı Ziyaret",

<https://www.google.com.tr/amp/s/www.nigdehaber.com.tr/mobil/amp/haber/12246/hukagedden-anlamli-ziyaret.html>[10.10.2019].

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği başkanı ve üyeleri olarak geleneksel hale getirdikleri *Sevgi Evlerinde* kalan gençlerle yarıyıl tatili öncesi Ramazan Konuş Gençlik merkezinde bir araya gelerek, birlikte Niğde Sevgi Evlerindeki gençlerle doğum günü ve çiğ köfte partisi düzenleyerek, hayat motivasyonlarını güçlendirmeye destek olmaktadır. Etkinliğe Sevgi Evleri Müdiresi Hacer Öztürk ve gençler katılım sağlamıştır. Geleneksel olarak her yıl düzenlenen *Sevgi Buluşmasında* gençlerle dernek yönetici ve üyeleri hem sohbet etme imkânı bulmuş, hem de aile ortamı sıcaklığında gençlerin doğum günleri kutlanmıştır. Müzik ve ikramlarla gönül köprüleri kurmayı amaçlamışlardır.¹⁰⁹

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği geleneksel olarak düzenlediği *Farkındalıklarla Buluşalım* projesi ile özel öğrenciler için etkinlik düzenlemektedir. Dernek etkinliğinde özel misafirlerle bir araya gelmiştir. Programa Niğde Belediye Başkanı ve eşi, Emniyet Müdürü eşi, Türkiye Sakatlar Derneği Niğde Şube Başkanı ve üyeleri, Görme Engelliler Derneği Niğde Şube Başkanı ve üyeleri, Altınokta Görme Engelliler Niğde Şube Başkanı ve üyeleri, İşitme Engelliler Derneği üyeleri, evde eğitim alan özel öğrenciler ve aileleri katılım sağlamıştır. HÜKAGED özel insanların ve yakınlarının yanlarında olmaya, sosyal etkinliklerle farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır. Morali yüksek olan önemsenen herkes yaşama daha iyi tutunacağından dernek, bir arada olarak toplumun engelliler konusunda dikkatini çekmek ve özel bireylerin toplumun içine kaynaşmasını sağlaması hedeflemektedir. İnsanca yaşayabilecekleri ortamların çoğalması, üretici olarak topluma kazandırılmaları, hayatlarının kolaylaştırılarak engelsiz yaşam oluşturulma çabası dernekçe önemsenmektedir. Ülkemizde dış ülkelere örnek olacak engellilere yasalar uygulanmaktadır. Sahip oldukları hakları anlatmak için her kesime görev düşmektedir. Dört duvarda kalmalarına göz yummak yerine engellilerle bir şeyler paylaşmayı tercih eden HÜKAGED yemekli bir etkinlikte bir araya getirerek toplumsal kaynaşmayı sağlamayı istemektedir. Engellilerin halinden anlaşılmasını isteyen HÜKAGED geleneksel olarak insanları bir araya getirmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁹ “ Sevgi Evlerine Ziyaret”, <http://www.nigdegundem.net/makale/617/HUKAGEDten-sevgi-evlerine-ziyaret.aspx> [10.10.2019].

¹¹⁰ “ Farkındalıklarla Buluşalım Projesi”, <http://www.kent51.net/Mobile.aspx?go=habergoster&hid=2005>[10.10.2019].

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği belli periyotlarla Niğde Bor Huzurevi ve Rehabilitasyon merkezindeki yaşlıları ziyaret etmektedir. HÜKAGED Bor Huzurevi ve Rehabilitasyon merkezini ziyaret ederek Huzurevinde kalan yaşlılarla tek tek sohbet edip gönüllerini almaktadır. Huzurevindeki iş atölyelerini ziyaret ederek yaşlıların ürettikleri elişlerini, süs eşyalarını Sevgi Evleri Gençleri ve HÜKAGED üyeleri katkı sağlamak adına satın almaktadır.¹¹¹

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, öğrenciler için farklı etkinlikler düzenlemektedir. Sınava girecek öğrencilere moral desteği sağlamak ve dernek üyeleriyle sohbet ortamında güzel bir iletişim sağlanması amacıyla Gençlik Merkezi'nde buluşma gerçekleştirilmiştir. Proje ile öğrencilerin farklı insanlar görerek zihinlerini rahatlamaları hedeflenmiştir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, Niğde Sevgi Evlerinde kalan kız öğrenciler ile Ramazan Konuş Gençlik Merkezi'nde bir araya gelerek YKS sınavı öncesi moral motivasyon amaçlı HÜKAGED üyelerince *Sıra Gecesi* düzenlenerek kız öğrencileriyle hem sohbet hem eğlence ortamı sağlamıştır. Aile yoksunu genç kız öğrencilerine sıcak bir ortam sağlanarak streslerinden arınmaları hedeflenmiştir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği tarafından farklı bir faaliyet olarak cezaevindeki mahkûm anne ve çocuklarına çeşitli sürprizler yapılmıştır. Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna Kadın mahkûm ve yanlarındaki çocuklara verilmek üzere Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna hediyeler teslim edilmiştir. İnsan odaklı dernek, kadın mahkûm ve çocuklarını unutmamış onlara manevi destek vermeyi amaçlamıştır.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, gelenekselleştirdiği bir diğer etkinlik 8 Mart Dünya Kadınlar Günü faaliyetidir. Kadınlar günü etkinliğinde Huzurevinin büyükleri, Vali eşi, Belediye Başkanı eşi, Emniyet Müdürü eşi, STK Başkanları, HÜKAGED üyeleri ve Niğde halkı katılımıyla kahvaltıda buluşmuştur. HÜKAGED Dernek çalışmalarında kadınların daha yaşanabilir bir dünyada yaşayabilmeleri için istihdam sağlama, girişimci kadın sayısının artması, eğitilmiş iş kadını olabilmeleri için kadın toplumunda en önemli halkadır düsturuyla

¹¹¹ “Huzurevi Ziyareti”, <http://www.ulukislahavadis.com/m/genel/hukagedten-huzur-evine-ziyaret-h587.html>[10.10.2019].

Dünya Kadın Gününde, Niğde ilindeki protokol eşleriyle birlikte Huzurevindeki yaşlı kadınları onure etmeye çalışmaktadır.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği farklı bir çalışma planlamış projenin ismini *Bugün Dışardayım* olarak belirlemiştir. Ağustos 2013'de evde eğitim alan engelli öğrencilere yönelik, *Nostaljik Yazlık Sinema* etkinliği düzenleyip, engelli öğrencileri mutlu etmeye çalışmıştır. HÜKAGED bu projenin geleneksel hale gelmesini hedeflemektedir.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği diğer projede 5 ili (Adana, Osmaniye, Kayseri, Kırıkkale, Niğde) bir araya getirerek, *Farkındalık Federasyonu* kurmuştur. Federasyon kurulmasındaki amaç, farkındalık oluşturup 5 il ile birlik beraberlik içerisinde çeşitli etkinlik yaparak illerin tanıtımı amaçlanmıştır.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği üniversiteye hazırlanan öğrenciler için *Hazırlık Kursları* açmaktadır. Kursu gönüllü öğretmenler vermektedir.

HÜKAGED girişimcilik kurslarını KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) işbirliği ile açmaktadır. Halk Eğitim işbirliği ile de İngilizce Kursu açılmaktadır.

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, *Niğde Köy Okulları (F)enleniyor* projesiyle, bazı köy okullarına Bilim Dergileri dağıtarak ufuklarının açılmasını hedeflemektedir.

HÜKAGED gerçekleştirdiği faaliyetler ile Niğde iline önemli katkılar sağlamaktadır. Küçük şehirde yaşamının dezavantajlarına rağmen, ülke sevdalısı kadınların değerli katkıları ile projeler üretilip halkın istifadesine sunulmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde 30 kadın ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler ışığında HÜDAGED'in üyelerine ve yararlanıcılara kattığı değer analiz edilecektir. Katılımcılar, dernek yönetici ve üyeler ile dernek yararlanıcıları olmak üzere iki kategoride incelenmektedir. Yararlanıcılar isimlerinin verilmesini istemedikleri için kendilerinden alınan bilgilere isimleri verilmeksizin katılımcıya *K* harfi ile atıf yapılacaktır.¹¹²

4.1.HÜKAGED'in Yönetici ve Üyelerinin Evlilik ve Medeni Durumları

Araştırmamızda kadın kuruluşuyla bağlantılı kadınların yaş, meslek, eğitim durumu, medeni durumu ve çocuk sayısı sorgulanmıştır. Dernek yöneticilerinin genel olarak 45-51 yaş arasında olduğu saptanmıştır. Dernek yöneticilerinin tamamının çalışma hayatında var oldukları görülmüştür. Yöneticilerin tamamının evli ve çocuklu kadınlardan oluştuğu belirlenmiştir.

Dernek üyelerinin 36-57 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir. Üyelerin 2 tanesi sosyolog, 1 tanesi harita mühendisi, biri mali müşavir, biri esnaf ve biri ev hanımından oluşmaktadır. Tamamının evli ve çocuklu kadınlardan oluştuğu saptanmıştır.

4.1.1.HÜKAGED Dernek Yönetici ve Üyelerinin Derneğe giriş Süreçleri

Niğde ilinde 2013 yılında kurulmuş sivil organizasyon olan, Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği daha önce Niğde ilinde bir partide deneyim kazanmış bir grup kadın tarafından kurulmuştur. Parti çalışmalarına ara veren kadınlar, kadınların çocukların ve gençlerin ihtiyaç talepleri doğrultusunda dernek kurmaya karar vermiştir. Dernek kurma fikrini kurucu üye Fatma Büyükakkaş dile getirmiştir. Parti ve yakın çevresinden oluşan diğer kadın kurucu üyeler Büyükakkaş'ın görev teklifini kabul etmeleri ile dernekleşme süreci başlamıştır. 23.11.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda derneğin tanımını 2. Madde de şu şekilde ifade edilmiştir:

¹¹² "Proaktif Ne Demek", www.sabah.com.te>proaktif-ne-demek...[09.07.2020].

*Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları olarak yapılmıştır.*¹¹³

Kuruculardan olan başkan Büyükakkaş, dernek kuruluş süreciyle ilgili şu bilgiyi vermiştir: “Kadınlara öncü olmak, entegrasyon sağlamak, kadınların içindeki potansiyeli dışa çıkarmak arzusu ve sorunlarına çözüm bulmak için derneği kurduk.”¹¹⁴ Yine dernek kuruluşunda yer alan kadınlara dernek kurmakla ne hedeflendiği sorulduğunda siyasetin içindeyken gece gündüz çok çalışıp ev ev gezdikleri ancak iş yoğunluğu ve teşkilatın içindeki çekişmeler nedeniyle aktiflikleri sona erdirdikten sonra insanların farklı ihtiyaçları olması nedeni ile dernek kurdukları ifadesi kullanılmıştır.¹¹⁵

Dernek üyeleri ile yapılan görüşmelerde üyelerin dernekle tanışma ve üye olma süreçlerinin tanıdık önerisi ile gerçekleştiği görülmüştür. Dernek üyesi kadınların dernek başkanının komşu ya da yakın çevresindeki kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Üyelerden biri, dernek kurulacağı bilgisi verildiğinde kadın çocuk ve gençler için çalışmak istediğini söyleyerek dernek üyeliğini kabul ettiğini ifade etmiştir.¹¹⁶

Dernek üyesi sosyolog ve aile danışmanı, dernekle tanışma süreci için bir danışanın boşanma sürecinde yardım alması için derneğe götürdüğü orada dernek başkanı ile tanışıp görüştüktan sonra derneğe üye olmaya karar verdiğini ifade etmiştir.¹¹⁷ Görüşülen üyelerin HÜKAGED’le tanışma süreçlerinin tesadüfen ya da tavsiye üzerine olduğu görülmüştür. HÜKAGED’in başka illerden gelen kadınların sosyalleşme alanı olduğu da tespit edilmiştir. Günümüz itibarıyla dernek, 50 üye ve 100 gönüllü ile çalışmalarına devam etmektedir.

¹¹³ “5253 Sayılı Dernekler Kanunu”, www.mevzuat.gov.tr >1.5.5253.pdf[03.07.2020].

¹¹⁴ Fatma Büyükakkaş, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 22 Haziran 2020.

¹¹⁵ Ayşegül Tanık, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 26 Haziran 2020.

¹¹⁶ Latif Tekin, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 28 Haziran 2020.

¹¹⁷ Nesibe Kılınç, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 29 Haziran 2020.

4.1.2. HÜKAGED'in Dernek Üyelerinin Kişisel Gelişimine Katkısı

Kadınlar sivil toplum kuruluşlarında aktif gönüllü olarak çalışarak hem sosyal hayata katılım sağlamakta, hem de toplumsal farkındalık düzeylerindeki dönüşümlere etki etmektedir. Araştırmamızda kuruluşun çalışmalarına katılan farklı meslek gruplarındaki kadınların, katıldıkları sosyal sorumluluk projeleri ile pragmatizm teorisine uygun hareket ettikleri görülmüştür.¹¹⁸ Bazı üyeler her projede yer alırken, çalışan ve yoğun üyelerin derneğe maddi ve dışardan destek oldukları tespit edilmiştir.

Gönüllülerden müteşekkil dernek, yaptığı projelerle üyelere toplum önünde konuşma ve toplum içerisinde rahat hareket etme becerisi kazandırdığı tespit edilmiştir. Üyelerin, tek başlarına tanımadıkları ortamlara girerken sıkıntı duydukları, dernek üyeleriyle toplu ziyaretler yapılması sonucunda yeni insanlarla iletişim kurmalarında yaşadıkları zorlukları aştıkları görülmüştür. Bazı üyelerin özgüvenlerinin dernek öncesinde de mevcut olduğu ancak dernek hayatlarına girdikten sonra özgüvenlerinde bir yükselme hissettikleri tespit edilmiştir. Üyelerin, dernek çalışmalarıyla kendini ifade etme becerilerinin yükseldiği görülmüştür. Sadece iki üye özgüvenlerinde değişim olmadığını ifade etmiştir.

Dernek üyelerinin yaptıkları çalışmalar sonucunda, buldukları çevrenin kapalı ve dezavantajlı durumundan sıyrılıp, daha fazla kadına ulaşmanın sevincini yaşadıkları görülmüştür. Üyelerin sevgi evleri, cezaevi, huzurevi gibi devlet kuruluşlarına tek başlarına giremedikleri ancak dernekle beraber sorunsuz ziyaret edebildikleri bilgisine ulaşılmıştır. Üyelerin dezavantajlı çocuk, engelli ve kadın ziyaretlerinin kendilerine büyük öğretiler kattığı görülmüştür. Araştırmamızda kadın üyelere dernek faaliyetlerinin bireysel gelişimlerine katkısı sorulduğunda, “Yaşadığı çevre dışında farklı hayatları tanıdıkları, yaşanılan sıkıntıları gördükleri ve normal hayatlarında bunlara şahit olmadıkları”¹¹⁹ ifade edilmiştir.

Üyelerin ziyaretler sırasında “Kendilerini kötü hissettikleri, hayatın gerçeklerini gördükleri ve madalyonun diğer yüzü olarak zor hayat koşullarını öğrendikleri”¹²⁰

¹¹⁸ “Pragmatizm Nedir”, www.felsefe.gen.tr/pragmatizm-faydacilik-nedir-ne-demektir/ [05.07.2020].

¹¹⁹ Tuba Şahin, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 27 Haziran 2020.

¹²⁰ Belgin Özkan, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 26 Haziran 2020.

tespit edilmiştir. Yardımsever dernek üyesi kadınlar görüşmeler esnasında, tek başına hareket etmenin zorluğu karşısında ezildiklerini dile getirmişlerdir. Dernek üyeliği sonrasında ise, beraberce hayır için kullanılacak paraya ulaşmada kolaylık yaşadıkları görülmüştür. Kadın üyelerin organize olduklarında içlerindeki gücü fark edip, kermes gibi etkinliklerle kazanç elde ettikleri tespit edilmiştir. Kermes gibi organizasyonlardan topladıkları paralarla, içselleştirdikleri yardım etme duygusuna ulaştıkları görülmüştür.

Kadın üyelerin dernek çatısı altında projelerde yer almalarının, hem sosyalleşmek hem de kendilerini değerli hissetmeleri açısından katkı sağladığı tespit edilmiştir. Yardımlaşma faaliyeti amacıyla bir araya gelen dernek üyesi kadınların, birbirleriyle kaynaşmada zorluk çekmedikleri belirlenmiştir. Dernek üyesi kadınların, dernekteki diğer üye kadınlarla beraber hareket etmede zorlanmadıkları, hepsinin aynı amacı taşıdıkları için kolayca kaynaştıkları tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde üyelerin sürekli beraber oldukları, toplantılarını 15 gün ya da ayda bir *kahvaltılı gün* şeklinde yaptıkları ve bundan çok memnuniyetle bahsettikleri görülmüştür.

HÜKAGED üyesi kadınların tamamının, dernekte yapılan çalışmalarla manevi tatminlik yaşadıkları tespit edilmiştir. “Yardım yapılan insanların gözlerindeki ışık inanılmaz, görmek gerekir bunu tek başınıza yapmanız mümkün olmuyor”¹²¹ ifadesi kadınların geneline hâkim bir durumu yansıttığı belirlenmiştir. Dernek üyelerinin hassasiyeti yüksek ve duyarlı kişilerden oluştuğu görülmüştür. Araştırmamıza katılan dernek üyesi kadınlarla yapılan görüşmeler sonucunda, yaşamsal farkındalıklarının ve duyarlılıklarının arttığı tespit edilmiştir.

4.1.3.HÜKAGED Üyelerinin Kadın Sorunlarına Bakışları ve Duyarlılık Düzeyleri

Araştırmamızda Niğdeli kadınların, kadının eve kapanması ve yalnızca ev içi işlerle uğraşmasının *ikinci plana atılma* olarak algılanmakta olduğu görülmüştür. Toplum erkeği evi geçindiren bir role büründürmüş, çalışma hayatından kadını uzaklaştırmıştır. Bu durum erkeğin genel olarak toplumda ve aile içindeki konumunu güçlendirmiştir. Niğde’de dışarıda işi olmayan evli bir kadının, dar bir alanda yaşamakta olduğu görülmüştür. Kadınların eğitimsiz oluşu birçok yerde olduğu gibi

¹²¹ Halime Ayhanöz, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 29 Haziran 2020.

Niğde ilinde de temel problemlerin kaynağını oluşturmaktadır. Niğde ilindeki en temel problemin kadın ve erkek için işsizlik olduğu tespit edilmiştir.

Niğde nüfusu, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2019 yılı sonu verilerine göre Niğde İlinin 2019 yılı sonu itibarıyla toplam nüfusu 2018 yılında 364 Bin 707 iken Bin 846 kişi azalarak 362 Bin 861'e düşmüştür. Bu nüfusun 182 Bin 177'si Erkek, 180 Bin 684'ü Kadın olduğu belirlenmiştir. Nüfus kaybının yaşanmasının birçok etkeni bulunmaktadır. Bunların başında iş bulma imkânı olmayışı, yaşanabilir kent gibi olgular yer almaktadır.¹²²

Dernek üyesi kadınlarla yapılan görüşmelerde, ilde yaşanan sorunlara karşı duyarlılık düzeylerinin üst noktada olduğu saptanmıştır. Kurucu üyeler için dernek çalışmalarındaki temel faktörün, daha öncede bahsedildiği gibi yardım etme ve faydalı olma arzusu olduğu belirlenmiştir. Dernek kurarak mağdur kadınların yanlarında olan üyeler, yararlanıcı kadınların "Bizlere erkeklerden daha fazla destek oldunuz"¹²³ ifadesiyle karşılaşmıştır. Kadın üyeler, kadın sorunlarına kayıtsız kalmadıklarını ifade etmiştir. Derneğe üye kadınların hassasiyetleri yüksek insanlardan oluştuğu, dernek çalışmaları sırasında farklı hayatlara tanık olmalarından dolayı duyarlılık düzeylerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Bütün dernek üyesi kadınların dayanışma içinde dernek projelerine maddi ve manevi destek verdiği saptanmıştır. Üye kadınların dezavantajlı konumdaki kadınların hayata tutunma çabalarına destek verdiği görülmüştür.

Araştırmada toplumda yaşanan kadın sorunlarının kadın derneklerinin ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. İlde görülen işsizlik, aldatılma, şiddet ve boşanma sorunlarıyla karşılaşan kadınların dernekle irtibata geçtiği saptanmıştır. Kimsesiz ve eğitimsiz kadınların toplumda belli bir yer edinmelerinin söz konusu olamadığı belirlenmiştir. Eşinden ayrılan ve aile desteği alamayan kadınların, kurum ve kuruluşlardan yardım talebinde bulunduğu saptanmıştır. Kadınların kendi ayaklarının üzerinde durma arzusu ile girişimlerde bulunduğu ancak sadece küçük bir grubun talebine olumlu yanıt verildiği belirlenmiştir.

¹²² "Niğde'nin Nüfusu 2018 yılına Göre 2019'da Azaldı", www.ajansnigde.com>nigdenin-nufusu-2018-yilina...[06.07.2020].

¹²³ Sevil Güney, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 25 Haziran 2020.

Kadınların dernekten beklentilerinin öncelikle eğitim olduğu görülmüştür. Kurucu üyeler kadın sorunlarına çözüm olacak projeler üretip geliştirip sürekliliği sağlamak ve kadınlara farkındalık kazandırmak amacıyla çalıştığı belirlenmiştir. Proje ağırlıklı çalışan derneğin eğitimsiz kadınların topluma kazandırılması için meslek edindirme kursları açarak kadınların kendini geliştirmelerini sağladığı görülmüştür.

Niğde ilinde 15 yaş üstü nüfusun %6,2'si okuryazar değildir. Nüfusun % 5,8'ü sadece okuryazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%61,2) 9 lise altı eğitilmişler oluşturmaktadır. Okuryazar olmayanlar, okuryazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitilmişler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%64,3) daha düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun %88'i, diploması olmayanların da %68'i kadın nüfustur. Nüfusun sadece %17,9'u lise ve dengi okul mezunu, %8,2'si yüksek eğitilidir.¹²⁴

Derneğe başvuran kadınların en büyük sorununun eğitim eksikliği olduğu ve bunu ekonomik sorunların izlediği görülmektedir.

Kadınların cinsiyet eşitsizliği yaşadığı en önemli konu ekonomi alanıdır. Kadınlara istihdam ve maaş farklılıkları bakımından eşit davranılmadığı bilinmektedir. Niğde için yapılan kadın istihdamı araştırmalarında kadınların dezavantajlı oldukları görülmüştür. TÜİK 2009-2012 verilerine göre en yüksek kadın istihdam oranı TR82 yani Kastamonu, Çankırı, Sinop bölgesinde olduğu saptanmıştır.¹²⁵ Kadınların 53,42, erkeklerin 46,58 oranında tarım alanında istihdam edildiği tespit edilmiştir.¹²⁶

Kadınları bilinçlendirmek ve meslek kazandırmak için verilen eğitimlerin, sosyo-ekonomik açıdan Niğdeli kadınlara faydalı olduğu tespit edilmiştir. HÜKAGED'de birinci dönem 25, ikinci dönem 30, üçüncü dönem 25 olmak üzere toplamda 80 kadın meslek edindirme kurslarından istifade ettiği belirlenmiştir.

¹²⁴ “Niğde.pdf-İşkur”, [media.iskur.gov.tr>pdf\[06.09.2020\]](http://media.iskur.gov.tr/pdf[06.09.2020]).

¹²⁵ “2019 İstatistiklerle Kadın”, [www.alomaliye.com>2020/03/06](http://www.alomaliye.com/2020/03/06) [10.07.2020].

¹²⁶ “TC Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı”, www.kuzka.gov.tr [06.09.2020].

Dernek yöneticileri tarafından, Niğde’de yaşayan dezavantajlı kadınların işsizlik sorunu haricinde aile içi şiddet sorunu ile karşılaştığı bilgisi verilmiştir. Derneğe başvuran kadınların fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kaldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda dernek yöneticileri kadınlar için adım atarak bir dizi ziyaret gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Ziyaret edilen kurumların, Sosyal Hizmetler, Emniyet Müdürlüğü ve Baro olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Derneğin kurucu ve diğer üyelerinin kadın sorunlarına karşı kendilerini çare bulma konusunda sorumlu hissettikleri tespit edilmiştir.

Dernek üyelerinin kadın cinayetleri hususunda da kayıtsız kalmadığı belirlenmiştir. “Kadın cinayeti işlendiğinde açılan davaların takip edildiği, çocukların nereye gittiği, kimlerle olduğu, eşin ne kadar ceza alacağına takibinin yapıldığı”¹²⁷ ifade edilmiştir. Dernekte boşanmış kadınlara meslek edindirme kurs başvuruları esnasında öncelik verildiği, mülakatlar sonrasında durumları değerlendirilirken pozitif ayrımcılık yapılarak kurs kayıtlarının bekletilmeden alındığı belirtilmiştir.

Araştırmada dernek üyelerinin, “Kadına Şiddete Hayır” eylemine katıldıkları tespit edilmiştir. Hayatlarında ilk defa eyleme katılan dernek üyesi kadınların, sessiz kadınların sesi olma çabası içerisinde eyleme katıldıkları görülmüştür. Dernek üyesi kadınlarla yapılan görüşmelerde, kadınların sadece bir kısmının “Kadına Şiddete Hayır” eylemine katıldığı saptanmıştır. Derneğin bu eylemi tek başına yapmadığı, birkaç derneğin toplu olarak bu eylemi yaptığı ve bu eyleme müsait olan HÜKAGED üyeleri ve yararlanıcıların katıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Kadının sesinin duyulmasını isteyen dernek üyelerinin, Niğde gibi küçük bir şehirde karşılaştıkları olumsuzluklara rağmen devam etme isteğinde oldukları belirlenmiştir.

4.1.4. HÜKAGED Üyelerinin Hayatlarındaki Değişimleri

HÜKAGED üyelerinin, dernek çalışmalarından sonra yaşamlarında bireysel dönüşümler yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan dernek üyelerinin hayata daha geniş bir açıdan bakma yetisi kazandıkları görülmüştür. Dernek üyesi kadınların “Çözemediğimiz birçok sorun var”¹²⁸ kaygısı yaşadığı ve derneğe başvuran kadınları hayata tutundurma çabası içinde oldukları saptanmıştır.

¹²⁷ Tuba Şahin, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 27 Haziran 2020.

¹²⁸ Latif Tekin, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 28 Haziran 2020.

Dernekteki kadın üyelerin, yararlanıcılar doğrultusunda hareket ettikleri bir gerçektir. Kadının konumunun yükselmesiyle ülkenin konumunun yükselmesi arasında kopmaz bir bağın olduğunu bilen Niğdeli kadınların kurduğu HÜKAGED'in, kadının toplumdaki konumunu sorgulayan bir anlayış içinde olduğu görülmüştür. Sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkarak yaygınlaşması, belirli bir sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olduğu bilinmektedir. Üyelerin “İç Anadolu kapalı bir bölge, insanlar sosyal medyanın etkisiyle açılıyor”¹²⁹ ifadesi çalışmalar esnasında yaşanan zorlukların temelindeki etkenin ev sınırları dâhilindeki hayat olduğu saptanmıştır. Niğdeli kadınlar için sosyalleşmeyi ifade eden HÜKAGED, kadınların farklı kadınlara ulaşmasında köprü vazifesi gördüğü tespit edilmiştir. Değişik kadınlar, değişik hayatlara dokunan dernek üyelerinin kendilerini huzurlu hissettikleri görülmüştür. Yapılan görüşmelerde üyelerin şükürlerinin arttığı, ailelerinin kendileri için anlam kazandığı belirlenmiştir. Yine üyelerin insanları mutlu etmekle mutlu oldukları ve parayla ölçülemeyecek huzura kavuştuklarını ifade edilmiştir. Dernek üyesi kadınların, kendilerinde farkındalıklarının arttığı hissini oluşturduğu görülmüştür. Üyelerin, “Kendi başıma ulaşamayacağım insanlara ulaştım, hayatın gerçeklerini gördüm”¹³⁰ ifadeleri görüşmelerimizde sıklıkla işitilen bir ifade olmuştur.

Dernekle tanışan yararlanıcı kadınların, dernek üyesi kadınlar ve özellikle dernek başkanı ile görüştikleri tespit edilmiştir. Niğde ilinin küçük olması nedeniyle, tek bir cadde üzerindeki çarşıya çıktıklarında birbirlerini gördükleri saptanmıştır. Dernek üyesi kadınlarda tanımayan hissi ile özgüvenlerinde yükselme yaşadıkları tespit edilmiştir. Dernek çalışmaları yapan üye kadınların, evlerinde çalışmalardan dolayı sorun yaşamadığı belirlenmiştir. Gönül köprüleri kuran üye kadınların, arkalarında görünmeyen eş desteği olduğu tespit edilmiştir.

Dernek üyesi kadınlar işsiz, aldatılmış, boşanmış ve şiddet gören kadınların derneğe müracaat ettiğini belirtmiştir. Ataerkil bir toplum içerisinde üreten kadın olmak isteyen dernek yararlanıcıları, HÜKAGED'i bir umut olarak gördüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda üyelerin, başvuru yapan kadınlara rol model olma çabası ve gayretinde oldukları saptanmıştır. Dernek üyesi kadınların, yararlanıcı kadınların

¹²⁹ Nesibe Kılınç, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 29 Haziran 2020.

¹³⁰ İsminin Verilmesini İstemeyen Üye, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 25 Haziran 2020.

içlerindeki mevcut potansiyeli dışarı çıkarmaları için çalıştıkları tespit edilmiştir. Yararlanıcıların tüketen değil üreten kadın olmalarını isteyen dernek üyesi kadınlar, meslek edindirme ve kişisel gelişim kursları ile dezavantajlı kadınlara bu olanağı sağladığı görülmüştür. Dernek üyelerinin, insan merkezli projelerle kadınları istihdam etmek istediği belirlenmiştir. Yararlanıcı kadınların mutlu olmalarını isteyen üyelerin, böylelikle çocuklarının da mutlu olacağı düşüncesiyle hareket ettikleri görülmüştür.

İnsana yatırımın en büyük kazanım olduğunu düşünen üyelerin, sivil toplum bilinci taşıdıkları görülmüştür.

*Sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlar dışında ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kar amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır.*¹³¹

Dernek üyesi kadınların, kendilerini yardıma muhtaç insanlara yardım eden bir yardım derneği olarak gördükleri tespit edilmiştir. İnsanların özellikle bu taleple kendilerine geldikleri görülmüştür. Maddi imkânsızlık yaşayan kadınların ayakta kalma çabalarına şahit olan dernek üyeleri, daha çok çalışıp daha fazla insana ulaşma arzusunda olduğu saptanmıştır. Dernek üyelerinin bu bağlamda hayatı algılamaları ve yaşayışlarında büyük değişimler olduğu tespit edilmiştir.

4.1.5. HÜKAGED Üyelerinin Sosyal ve Siyasal Aktiflik Düzeyleri

Sivil toplum kuruluşları demokrasinin en önemli taşıyıcıları arasında olmaktadır. Bu özelliğe sahip kadın dernekleri kadınlara yönelik çalışmalarıyla kadınları toplumda aktivite etmeye çalışmaktadır. Kadınların üye oldukları parti, dernek gibi oluşumların kişisel gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir.

Niğde ilindeki bir partinin kadın kolları kurucuları tarafından faaliyete geçirilen HÜKAGED'in, sosyal kadınlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Büyükakkaş ve Tanık 7 yıl kadın kollarında bulunmuş, partideki görevlerinden ayrıldıktan sonra dernek

¹³¹ "Sivil Toplum Örgütü Nedir ve Nasıl Olmalıdır",

<https://www.netgaste.com/makale/2539658/osman-karaguzel/sivil-toplum-orgutu-nedir-ve-nasil-olmalidir> [07.07.2020].

kurma fikrini oluşturdukları görülmüştür. Kurucu yelerin aktif siyasetin içinden geldiği, kurucu ye ve dernek başkanı Bykkakkaş'ın, parti kadın kolları teşkilatını 2 kez teşkilat birinciliğine çıkarmasından dolayı Emine Erdoğan tarafından başarı belgesi ile ödüllendirildiği belirtilmiştir. Ayrıca Belediye Meclis yeliğine seçilerek, kadın erkek eşitliği komisyonu kurduğu ifade edilmiştir. Aktif siyasetle uğraşan kadınların içlerindeki kendini gerçekleştirme özlemlerinin, onları farklı noktalara ulaştırdığı tespit edilmiştir.

Niğde'de kadınların işsizlik ve ekonomik zorluklarla mücadelesi, kadının ev ve işten oluşan yükümlülüğü sosyal ve siyasi ilgi eksikliğine neden olduğu saptanmıştır. Siyasi partiye ye olan kadınların çalışma hayatlarından dolayı toplantıya katılamadıkları belirlenmiştir. Özel alandaki bu sorumlulukların, kadınların yoğun zaman gerektiren sosyal ve siyasi faaliyetlere katılmalarına engel olduğu saptanmıştır. Bir iş yerinde çalışan kadın üyelerin, aile içindeki anne ve eş rolleri, sosyal ve siyasal hayatta istedikleri aktivitelere katılamama sorununu oluşturduğu görülmüştür.

Kurucu yeler dışında görüşme yapılan diğer üyelerin bir kısmının bir siyasi partiye sadece ye olup aktif siyasetle ilgilenmediği, bir kısmının ye olmayıp hiçbir Şekilde ilgilerini çekmediği tespit edilmiştir. Bazı yelerin ise, siyasete ilişkin soru sorulmasından rahatsız olduğu görülmüştür. Bir ye 10 yıl önce kendisine bir beldenin belediye başkanlığı teklif edildiği ve eşinin karşı gelmesinden dolayı kabul edemediğinden bahsetmiştir. Kabul etmediği için duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.¹³² Başka bir ye, kendisine bir partinin kadın kolları başkanlığı teklif edildiğini ancak eşinin devlet memuru olması hasebiyle üzülerek kabul edemediğini ifade etmiştir.¹³³

Bütün toplumlarda kadının en önemli sorumluluğu ailesi olarak belirlenmiştir. Ancak sosyal ve siyasal hayatta yer alan kadınların, önceliklerinin değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Kimi kadın için ailesi önemliyken, kimi için toplumsal çalışmalar önem arz ettiği görülmüştür. Çocuklarını büyütmüş kadınların sosyal ve siyasal anlamda daha rahat hareket ettiği tespit edilmiştir.

¹³² Halime Ayhanöz, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 29 Haziran 2020.

¹³³ Nesibe Kılınç, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 29 Haziran 2020.

Niğde'deki kadınların deneyimlerini paylaşabilecekleri, sorunlarını dayanışma içinde çözebilecekleri sosyal mekânlar bulunmadığı saptanmıştır. Kadınlar, kentin sosyo-ekonomik yapısı içerisinde yeterince yer alamamakta ve karar mekanizmalarında da yeterli oranda temsil edilememektedir. Yapılan görüşmelerde Niğde'de kent konseyinin olmadığı ifade edilmiştir. Araştırmada kadın kuruluşları incelenirken sadece HÜKAGED'in bilinilirlik oranının yüksek olduğu görülmüştür. Sadece birkaç üye tarafından Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)'nin var olduğu bilgisi verilmiştir. Üyelerle yapılan görüşmelerde birçok üyenin KADEM derneğinden haberi olmadığı saptanmıştır. Küçük bir ilde kadın dernekleri sorulduğunda KADEM derneğinin tanınmaması, katılımcılar tarafından "Kadınlara yönelik etkin çalışma programı olmaması"¹³⁴ olarak ifade edilmiştir. KADEM'de seminer düzeyinde, az katılımlı programların olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Görüşme yapılan bir üye, sivil toplum kuruluşlarının *siyaset üstü* olmasından bahsetmiştir. Yapılan çalışmaların kıymetli olduğunu düşünen bazı üyeler, dernek ve siyasetin yan yana olamayacağını ifade etmiştir. Üye kadınların yaptıkları çalışmalarla sadece yaratıcının rızası ekseninde çalıştıkları, hiçbir beklenti duymadıkları saptanmıştır.

HÜKAGED üyelerinin çalışan kadınlar olması, onları sosyalleşmelerine engel teşkil ettiği görülmüştür. Dernek faaliyetlerinin çoğuna katılmadıkları ancak dışardan destek verdikleri saptanmıştır. Ev kadını üyelerin kermes ve ziyaretlere eşlik ederken, çalışan üyelerin maddi destek vererek dernek çalışmalarına katıldıkları belirlenmiştir. Bütün görüşülen üyelerden "Başkan Fatma hanım hangi yardımı uygun görürse yanındayız" ifadesi duyulmuştur.

Gönüllü kadın kuruluşları bu çalışmalar için harcadıkları maddi ve manevi emeği, destek oldukları kesimlerden aldığı güzel dönüşler sayesinde ilerlettiği görülmüştür. Araştırma için yapılan mülakatlarda kadınların sosyalleşme alanı olarak dernek faaliyetlerini gördüğü, Niğde ilinde gidilecek mekânların az olması nedeniyle sosyal ortamlarda olmadıkları tespit edilmiştir. Araştırmacı dernek kermesi ziyaretinde, kadınların gözleme yaparken mutlu oldukları, konuşup gülüşüp iyi vakit geçirip aynı zamanda hayır işi yaptıklarını gözlemlemiştir. İki ekip tarafından işin takip edildiği tespit edilmiştir. Bir grup kadın üretim halindeyken, diğer grubun dernek önündeki

¹³⁴ İsminin Verilmesini İstemeyen Üye, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 25 Haziran 2020.

sokakta satış yaptığı görülmüştür. Toplanan paraların kadın, çocuk, genç ve engelliler için kullanıldığı ifade edilmiştir.

4.2.HÜKAGED Dernek Yararlanıcıları

Araştırma bulgularına göre yararlanıcı kadınların yaşlarının 30-50 arasındadır. Sadece 21 yaşında bir dernek yararlanıcısı ile karşılaşılmıştır. Dernek yararlanıcılarına meslekleri sorulduğunda tamamının ev kadınlarından oluştuğu görülmüştür. Eğitim durumları sorulduğunda 9 ilkokul, 3 ortaokul, 7 lise mezunu sadece 1 kişinin ön lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Dernek yararlanıcıların medeni durumu sorulduğunda 14 evli, 6 boşanmış kadının olduğu saptanmıştır. 1 kişi hariç tamamının çocuk sahibi kadınlardan oluştuğu görülmüştür.

4.2.1.Dernek Yararlanıcılarının Derneğe Giriş Süreçleri

Sivil toplum kuruluşları, birey ve toplum arasında iletişimi sağlayan kuruluşlardır. Ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının en yaygın biçimi derneklerdir. Dernek kurmak, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde yapılan değişikliklerle değişimlere uğramıştır. Dernekler bu süreç sayesinde sorunlarına çözüm bulmuştur. "Sivil Toplum Geliştirme Programı Avrupa Komisyonu tarafından 2001 yılında başlatılmıştır. Programın amacı, Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarını yaygınlaştırmak, kapasitelerini artırmak ve işbirliğini geliştirmektir."¹³⁵

AB uyum süreciyle STK'ların işlevselliğinin arttığı görülmüştür. Kadın statüsünün yükselmesinde kadın sivil toplum kuruluşları önemli rol üstlenmişlerdir. Türkiye'de kadın dernekleri çoğalmaktadır. Görülen sorunlara kayıtsız kalmayan gönüllü kadınlar, beraberlik içinde diğer kadınların problemlerini çözmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda HÜKAGED'in yaptığı projelerle, Niğde ilindeki kadınlara katkı sağladığı düşünülmektedir. AB, KOSGEB, SODES, Niğde Belediyesi, İŞ-KUR, AHİKA, Niğde Valiliği destekli projeler sayesinde yararlanıcıların derneğe başvurduğu saptanmıştır.

Dernek yararlanıcılarının bir kısmının HÜKAGED'i tavsiye üzerine, bir kısmının da tesadüfen bulduğu tespit edilmiştir. Arkadaş ortamları ya da daha önce dernekten

¹³⁵Olcay Karakuş, "Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları" (Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2006), 96-98.

kurs almış akraba kadınların birbirlerini yönlendirdiği saptanmıştır. Genel olarak dernek yararlanıcılarının iş konusunda yardım almak için Niğde Belediye'sine başvurduğu, belediyenin sosyal hizmetler departmanı tarafından HÜKAGED'in meslek edindirme kurslarına yönlendirildiği belirlenmiştir. İşe ihtiyacı olan kadınların İş-Kur'a müracaat ettiği ve başvuru yapan kadınların HÜKAGED'in meslek edindirme kurslarına yönlendirildiği tespit edilmiştir. Bazı yararlanıcıların Halk Eğitim tarafından derneğe yönlendirildikleri görülmüştür. 20 katılımcıdan 2 kişinin internet üzerinden derneği araştırdığı ve meslek edindirme kursuna müracaat ettiği tespit edilmiştir.

HÜKAGED'in meslek edindirme kursları Dernek, Niğde Belediyesi, İş-Kur ve Halk Eğitim işbirliği ile AB hibe destekli bir proje olduğu ifade edilmiştir. Projeden istifade etmek isteyen kadınların yoğun talebi ile karşılaşan yetkililer mülakatlar ile katılımcıları belirlemiştir. Mülakat neticesinde eşinden boşanmış ve geliri olmayan, eşi yatalak olup çalışmak zorunda olan, eşi işten çıkarılmış ve iş bulamamış dezavantajlı kadınlara öncelik verildiği tespit edilmiştir.¹³⁶ Dernek yararlanıcıları haftanın 5 yarım günü meslek öğrenip, aynı zamanda günlük 30 Türk Lirası ücret alarak 3 aylık kurs aldıkları görülmüştür. Günlük 30 Türk Lirası kazanan kadınların bunu dillendirmesi ile derneğin tanınırlık düzeyinde artış oluşturduğu tespit edilmiştir.

Niğdeli kadınların birçoğunun ev kadını olduğu görülmektedir. Çalışmak isteyen kadınların eğitim seviyesinin düşük olmasından dolayı iş bulamadığı tespit edilmiştir. Günümüzde sadece eğitim seviyesinin yüksek olması da iş bulmak için yeterli olmamaktadır. Niğde ili gibi küçük yerleşim bölgelerinde yeterli düzeyde istihdam yapılamadığı görülmüştür. Yararlanıcı kadınların ev ile sınırlı hayatları, kendilerini geliştirmeye fırsat bulamamaları gerçeğini göstermektedir. Dernek yararlanıcıların sosyalleşme alanlarının sadece akraba ve kapı komşuları ile sınırlı olduğu saptanmıştır. Sosyalleşmenin olmadığı bir ortamda, kadınların herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma eğiliminde olmaları olanaksız bulunmuştur.

4.2.2. HÜKAGED'in Yararlanıcıların Kişisel Gelişimine Katkısı

Katılımcıların eğitim düzeyleriyle HÜKAGED arasındaki ilişkiye bakıldığında, eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların, iş bulma ve para kazanma olanakları

¹³⁶ Fatma Büyükakkaş, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 22 Haziran 2020.

azaldığı için istihdam amaçlı dernekleri tercih ettikleri görülmüştür. Dernek yararlanıcısı 20 katılımcı içinde, 10 kişinin ilkökul mezunu, 3 kişinin ortaokul mezunu, 7 kişinin lise mezunu, 1 kişinin de ön lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi düştükçe, kadınların hayata tutunmalarının zor olduğu tespit edilmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, kadınların düşük sosyal ve ekonomik statüleri nedeniyle erkeklere oranla daha az iş sahibi olabildikleri belirlenmiştir. Dernek yararlanıcısı kadınların, HÜKAGED'e başvuru nedenlerinin daha çok meslek edinme ve maddi yardım eksenli olduğu görülmüştür.

HÜKAGED'in kadınlara ekonomik anlamda bir istihdam hedefi olduğu saptanmıştır. Bu noktada kadınlara ekonomik kalkınmalarını sağlayacak meslek edindirme ve girişimcilik eğitimi verdikleri tespit edilmiştir. Verilen bu eğitimler neticesinde kadınların farklı iş yerlerinde istihdam edildiği belirtilmiştir. Görüşülen dernek yöneticileri tarafından, kadınların doğrudan maddi desteğe değil, kendilerini geçindirecek işe ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir. Kadınların çoğunun da derneklerden talebi bu yönde olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı kadınların dernekten aldıkları yardımlar maddi ve manevi olarak ifade edilmiştir. Kişisel gelişimlerine yönelik verilen girişimcilik eğitimi ve meslek edindirme eğitimlerinden kursiyerlerin memnun kaldıkları görülmüştür. Dernek yararlanıcısı kadınlar, devletin kadınları daha fazla desteklemesi ve özellikle boşanmış kadınlara pozitif ayrımcılık yapması gerektiğini ifade etmiştir.¹³⁷ HÜKAGED'in çalışmalarının süreklilik arz etmediğini ve yardımlar yeterli olmadığını belirten kişilerin, nakit yardımları yapılmasını beklediği görülmüştür.

Niğde'de kadın olmak zorken, aktif bir kadın olmanın zorluğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Erkek egemen toplumda yaşayan kadınların, "Elinin hamuruyla erkek işine karışyorsun evinde otur"¹³⁸ şeklindeki eleştirilere maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Ancak kadınların eleştirilere rağmen kendilerini geliştirme çabasında oldukları görülmüştür.

¹³⁷ K-1, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 19 Haziran 2020.

¹³⁸ Fatma Büyükakkaş, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 22 Haziran 2020.

Araştırmada dernek yararlanıcısı kadınların farklı hayat hikâyelerine ulaşılmıştır. Eşinden boşanmış, eşi işsiz, eşi yatalak hasta, evinde yaşlı bakan, köyde yaşamış şehir görmeyen, evinden dışarı çıkmamış ilk defa dernekle akraba ve komşu dışında farklı insanlarla tanışan, eşinden şiddet gören, sürekli aşağılanan, maddi sıkıntısı olan, çaresizlik duygusu yaşayan kadınlarla görüşmeler yapılmıştır.

Eşinden boşanmış 2 katılımcı ile yapılan görüşmelerde, kadınların tek başına ayakta durmakta güçlük çektikleri ve iş ümidiyle derneğe başvurdukları görülmüştür. Eğitimsiz ve özgüven yoksunu kadınların dernek müracaatlarının ivedilikle kabul edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Meslek edindirme kursu, girişimcilik kursu ve kurs bitiminde aldıkları sertifikalar ile kadınlara güven geldiği tespit edilmiştir.

Özgüven kazanarak eşinden boşanmış K-12 den instegramda yemek üzerine bir sayfa açtığı bilgisi verilmiştir. Sadece yetim maaşı ile geçinen K-12'nin dernek faaliyeti olarak katıldığı kermeslerde, gönüllü olarak içli köfte yaparak yardıma ihtiyacı olan kadın, çocuk, engelli ve gençlere katkı sağladığı saptanmıştır. Katılımcı dernekle tanıştıktan sonra, “Benim de bir şeyler yapabileceğimi öğrendim. Çalışmayı düşünmeye başladım. Kendime ait iş yeri açma güveni geldi” ifadelerini kullanmıştır.

Boşanmış diğer dernek yararlanıcısı K-13, eskiden dışarıda çalışmaya cesareti olmadığı, dernekteki 30 farklı kadınla tanışıp onların zor hayatlarını öğrendikten sonra kendini iyi hissettiğini ifade etmiştir. Kursta başarı sağlayıp özgüven kazanan dernek yararlanıcısı, kurs bitiminde tekstil işi bulmuş, “Eskiden bu kadar rahat değildim. Normalde dışarıda iş bulup çalışmazdım. Kurstan çıkınca işe girdim” ifadelerini kullanmıştır. Eşinden boşandıktan sonra eşinin çocuğunu vermediği ve bu durumdan dolayı buhran yaşayan dernek yararlanıcısının dernek hayatına girdikten sonra moral motivasyon kazandığı ve hayatla mücadele gücü bulduğu görülmüştür.

Araştırmada farklı illerden gelen kadınların da derneğe başvurduğu görülmüştür. Adana’da yaşayan ve boşandıktan sonra Niğde’ye yerleşen bir dernek yararlanıcısının, meslek edindirme kursu için başvurduğu görülmüştür. Dernekle tanıştıktan ve meslek kursunu tamamladıktan sonra katılımcı şöyle demektedir: “Kendi başıma bir şeyler yapabileceğimi fark ettim. 40 yaşında ilk defa dikiş

makinası gördüm daha önce görmemiştim. O bile benim hayatıma bir şey katmış demektir.”¹³⁹

Niğde'nin köylerinde yaşayan, evlendikten sonra şehirde ikamet etmeye başlayan dernek yararlanıcılarının, dernek kurslarını bitirdikten sonra “Kendimize güvencemiz geldi. İstesem tekstil yerine girip çalışabilirim. Eskiden buna cesaret edemezdim. Şehri bilmiyordum köyden geldim”¹⁴⁰ ifadesi ile özgüvenlerindeki yükseliş tespit edilmiştir.

HÜKAGED'in meslek edindirme kurslarıyla hayatlarında ilk defa dikiş öğrenen kadınların baştan tedirgin oldukları, “Hiç dikemem, yapamam, diyordum korkuyordum. Makinenin başına geçince yapabileceğimi gördüm. Bunu fark ettim” dedikleri belirlenmiştir.

Araştırmada dernek yararlanıcısı kadınların, ilk defa bir araya geldikleri kendileri gibi zorluk yaşayan kadınlarla çabuk uyum sağladığı saptanmıştır. Bazı katılımcıların sadece kendilerinin sorun yaşadığı düşüncelerinden kurtulduğu ve kendinden zor hayatları öğrendiği için şükrettiği tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar ise şöyle demektedir: “Hayatım oradakilerden daha zor. Benim ne kadar güçlü olduğumu hissettim. Onlardan daha güçlüyüm.” Başka bir katılımcı hayatında yaşadığı zorluklardan dolayı sürekli gergin olduğunu ifade etmiştir. Meslek edindirme kursundan sonra daha sakin ve olaylara olumlu baktığı, rahatlama geldiği, ayakları üzerinde durabileceğini düşündüğü, kendine güveni geldiği görülmüştür. Eskiden kendilerinin bir şey yapamayacağını düşünen kadınların, birey olarak hareket etme becerisi kazandıkları gözlenmiştir.

Dernek yararlanıcısı kadınların 2 tanesi dışında, kadınların özgüvenlerinde yükseliş tespit edilmiştir. 2 kadının daha önce az zamanda olsa çalışma hayatları olduğundan, diğer kadınlara göre daha rahat oldukları saptanmıştır. Kendi başlarına dışarı çıkamayan kadınların, toplum içine çıkabildikleri görülmüştür. Görüşmeler esnasında sürekli dernek üyelerine dua ederek minnet duygularını ifade eden dernek yararlanıcılarının tekrar kurslara katılma talebinde buldukları tespit edilmiştir. Kursun bitmesini üzüntü ile karşıladıkları ifade edilmiştir.

¹³⁹ Derya Yıldız, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 23 Haziran 2020.

¹⁴⁰ Refiye Tokmak, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 21 Haziran 2020.

Genel olarak dernek faaliyetlerine katılan kadınların bu durumlarından son derece memnun oldukları ve aldıkları eğitimlerle kendilerine olan güvenin arttırdığı, hayata bakış açılarının değiştiği görülmüştür.

4.2.3. Dernek Yararlanıcılarının Kadın Sorunlarına Bakışları ve Duyarlılık Düzeyleri

Araştırmada dernek yararlanıcılarıyla yapılan görüşmelerde iki farklı bakış açısı ile karşılaşmıştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kadın sorunlarıyla ilgili olduğu, 2 kişinin sadece kendi sorunlarıyla ilgilendiği görülmüştür. Kendi hayat mücadelesini veren 2 kadının henüz çalışmaya başlamadığı belirlenmiştir. İhtiyaçlarını yeterince karşılayamadıkları için, kendilerini içe kapattıkları görülmüştür. Kadın sorunlarına duyarlılık gösteremedikleri ve ilgisiz kaldıkları saptanmıştır.

HÜKAGED'e başvuran dernek yararlanıcısı 35- 50 yaş aralığındaki kadınların, en büyük probleminin istihdam edilememek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim eksikliği ve iş alanlarının kısıtlılığı kadınların iş bulamamalarının nedenleri olarak saptanmıştır. Niğde İŞ-KUR verilerine göre kadın istihdamının erkek oranlarının gerisinde kaldığı görülmüştür.

Niğde'de yaşayan kadınların iş başvuru oranlarındaki düşüklüğün özgüven eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Dernek yararlanıcısı kadınlarla yapılan mülakatlarda, kadınların dernek öncesinde tek başlarına sokağa çıkmakta bile zorlandıkları ifade edilmiştir. Bu bağlamda iş başvurusu yapan kadınların, başvuru yapamayan kadınlara göre özgüvenlerinin az da olsa yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo: 4.1. Niğde-İŞ-KUR Temel Göstergeleri

NİĞDE	2017 YILI		
	Kadın	Erkek	Toplam
İŞE YERLEŞTİRME	805	3081	3886
Kamu	3	40	43
Özel	802	3041	3843
Normal	795	3023	3818
Kamu	3	40	43
Özel	792	2983	3775
Özrü	10	58	68
Eski hükümlü	0	0	0
KAYITLI İŞGÜCÜ	7700	11562	19262
KAYITLI İŞSİZ	5032	5073	10105

Kaynak: İŞKUR , media.iskur.gov.tr > nigde-2017[12.07.2020].

Araştırmada katılımcıların kadın sorunlarına ilgili olan büyük çoğunluğun, dernek öncesi ve dernek sonrasında farklı düşündükleri belirlenmiştir. Dernek yararlanıcıları hayatlarına HÜKAGED ve katılımcılar girdikten sonra kendi sorunlarının dışında birçok sorun olduğu konusunda farkındalık geliştirdiği görülmüştür. Bu durumu bir katılımcı şöyle ifade etmiştir:

Kadınların hepsi çalışayım ayakta durayım derdindeydi. Hepsinin ayrı sorunu vardı. Hassasiyetim arttı. Sorunları dinleye dinleye üzülüyoruz. Ama konuştuk, paylaştık kursumuz güzel geçti.¹⁴¹

Katılımcılar dernek öncesinde böyle düşünmedikleri ve derdin sadece kendilerinde var olduğu düşüncesiyle hareket ettikleri görülmüştür. Dernek kursiyerlerinin sosyal bir ortamda bulunup paylaşım yaptıklarında, kendilerini daha duygulu, daha hassas olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Dernek yararlanıcılarının kendinden daha büyük sorunlar yaşayan kadınlara karşı bir duyarlılık ve bilinç kazandırdığı görülmüştür. Kendinden daha büyük sorunlar yaşayan kadınların var olduğunu gören

¹⁴¹ Nebahat Aba, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 20 Haziran 2020.

katılımcıların rahatlama yaşadıkları tespit edilmiştir. Bir dernek yararlanıcısı bu durumu şöyle ifade etmiştir: “Bir dert bende var sanıyordum. Kendi halime şükretmeyi öğrendim.”¹⁴²

Araştırmaya katkı sağlayan dernek yararlanıcılarının başka bir lokasyondaki kadınlara yol gösterdiği tespit edilmiştir. Dernekten aldıkları meslek edindirme ve girişimcilik kursu ile güven kazanan kadınların, dezavantajlı başka kadınlara yardım etmek amacıyla HÜKAGED’e yönlendirdikleri görülmüştür. Zor durumda olan kadınlara neler yapabileceklerini öğrettikleri tespit edilmiştir.

Dernek yararlanıcılarının dernek öncesinde kadın sorunlarına duyarlılıklarının düşük olduğu saptanmıştır. “Önceden problemlerini anlatan eşinden boşanmış kadınları dinlemiyordum. Dernekte 30 kadınla sosyalleşip, boşanmış ayakları üstünde duran kadınları gördüm. Şuan dinliyorum onlara cesaret veriyorum”¹⁴³ ifadelerini kullanmışlardır.

Niğde ilinde uzun yıllardır yaşayan dernek yararlanıcılarının kadınların yaşadıkları sorunları ayrıntılarıyla bildikleri saptanmıştır. 2 köy ismi vererek yaşanan sorunları deşifre etmişlerdir. Köyde yaşayan anne ve kız çocuklarının aile içi tecavüz ve şiddet gibi büyük sorunlar yaşadıklarını ifade edilmiştir. Bu kadınların aile baskısıyla susturuldukları belirtilmiştir. Dernek yararlanıcılarının bu olaya içerledikleri ancak çare bulamadıkları için üzüntü yaşadıkları görülmüştür. Dernek yöneticilerinin durumdan haberdar olduktan sonra yetkililerle iletişime geçtikleri, gerekli görüşmelerin yapıldığı, valiliğin cezai müeyyide başlattığı bilgisi verilmiştir.

4.2.4. Dernek Yararlanıcılarının Hayatlarındaki Değişim

Kadın sivil toplum kuruluşları kadının eğitimi konusuna ağırlık vermektedirler. Kadın derneklerinin, kadınların eğitilip toplumun domino taşı olmaları için çalıştıkları görülmektedir. Kadın derneklerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kendini gösterdiği bazı alanlarda kadınların dezavantajlı konumunu düzeltmeye çalıştığı belirlenmiştir.

Araştırmada dernek yararlanıcılarının aldıkları eğitimlerle, kendilerini toplumda bir birey olarak gördükleri saptanmıştır. Toplumsal yaşamda daha aktif olan kadınların

¹⁴² K-13, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 19 Haziran 2020.

¹⁴³ K-15, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 18 Haziran 2020.

ayaklarının yere bastığı ve aldıkları girişimcilik eğitimleri ile bir iş yerine girip çalıştığı ya da kendine iş kurduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların dernek öncesinde evden çıkmayan kadınlar olduğu belirlenmiştir. Dernek öncesinde kadınların sosyalleşme alanlarının sadece komşu ve akrabaları olduğu saptanmıştır. Dernek yararlanıcılarının 30 kursiyer ile arkadaş, dost olarak kaynaşıp sosyalleştikleri görülmüştür. Genişleyen çevreleri ile kendilerini daha güvende hissettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların farklı hayatlara şahit olmaları, onların insanlara olan bakış açılarını değiştirdiği görülmüştür.

Dernek faaliyetlerinden yararlanan kadınların genel olarak bu faaliyetlerle birlikte özgüvenlerinde değişme olduğu tespit edilmiştir. Dernek yararlanıcılarının özgüvenlerinin arttığı, toplumda bir birey ve kadın olduklarının farkına vardıkları görülmüştür. İçlerindeki gücü ve kendilerini keşfettikleri saptanmıştır. Bilgilenip güçlendikleri ve hayata daha sıkı tutundukları görülmüştür. Dernek yararlanıcıları, faaliyetlerde farklı insanları tanıma fırsatı buldukları için mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kadınların bir kısmı derneğin kermes faaliyetlerine katılarak başka ihtiyaç sahibi insanlara yardım etmenin kendilerini mutlu ettiğini ve manevi yönden kendilerini iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Sokakta satış yaparken insan içinde ön planda olmayı kanıksadıkları belirlenmiştir.

Bir dernek yararlanıcısı yaşadığı değişimle ilgili şunları söylemiştir: “Eskiden çok yavaşım, işimi beceren biri değildim. Dernekle daha hayata atıldım. Dikiş öğrendim evi atölyeye çevirdim. Eşim engelliydi hep evdeydi. 11 yıldır bakıyordum. Kayınvalidem 85 yaşında ona da bakıyorum. Dernek beni örnek kadın seçip ödül verdi.”¹⁴⁴ Katılımcı ile yapılan görüşmede, dernek yöneticilerinin 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde kendisini evinde ziyaret ettiklerini ve *Yılın Kadını* ödülünü verdikleri ifade edilmiştir. Bu ziyaretin Niğde basınında yer aldığı tespit edilmiştir.¹⁴⁵ Bu bağlamda, dernek yöneticilerinin dernek yararlanıcılarının yanında olup, onlara manevi destek de verdiği de tespit edilmiştir. Yılın Kadını ödülünü alan kadının,

¹⁴⁴ Refiye Tokmak, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 21 Haziran 2020.

¹⁴⁵ “Niğde Engelli Eşine Destek Olmak İçin Evini Terzi Atölyesine Çevirdi”, <https://m.haberler.com/nigde-engelli-esine-destek-olmak-icin-evini-terzi-10700197-haberi/>. [10.07.2020]. <https://www.dailymotion.com/video/x6gz09g> [10.07.2020].

görüşmelerde yapılan ziyareti mutlu ve özgüveni yüksek bir şekilde araştırmacıya anlattığı görülmüştür.

Dernek yararlanıcılarıyla yapılan görüşmelerde kadınların güncel hayatlarında daha pratikleştikleri de tespit edilmiştir. Derneğe başlamadan önce evde bütün gün oturan ve yavaş hareket eden katılımcıların, içlerindeki gücü fark ederek daha pratik ve planlı çalıştıkları tespit edilmiştir. Ev işlerinin yanında çalışmaya ve sosyalleşmeye de vakit ayırdıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların aile içi ilişkilerinin de farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Dezavantajlı kadınları gören bazı dernek yararlanıcısı kadınların, ailesinin kıymetini anladıkları ve haline şükrettikleri ifade edilmiştir.

Bazı dernek yararlanıcısı kadınların ise, dernek faaliyetlerine katıldıktan sonra uğradıkları aile içi şiddetin farkına vardıkları ve bunu başka kadınların da yaşadığına şahit oldukları belirlenmiştir. Kendileri ya da yakın çevresinde yaşanan bu duruma tepki gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar kadınların birçoğunun bu konuda hâlâ sessiz ve tepkisiz kalmayı tercih ettiklerini belirttiği görülmüştür. Kadınların bu şekilde davranmaları *aile içindeki baskılardan kaynaklandığı* ifade edilmiştir.

Dernek yararlanıcısı kadınların birbirlerine bu noktada destek olduğu görülmüştür. Eşinden boşanmış, şiddet gören, aldatılmış, aşağılanan kadınların, bu konuları konuşup paylaşıp rahatlama yaşadıkları ve aynı olumsuz durumu yaşayan başka kadınların olduğunu öğrenmelerinin, kendilerinin yalnız olmadığı hissini oluşturduğu belirlenmiştir. Katılımcı kadınlarla yapılan görüşmelerin sonunda, kadınların kendilerine zaman ayırmaya başladıkları saptanmıştır. Kadınların kendilerini mutlu etmek için bir şey yapma gereksinimi yaşadıkları, kendilerini mutlu etmek istedikleri ve kendilerini değerli hissettikleri tespit edilmiştir.

Bazı dernek yararlanıcılarının dernekle beraber hayatlarında değişim olmadığını ifade ettikleri de görülmüştür. Katılımcı şöyle demektedir: “Dikiş, girişimcilik gibi kursların belgelerini aldım ama Niğde’de kendimizi geliştirecek ortam yok. Gereken girişimlerde bulundum. Belediyeden, valilikten, partiden iş istedim. 2 çocuğum olduğunu söyledim. İş bulamadım. Aldığım eğitimleri değerlendirseydim iyi bir yere gelecektim ama olmadı.”¹⁴⁶ Bu katılımcının 2 yıl önce valiz fabrikasında çalıştığı ve fabrikanın iflas ettiği, patronuyla birebir görüştüğü, asgari ücretin yarısına razı

¹⁴⁶ K-20, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 16 Haziran 2020.

olduğunu ifade ettiği, patronunun “bu vebale giremem” deyip, kademeli bütün işçilerini çıkarıp fabrikasını kapattığı bilgisine ulaşılmıştır. Niğde’de açılan bu fabrikanın sadece kadın işçi çalıştırdığı ve kapandığı için katılımcının üzgün olduğu görülmüştür. Fabrikanın kapanmasıyla ailelerin zor durumda kaldığı ifade edilmiştir.

4.2.5. Dernek Yararlanıcılarının Sosyal ve Siyasal Aktiflik Düzeyleri

Dernek faaliyetlerinin oluşturduğu yeni ortamlar kadınların, geleneksel toplumun kadına yüklediği iyi bir eş, iyi bir anne, iyi bir gelin gibi rollerin dışına çıkmalarını sağlamakta ve kadının kendisini toplumda bir birey olarak görmesine neden olmaktadır. Ayrıca dernek faaliyetleri sayesinde daha önce imkân bulamadıkları bazı faaliyetleri gerçekleştirme imkânı bulmaktadırlar. Bu açıdan baktığımızda kadınların sosyal faaliyet alanı olarak ev ortamı ya da dernek faaliyetlerini tercih ettikleri görülmüştür.

Sosyal ve kültürel faaliyetlere ayırdıkları zaman ise Niğde şehrinin imkânlarının da etkisiyle düşük kaldığı saptanmıştır. Kadınlar için bu açıdan şehrin kendi beklentilerine yeterince cevap veremediği belirlenmiştir.

Kadın derneklerinin farklı alanlarda gerek üyelerine gerekse dernek yararlanıcısı kadınlara bazı eğitim olanakları sunduğu görülmüştür. Farkındalık, girişimcilik, mesleki kursların kadınları hem eğitip hem de sosyalleşmelerine fayda sağladığı tespit edilmiştir. Derneğin yararlanıcılara verdiği mesleki eğitimin Durkheim tarafından aşağıda vurgulanan sosyalleşmeye hizmet ettiği söylenebilir:

Durkheim, sosyalleşme kavramı ile eğitim kavramı arasında sıkı bir ilişki kurmuştur. Ona göre eğitim, yetişkin insanların sosyalleşmelerinin en önemli toplumsal aracıdır. Doğduğunda asosyal bir karaktere sahip olan insan, eğitim sayesinde sosyal bir hayat tarzı ile yaşamını sürdürür. Ancak eğitimle bireylerin davranışlarını etkileme, bireyselliği yok etmez. Bireyin diğer insanlarla etkileşim içerisinde olması onun kişiliğini, değerlerini ve davranış kalıplarını etkiler. Yani sosyalleşme süreci boyunca bireyin bir kimlik duygusu ile bağımsız düşünme yetisinin ve davranma becerisinin yok olması düşünülemez, aksine bu duygular gelişmektedir.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Nihat Yılmaz, “Sosyalleşme Sürecinin Siyasallaşma Boyutu”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, C. 9, S. 19 (2013): 320-321.

Kadınların farklı kişilerle iletişimde bulunup, etkinliklere katılarak sosyalleşme ihtiyacını giderdiği görülmüştür. Kadınların sosyalleşmesini sağlayan başlıca etkinlikler ise, huzur evi ziyaretleri, sevgi evleri ziyaretleri, cezaevindeki mahkûm ziyaretleri, derneğin verdiği eğitimler, düzenlenen kermesler, dernek toplantıları, toplu yemek organizasyonları olarak tespit edilmiştir. Bu faaliyetlerin kadınların hayatlarında olumlu anlamda bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

Dernek yararlanıcısı kadınların dernekle tanıştıktan sonra hayatlarında ilk defa protesto eylemine katıldıkları tespit edilmiştir. Meslek kursu hocası eşliğinde kursiyer kadınların, *Kadına Şiddete Hayır* eylemine katıldıkları saptanmıştır. Katılımcıların tamamına aynı soru sorulmuş ancak hepsinden katılım sağladık cevabı alınamamıştır. Protestoya sadece Mart ayına denk gelen kursiyerlerin katıldığı belirlenmiştir.

Dernek yaralanıcısı kadınların, dernek faaliyetlerine katılarak kendileri gibi imkânlarla sahip olamayan kadınlara destek olmaya çalışarak sosyalleştikleri saptanmıştır. Katılımcıların küçük bir ilde yaşamının verdiği dezavantajı HÜKAGED'in faaliyetlerine katılarak aşmaya çalıştığı görülmüştür. Katılımcıların yapılan ziyaretlerde, tanımadıkları insanlarla sohbet edebildikleri belirlenmiştir. Günlük hayatlarında evden çıkamayan kadınların, tek başlarına ziyaret yapamadıkları ancak dernekle toplu gidilen ortamlarda kendilerini ifade edebilme becerisi kazandıkları görülmüştür.

Araştırmada kadınların siyasi aktiflik düzeylerinde iki farklı durum görülmüştür. Birinci grup kadının siyasetle hiç ilgili olmadığı, ikinci grubun ise siyasi partiye üye ya da toplantıya katılan aktif kadınlar olduğu belirlenmiştir.

Siyasi partiye üye dahi olmak istemeyen kadınların dernek, parti gibi kuruluşlara üye olmaktan çekindiği saptanmıştır. Herhangi bir kuruluşla bağının kendilerine zarar vereceği düşüncesi taşıdıkları tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınların imkânsızlık yaşadığı ve sadece kendi geçim sorunlarına odaklandığı görülmüştür. Herhangi bir siyasi partiye üye olmayan ancak siyasete ilgisini arttıran bir katılımcı şöyle demiştir: “ Partinin içine girmedim ama girsem yapacağımı biliyorum. Dernek öncesinde bu

cümleyi kuramazdım. Eskiden hiç düşünmedim, cesaretim yoktu.”¹⁴⁸ Bu ifadeler ile kadınların dernekle sosyalleşip, hayatın her alanında aktif olabileceği düşüncesi oluştuğu görülmüştür.

Diğer gruptaki kadınların bazılarının sadece üye oldukları, bu üyeliklerin dernek sonrasında oluştuğu bilgisi verilmiştir. Dernek yararlanıcısı sadece bir kadının 9 yıldır siyasetin içinde olduğu, il yönetim kurulu üyesi olup toplantılara katıldığı ve siyaseti her şeyin üstünde gördüğü saptanmıştır.

¹⁴⁸ K-15, Mülakat: Aliye Gün, Niğde, 18. Haziran 2020.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sivil toplum kavramıyla ilgili tartışmalar Eski Yunan'da Aristoteles ile ortaya çıkıp, günümüze kadar süre gelmiştir. Aristoteles, devleti doğada var olan şey olarak tanımlayarak siyasi var oluşun temellerini atmıştır. Platon ise, ideal olan birey ya da devlet değil, bütünü mutluluğu olarak ifade ettiği sivil toplum anlayışını benimsemiştir. Antik Yunan'da temeli atılan sivil toplumla ilgili tartışmalar takip eden dönemlerde her dönemin özelliğine ve öne çıkan sorunlarına bağlı olarak farklı biçimlerde tartışılmıştır.

Dönemsel farklılıklar nedeniyle sivil toplum kavramı yaşanan zaman itibarıyla yorumlanmaya çalışılmıştır. Liberal, otoriter ve Marksist düşünce, bu anlamda sivil toplum kavramının düşünce gelenekleri olarak sınıflandırılmıştır. Bu gelenekleri tartışan düşünürler, sivil toplumun eksik yönlerini kendi idealarına göre tamamlamaya çalışmışlardır.

Sivil toplum kavramının tekrardan çok kullanılır hale gelmesi, dünyada önemli dönüşümlerin sonuçları olarak görülmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarındaki gelişmeler, Doğu Blok'unun çökmesi liberalizmin yükselişi ve küreselleşme ile sivil toplum kavramı üzerinde şiddetli tartışmalar görülmüştür. Kavram, şiddete karşı olma, örgütlülük, siyasal topluma karşı olma, devletten her alanda ayrışma gibi öğelerle yeniden gündeme gelmektedir. Bu dönüşüm süreci, eski yönetim anlayışının artık dünyada geçersizleşmeye başladığının işareti olarak görülmektedir. O nedenle siyasete ilginin azalmaya başlamasıyla birlikte sivil alana ve sivil toplum örgütlerine yönelmede bir artışa rastlanmaktadır.

Bilim insanları sivil toplumun oluşması için devletten ayrışabilen bir sivil alanın var olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu bağlamda, bir sivil referansın ve bir sivil kimliğin oluşması teorisi ileri sürülmektedir. Sivil toplum toplulukçu düşünceyi temel almaktadır. Sivil toplum kuruluşları ise, bu düşüncenin bir uzantısı olarak hayatımızın yaşanılır bir yer olmasını sağlamayı amaçlayan, sosyal ve toplumsal örgütlenmelerdir. Sivil toplum kavramının temellerini, bireyin özgürleşmesi, bireyin temsil edilmesi ve demokratik katılımcı sistemin içerisinde var olma gereksiniminden kaynaklanmaktadır.

İnsan davranışlarının anlamlandırılmasında değerler en önemli unsurdur. Değerler davranışları etkilemektedir. Davranışlar da toplumu bütün halinde etkilemekte ve

bireysel değerlerin ana temelini oluşturmaktadır. Sivil toplum bireyi özgürleştiren ve devleti demokratikleştiren bir kavramdır. Sorumluluk sahibi bireyler sivil alanın oluşmasında önemli bir faktör oluşturmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları ise, birey, toplum, devlet ve siyasal karar mekanizmaları arasında köprü vazifesi gören kuruluşlardır. Dünyanın birçok ülkesinde kadın hakları, insan hakları, çevrenin korunması, barış ve insancıl yardım gibi konularda faaliyetlerde bulunan sivil toplum kuruluşları etkin çalışmalar yürütmektedir. Dünyanın küreselleşmesi ile ekonomik, çevresel ve politik bütünleşmesinin sonucunda, sivil toplum kuruluşları iletişim imkânlarından yararlanarak uluslararası arenada etkili olmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının en yaygın biçimi derneklerdir. Dernek kurma ile ilgili sorunlar yaşayan ülkemizde Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde, birliğin önerileri doğrultusunda yapılan değişikliklerle önemli bir değişim yaşanmıştır. Derneklerin faaliyetlerini kısıtlayan birçok karar yeni düzenlemelerle kaldırılmış ya da değiştirilmiştir. Değişim ve dönüşüm yaşayan sivil alanlarda kadınların etkinliği hızla artmaktadır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nden bu yana kadınların örgütlendiği bilinmektedir. Birçok alanda faaliyet gösteren kadınların dönemsel farklılıkları ile beraber sürekli bir sivil alan arayışında oldukları görölmektedir. Bizans dönemiyle kadınların harem dairelerinde olmalarına karşın, vakıflar gibi sivil toplum alanları ile yönetici konumunda oldukları bilinmektedir. Tarihin her döneminde örgütlenen ve üretim yapan kadınların tarihe iz bıraktıkları aşıkârdır.

Ülkemizde sivil toplumun gelişiminin tarihsel süreci inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Türkiye'de kadın sivil toplum hareketi 1980'lerde başlamaktadır. Kadınların ses getiren bu hareketleri birkaç akım doğurarak günümüze kadar gelmektedir. Ayrımcılığı, şiddeti ve eşişsizliği, vurgulayan feminist hareketler, güçlü bir akım yaymıştır.

Günümüzde kadınlar; duyarlı toplum, gelişen toplum ve güçlü toplum yapılanmasının ana unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar sivil toplum kuruluşlarında aktif gönüllü olarak hem sosyal hayata katılım sağlamakta, hem de toplumsal farkındalık yaratarak bireysel dönüşümlere neden olmaktadır. Duyarlılık

düzeyi yüksek kadınların tarihten günümüze toplumsal fayda sağlamaya çalıştıkları bilinmektedir.

“Yerel Kadın Kuruluşları ve Sivil Toplum: Niğde Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Örneği” isimli araştırma, Anadolu kadınının sivil toplum performansını incelemeye yönelik bir çalışmadır. Farklı sosyo – kültürel özelliklere sahip dernek yönetici, üye ve problemleri nedeni ile derneğe müracaat eden dernek yararlanıcısı kadınları kapsamaktadır. Çalışmada bu üç gruptaki kadınlar ile ilgili veriler toplanarak ve bu veriler ışığında oluşturulan mülakat soruları uygulanarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği'nin, üyeler ve yararlanıcılar açısından etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Kadınların dernek hayatlarına girdikten sonra yaşadıkları değişimler incelenmiştir. Bu bağlamda dernek üyeleri ve dernek yararlanıcıları ayrı ayrı ele alınmıştır. Dernek öncesi ve dernek sonrası yaşanan dönüşümler analiz edilmeye çalışılmıştır.

Sivil toplum kuruluşları sosyal ve toplumsal örgütlenmelerdir. Ataerkil toplumda yaşayan kadınların, kendilerini sivil alanda gerçekleştirme çabası içinde oldukları görülmektedir. Niğde'de yaşayan kadınlar sivil alanlara dâhil olmak istemektedir. Bu bağlamda Niğde'deki STK gönüllüsü kadınların toplumun sosyal değişim ve dönüşümüne katkı sağlamakta olduğu görülmektedir.

Dernek yönetimi ev hanımı, üniversite mezunu, hastahanedeki çalışan sekreter, aile danışmanı-sosyolog, öğretim görevlisi, mühendis gibi mesleklere sahip kadınlardan oluşmaktadır. Üyelerin meslekleri ise genel olarak ev kadını, sosyolog, esnaf, mali müşavir, harita mühendisi, gibi mesleklerden oluşmaktadır. Dernek yararlanıcılarının genel olarak ev kadınları olduğu görülmektedir.

Derneğin mali kaynakları Valilik, Belediye, AHİKA, AB, SODES, İŞ-KUR gibi kuruluşların projelere verilen destekleriyle sağlanmaktadır. Bunların dışında aidat, kermes ve bağışlar derneğin mali kaynaklarını oluşturmaktadır.

Araştırmada derneğe ulaşan yararlanıcıların, ekonomik beklentiler ile derneğe başvurduğu görülmektedir. Derneğin hitap ettiği kitle amacından da anlaşılacağı üzere kadınlar, çocuklar ve gençlerden oluşturmaktadır. Derneğe başvuranların özellikle dezavantajlı kadınlar olduğu görülmektedir.

Küçük yerleşim yerlerinde yaşanan sorunların, büyük şehirlere göre çözümlerinin daha zor olduğu görülmektedir. Başlıca kadın sorunları; aldatılma, fiziksel şiddet, aşağılanma, yetersiz görülme, işsizlik, eğitimsizlik, dar alanda yaşam, sosyalleşememek, ihtiyaçlarını giderememek gibi problemlerdir. Problemlerin kaynağının ise, eğitimsizlik ve istihdam yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. İş imkânı kısıtlı olan şehir göç vermektedir.

Niğde ilinde kadın derneği olarak HÜKAGED bilinmektedir. HÜKAGED kadınlara öncü olmak onların eğitimlerine katkıda bulunup toplum içerisinde var olma becerisi kazandırma amacıyla kurulmuş bir dernek konumundadır. HÜKAGED'e üye kadınların eğitimle ilgili düşüncelerine bakıldığında, kadınların tümünün kadınların iyi bir eğitim alması noktasında hemfikir olduğu saptanmıştır. Kadınların hem meslek edinmesi, hem de ekonomik bir kazanç elde etmesi bakımından özellikle kadınlara AB hibe destekli mesleki eğitim kursları açılması desteklenmektedir.

Niğde'de yaşayan kadınların çalışmak istediği ancak uygun ortam aradıkları görülmektedir. Uygun ortam olarak kastettikleri, sadece kadınların olduğu kendilerini rahat ve güvende düşündükleri ortam olmaktadır. Kadınların büyük çoğunluğunun eğitimsiz oldukları için iş bulamadıkları, diğer taraftaki kadınların erkeklerle aynı ortamda çalışmak istemedikleri, eşlerinin erkekli ortamda çalıştırmadığı görülmektedir.

Genel olarak kadınlarda, kadının mutlaka çalışması ve kendi ayakları üzerinde durması gerektiği fikri yaygın olmaktadır. Bu kişilere göre, "Kadının ihtiyacı olmasa bile evde boş oturmamalı, mutlaka bir işte çalışmalıdır". Kadınların, çalışmanın kadına özgüven verdiği bilincinde oldukları görülmektedir. Kadınlar toplumsal eşitliğin gerçekleşmesi konusunda ortak anlayışa yönelmektedir. Niğde'deki kadınların sosyal medyanın etkisiyle eski düşüncelerinden uzaklaştığı ve yeniliklere açıldığı görülmektedir.

Kadın statüsünün iyileştirilmesi mücadelesinde toplumsal ve siyasal katılımın göstergesi olan kadın sivil toplum kuruluşları önemli bir güç oluşturmaktadır. Anadolu kadın derneği olan HÜKAGED yaptığı faaliyetlerle Niğde'de ses getirmektedir. İmkânsızlıklar içinde imkân oluşturarak kadın, çocuk, genç, yaşlı ve engelliler için çalışmalar yapan dernek, kadının gücünü göstererek dernek yararlanıcı ve üyelerine özgüven aşılacaktır. Dernek başkanının güçlü karakteri derneğin

çalışmalarını çeşitlendirerek farklı projelerin gelişmesinde etkili olmaktadır. Niğde'deki bazı kadın derneklerinin isminin duyulmamasının nedeni olarak başkanlarının aktiflik düzeyinin düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma yapılırken, sosyo-ekonomik etkenlerin, siyasal davranışı birinci derecede etkilediği görülmüştür. Geçim kaygısı taşıyan kadınların, siyasete ve sivil toplum kuruluşlarına ilgilerinin fazla olmadığı saptanmıştır. Üye olanların ise, ağırlıklı olarak kadınları eğitmeyi ve kadınların topluma entegrasyonlarını sağlamayı istedikleri, dezavantajlı kadın, çocuk, yaşlı, genç ve engelli bireylere yardım etmek istekleri olarak belirlenmiştir. Dernek yararlanıcısı kadınların, siyasi ya da sivil üyeliğe sıcak bakmadıkları, üyeliğin ileride kendilerine sorun oluşturabileceği düşüncesi taşıdıkları görülmektedir.

Kadınların yaş ortalaması arttıkça, derneğe üye olma talebinin arttığı görülmüştür. Dernek üyelerinin sosyal ve gelir düzeyi yüksek kadınlardan oluştuğu belirlenmiştir. Kendini gerçekleştirmiş veya gerçekleştirmek isteyen kadınların, ihtiyaç sahibi insanlara ulaşma isteğinde olduğu, dezavantajlı insanlara maddi ve manevi destek vermek istedikleri görülmüştür.

Katılımcıların dernek ile arasındaki ilişkiye bakıldığında üyelerin çevre edinme ve yardıma ihtiyacı olan insanlara destek olmak amacıyla üye oldukları saptanmıştır. Yardımsever sivil toplum kuruluşu gönüllüsü kadınların, eşlerinin desteğiyle dernekteki faaliyetlere katıldığı belirlenmiştir.

HÜKAGED'e üye olan kadınların büyük çoğunluğunun tek sosyalleşme alanı dernek olmaktadır. Dernek üyelerinin toplantılarını kahvaltılı gün şeklinde yaptıkları ve bu nedenle toplantılardan keyif aldıkları görülmektedir. Bir kısmının daha önceden tanıştığı ve sıklıkla görüştüğü, sonradan aralarına katılan kadınların ise aynı amaca hizmet etmek arzusunda oldukları için içlerine girmekte zorlanmadıkları belirlenmiştir.

Dernek üyelerinin katıldıkları faaliyetlerle, kişisel gelişimlerine katkı sağladıkları görülmektedir. Toplum içinde konuşamayan, kalabalık ortamlara yalnız girdiğinde sıkıntı duyan, sosyalleşme alanı dar olan kadınların kendilerini ifade etme becerisi kazandıkları, toplum içine girerken eskisi gibi sıkıntı duymadıkları tespit edilmiştir. Kendi hayatlarının dışında başka yaşanan hayatlara şahit olan kadınların, farkındalık ve duyarlılık düzeylerinde artış olduğu belirlenmiştir. Sosyal sorumluluk

projeleriyle yaşadıkları ile ve illerinde yaşayan kadın, çocuk, genç, yaşlı, engelli ve hükümlülere katkı sağladıkları görülmüştür.

Problem yaşayan katılımcı kadınların eğitim seviyesi çok düşüktür ve büyük çoğunluğu ev kadını olup herhangi bir işte çalışmamaktadır. Çalışan kadınların ise gelir seviyesi çok düşük olmaktadır. Türkiye’de kadınlar eğitim konusunda erkeklerle yasalar önünde eşit konuma sahip olmalarına rağmen istatistiki verilerde sonuçlar eşit çıkmamaktadır. Kırsal kesimde yaşayan kadınların büyük çoğunluğunun okuma yazma bilmeyen ya da ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Niğde ilinde patates, buğday, yonca, fasulye, nohut, şekerpancarı ve elma tarlalarının yoğun olması nedeniyle erkeklerin, eş ve çocuklarını bu tarlalarda çalıştırdığı gerçeği ile karşılaşmaktadır.

Niğde’de orta ve yükseköğrenimdeki kadınların oranı düşük kalmaktadır. Araştırmada kadınların birçoğunun ortaöğretim eğitimlerini sonradan açık öğretim şeklinde tamamladıkları saptanmıştır. Geleneksel değerlerden kaynaklanan kadınların eğitim eksikliği konusu kadınlar için kısıtlayıcı olmaktadır. Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe ve kapalı toplum olmaktan çıktıkça kadın sorunlarının azalacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların kırsal kökenli olmaları söz konusu olduğunda, kentsel kökeni il olan kadınlara nazaran derneğe üye olma eğilimlerinin olmadığı görülmektedir. Kırsal kesimde kente göre, kadınların sosyalleşme alanı olamamaktadır. Sosyalleşmenin olmadığı bir ortamda, kadınların herhangi bir sivil toplum kuruluşuna taleplerinin olması mümkün gözükmemektedir. Alt gelir grubundaki kadınların sadece geçim endişesiyle arayışa girdikleri sosyalleşme gibi bir amaçlarının olmadığı görülmektedir.

İstihdam amaçlı derneğe başvuran kadınların, dernekle tanışmadan önce İş-Kur ve Belediyeye iş için başvurdukları ve o kurumlardan HÜKAGED’e yönlendirildikleri görülmektedir. Niğde’de kadınların çalışma alanlarının kısıtlılığı en büyük problem olarak saptanmaktadır. Vasıfsız insanların sayılarının çokluğu İş-Kur’u zora sokmaktadır. İş başvurusu yapan kadınları kurum, meslek edindirme kurslarına yönlendirmektedir. Meslek eğitimi alan kadınların kendi çabaları nispetinde hayata tutunacakları düşünülmektedir.

Araştırmada gelir düzeyi yükseldikçe kadınların istihdam amaçlı değil, yardıma ihtiyaç duyan insanlara destek amaçlı derneğe üyelikleri söz konusu olduğu görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları, dezavantajlı insanların yaşam seviyelerini yükseltmede yardımcı olarak toplumda kritik rol üstlenmektedir. Bu nedenle, gelir düzeyi düşük vatandaşların sivil toplum kuruluşlarına başvuru yapabilmeleri için desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Niğde'deki kadınların ekonomik olarak ayakta kalabilmelerini sağlayacak gelir getirici çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Kadınlar kendilerinin ve çocuklarının hayatını idame ettirecek sosyal güvence mekanizmalarından yoksun olduğu saptanmıştır. Birçok kadın hukuki haklarını ya da bu hakları nasıl arayabileceğinin yöntemlerini bilmemektedir. HÜKAGED meslek edindirme kursları akabinde kadınlara verilen girişimcilik, iş sağlığı ve güvenliği, hukuki haklarını öğrenebilmeleri için açılan sertifikalı eğitim programlarıyla bu noktadaki eksikliklerini gidermeye çalışmaktadır.

Yararlanıcılar dernek faaliyetlerini olumlu bulurken bazı noktalarda kadınların eleştirel bakışları olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kadın derneklerinin çalışma koşulları ve sahip olduğu imkânlar göz önüne alındığında bu durumun anlaşılır olduğu görülmektedir.

Niğde'de kadınların deneyimlerini paylaşabilecekleri, sorunlarını dayanışma içinde çözebilecekleri sosyal mekânlar bulunmamaktadır. Kadınlar, kentin sosyo-ekonomik yapısı içerisinde yeterince yer alamamakta ve karar mekanizmalarında da yeterli oranda temsil edilememektedir. Şehirde *kadın kent konseyinin olmayışı* kadınlar açısından büyük eksiklik olarak görülmektedir. Bu bağlamda, kadınların toplumsal yaşamın, üretim, iş, siyaset, kültür, sanat alanlarında söz sahibi olmaları mümkün olamamaktadır.

Eğitim düzeyi düştükçe, kadınların düşük sosyo-ekonomik statüleri nedeniyle erkeklere oranla daha az sahip olabildikleri kitle iletişim araçlarından yararlanma, örgütsel üyelik nedeniyle siyasal yaşama daha az katıldıkları görülmektedir. Hızla gelişen teknoloji eğitim seviyesi düşük bireyleri çağın gerisinde bırakmaktadır. Niğde'deki kadınların bu teknolojik gelişimin gerisinde kaldıkları görülmektedir. Çağın gerisinde kalan Niğdeli kadınların sosyal medya kullanımları mikro düzeyde olmaktadır. Niğde ili gibi küçük kentlerde kadınların kendilerini geliştiremedikleri

düşünüldüğünde, sosyal medyayı etkin kullanamamaları anlaşılması kolay bir durum olmaktadır.

Niğde'de eğitimsiz kadınlar ya tarlada gündelikçi ya da fabrika işçisi olarak çalışmaktadır. Eğitim seviyesi düşük kadınların fabrika işçiliğini önemli bir statü olarak gördüğü saptanmıştır. Çünkü fabrikada asgari ücret, yemek, servis ve SGK olanakları kadınlar için üst imkân olarak algılanmaktadır. Niğde'de istihdam edilme oranları düşük olan kadınların şehirlerine yatırım yapılmasını istemektedir.

Kadın dernekleri, kent ve kadın sorunlarını bilen, çözüm için projeler üreten, kadın politikalarının oluşmasında kamuoyu oluşturan, projelerin yetkili birimlere ulaştırılmasında köprü vazifesi gören kuruluşlardır. Kadınların ihtiyaç ve sorunlarını tespit edip çözümler bulmaya çalışmaktadır. Bu noktada kadınları etkili bir çoğunluk olarak temsil eden kadın derneklerinin, toplumumuz ve ülkemiz için önemi büyük olmaktadır.

Ülkemizde sivil toplum kuruluşları, üyeler ve bağışçıların destekleriyle çalışmalarını sürdürmektedir. HÜKAGED kendi giderlerini zor karşılamaktadır. Niğde Belediyesinin destek amaçlı dernek giderlerini finanse ettiği görülmektedir. HÜKAGED faaliyetleri, daha çok sosyal yardımlar, meslek edindirme kursları, kişisel gelişim kursu, kermes ve kültürel faaliyetler olmaktadır.

Kadın kuruluşlarına devlet desteği olması gerekliliği elzem bir durumdur. Devlettten hiçbir maddi destek almadan faaliyet yapan kadın kuruluşların, sınırlı imkânlarla başvuru yapan dernek yararlanıcılarının tamamının ihtiyaçlarını gideremediği görülmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin sürekliliği önem arz etmektedir. Hibe destekli programlarla başlatılan çalışmaların süresi dolduğunda katılımcıların devamlılık olmadığı için güdük bir eğitimle baş başa kaldıkları ve kendilerini geliştiremedikleri tespit edilmiştir. Kadın dernekleri maddi yetersizliklerden güçlenememekte ve faaliyetleri sürekli olamamaktadır. Bu bağlamda kadın kuruluşlarına devlet bütçesinden önemli bir fon ayrılıp kadınların desteklenmesi gerekmektedir.

Kadın statüsünün yükselmesini amaçlayan kadın dernekleri, siyasal ve toplumsal katılımın yoğun olması gereken kuruluşlardır. Araştırmada genç kadınların dernek üyeliğine ilgi duymadıkları ve üye olmadıkları görülmektedir. Genç kadınların

sorunlara duyarlı olmamaları toplumsal farkındalıklarının yoksunluğunu göstermektedir. Çalışma sonucunda derneğin kendi çevresi dışına fazla çıkamadığı üyeleri yakın çevresi ya da tavsiye üzerine gelen katılımcılarla faaliyet alanı oluşturduğu saptanmıştır. Derneğin tanıtım noktasında daha dikkat çekici çalışmalarla gençleri de derneğe çekeceği düşünülmektedir.

Kadınların eğitim durumunun düşük olduğu toplumlarda, geri kalmışlığın izleri görülmektedir. Günümüzde erkeklerin eğitim aldığı her alanda kadınlar da eğitim alma imkânına sahip olmaktadır. Toplumu şekillendiren kadınların çocukluktan itibaren iyi bir eğitim alması gerekmektedir. Aile bireylerinin tamamının eğitilmesi, kız ve erkek çocuklarının ayırım yapılmaksızın okutulması ve kültür seviyesinin yükseltilmesi toplumun seviyesini yükseltmektedir.

Sivil toplum kuruluşları, fahri eğitim gönüllüsü üyeleriyle kadınların eğitim eksikliklerini gidermeye çalışarak yetişkin kadınlara gelişim becerisi kazandırdığı görülmektedir. HÜKAGED mesleki edindirme kursları ve kişisel gelişime yönelik açtığı kurslarla Niğdeli kadınlara özgüven kazandırmaktadır. Haftanın 5 yarım günü hem meslek öğrenip hem de maddi kaynak sağlanan kadınların, bu projenin devamını istedikleri görülmektedir. Edindiği meslek becerisiyle kendine iş yeri açıp istihdamını kendi oluşturan kadınların, ayakta durabilmeleri mümkün olmaktadır.

Gönüllü kadın kuruluşlarının kadınların yaşamlarını değiştirmeye çalışırken, karşılaşılan engelleri aşmayı öğrendikleri görülmektedir. Toplumsal yapının önyargıları ve ekonomik sebepler kadın derneklerinin çalışmalarını yavaşlatan en büyük faktör olmaktadır. Ülkemizde bugün tüm zorluklara rağmen gönüllü kadın kuruluşlarının geldikleri nokta, bu açıdan önemli yol kat ettiklerini göstermektedir.

Kadınların en büyük problemlerinden birisi de ev içi emeğin yok sayılması olmaktadır. Bununla beraber çalışan kadının hem dışarda hem içerde çalışması iş yükünün ağırlığını ortaya koymaktadır. Üyelerle yapılan görüşmeler sonucunda kadının üretken olup aileye katkı sağlaması gerekliliği düşüncesi sıklıkla vurgulanmaktadır. Kadınların maddi ve manevi ailelerine katılım sağlama isteği duydukları görülmektedir.

Araştırmada “Kadın sorunları ile kadınların ekonomik durumları arasında ilinti vardır” sayılıtsı gerçekleştirilmektedir. Kadınların sürekli şiddet görmelerinin en önemli sebebi kadınların ekonomik bağımsızlığının olmaması ve geleneksel aile yapısı

olmaktadır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde şiddet gören kadınların ekonomik ve sosyal yönden kendilerini geliştirmelerinden sonra durumlarını sorguladıkları ve birbirlerine destek oldukları görülmektedir. Dernek üyeleri ve dernek yararlanıcıları artan farkındalıkları dolayısıyla kadın sorunlarına karşı hayatlarında ilk kez kadına şiddeti önlemeye yönelik protesto eylemine katıldıkları görülmektedir.

Kadın sorunlarının temelini ekonomik bağımsızlıklarının olmaması, eğitim eksikliği ve ataerkil aile yapısı oluşturmaktadır. Kadınların mutlaka ekonomik özgürlüğünü kazanmaları, sorun yaşayan kadınlara aile desteği başta olmak üzere yardım elinin uzatılması gerekmektedir. Özellikle aile desteğinden yoksun kadınların çeşitli kurumlar tarafından destek sağlanması gerekliliği öne çıkmaktadır. Tek başına ayakta durmaya çalışan kadınlar maddi ve manevi yönden destek alamadığında çaresiz hissedip başvuracak üst makam bulamadığında hayata olumlu bakamamaktadır. Derneklerin nakit ödenek imkânları kısıtlı olduğundan özellikle kadın derneklerine bu nedenle devlet desteği verilmesi gerekmektedir. Devletin gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşma maliyeti yüksek olacağından kadınlar için ayrılan fonları, kadın dernekleri üzerinden dağıtılma imkânı sağlanmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

Aile bütünlüğünün korunmasına yönelik yasaların ve kadın hakları ile ilgili yasal düzenlemelerin değiştirilmesi gerekliliği kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizde kadına yönelik şiddet artarak devam etmektedir. Devletin etkin bir şekilde yasal düzenlemeleri yapıp uygulanması, kadın sorunlarına çare olarak görülmektedir. Bu noktada şiddet gören kadınlar için kadın sığınma evlerinin sayısının artırılması, kadınların devlet himayesinde olması gerekmektedir. Kadınların eğitim düzeyleri yükseltilmeli, iş ve meslek sahibi olmaları sağlanmalıdır. Kreş ve gündüz bakım evleri açılmalı, çalışan anneler için uygun fiyatlı çocuklarını güvenle bırakabilecekleri yerler olmalıdır.

Sonuç olarak, Niğde'de aktif faaliyet gösteren Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği, diğer kuruluşlar gibi devlet desteğine ihtiyaç duymaktadır. Araştırmada derneğin kadınlar üzerindeki etkileri incelenirken eksikliğin kaynak yetersizliği olduğu görülmektedir. Gönüllü ve çalışkan Niğdeli kadınları kısıtlayan noktanın giderilmesi halinde, derneğin daha fazla kadına ve dezavantajlı insana ulaşacağı düşünülmektedir. Kadın dernekleri toplumun temel taşı olan kadınları, toplumda daha iyi bir noktaya getirmek için çalışmaktadır. Kültürel seviyede

yaşanacak bir yükselmenin tüm toplumda karşılık bulacağı gerçektir. Çalışmada katılımcılarla yapılan görüşmelerde kadınların dernek öncesi ve dernek sonrası yaşadıkları değişim ve dönüşüm etkileyici bulunmaktadır. Niğde'deki kadın derneklerinin sayılarının arttırılması, Niğdeli kadınlar için hayati önem arz etmektedir.



KAYNAKÇA

Aba, Nebahat. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 20 Haziran 2020.

Acar, Feride, “Türkiye’de İslamcı Hareket ve Kadın: Kadın Dergileri ve Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerinde Bir İnceleme”, *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*, Der. Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.

Acar, Savran, Gülnur. *Sivil Toplum ve Ötesi; Rousseau, Hegel, Marx*. Ankara: Dipnot Yayınları, 2013.

“Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi”, www.tuik.gov.tr>PreTablo [06.07.2020].

Akat, A. Savaş. *Sosyal Demokrasi Gündemi*, 3 bs. İstanbul: Armoni Yayıncılık, 1991.

Akyüz, Alper. “Avrupa AB ve STK’lar İçin Yurttaş Katılımı Perspektifinden Bir Bakış”. [https://stk.bilgi.edu.tr>media>uploads>2015/01/31](https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/01/31) [10.02.2019].

Akpınar Gönenç, Ayşenur. “Sivil Toplum; Düşünsel Temelleri ve Türkiye Perspektifi”.2001.
www.politikadergisi.com/sites/default/files/kütüphane/sivil_toplum_dusunsel_temelleri_ve_turkiye_perspektifi.pdf. [19.02.2019].

“Anadolu’da Kadın Hareketleri Kadın Mücadelesinin Bugünü (Sol Feministler, Kürt Kadınları)”, *Kaldıraç*. 1 Eylül 2015. <https://kaldirac.org/anadoluda-kadin-hareketleri-kadin-mucadelesinin-bugunu-sol-feministler-kurt-kadinlari/>

Arat, Yeşim. “Feminizm ve İslam: Kadın ve Aile Dergisinin Düşündürdükleri”, *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısıyla Kadınlar*. Der. Şirin Tekeli. 6 bs. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.

Aristoteles. *Politika*, çev. Mete Tunçay. 14bs. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2011.

Ayhanöz, Halime. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 29 Haziran 2020.

Aytaç, A. Murat. *Kitlelerin Ruhü: Siyasal ve Sosyal Kuramda Kalabalık Tahayyülleri*. Ankara: Dipnot Yayınları, 2011.

Bazan, Münevver Azizoğlu. “Türkiye’deki Kadın Hareketlerinin Farklı Şehirlerde Karşılaştırılması” Araştırma Projesi Raporu (Eylül, 2017).

https://www.blickwechseltuerkei.de/download/Forschungsergebnisse/Frauenbewegungen/tuerkisch/III.2.B.Azizoglu-Bazan_TR.pdf [09.06.2020].

Bedük, Aykut, Sefa Usta ve Mehmet Kocaoğlu, “Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları ve Demokratikleşme Sürecindeki Misyonları”, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ. İ. B. F. Dergisi*, C. 9, S. 10 (2006): 52-64. www.dergi.kamu.edu.tr/userfiles/file/haziran2006/5.pdf [26.12.2019].

Berber, Necide. “1980’ler: Feminist Hareket Yeniden”. 18 Eylül 2017.

<https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/1980ler-feminist-hareket-yeniden> [12.06.2020].

Bora, Aksu. “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”. S.12

http://fbemoodle.emu.edu.tr/pluginfile.php/57169/mod_resource/content/1/Toplumsal%20cinsiyet%20ve%20Hukuk_Aksu%20Bora.pdf [11.06.2020].

Büyükakkaş, Fatma. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 22 Haziran 2020.

Çağatay, Nilüfer ve Yasemin N. Soysal. “Ulusallaşma Süreci ve Feminizm Üzerine Karşılaştırmalı Düşünceler”. *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*. Der. Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.

Çaha, Ömer. “Osmanlı’da Sivil Toplum”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. C. 49, S. 3 (1994): 502-576.

www.dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36484 [26.12.2019].

----- “Cumhuriyet Türkiye’sinin İlk Yıllarında Sivil Toplum”. *İslami Araştırmalar Dergisi*. C. 8, S. 2 (1995): 99-113.

www.islamiaratirmalar.com/upload/pdf[26.12.2019].

----- *Sivil Toplum ve Devlet*. 6 bs. Ankara: Orion Kitabevi, 2016.

-----“Sivil Toplum ve Demokrasi”. *TÜBA Konferansı*. İstanbul, 24 Şubat 2016.

www.siviltoplum.com/video/sivil-toplum-ve-demokrasi-prof-dr-omer-caha-760/ [26.12.2019].

----- *Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum*. 5 bs. Ankara: Savaş Yayınevi, 2018.

- “Feminizm ve Sivil Toplum”. [www.KADEM.org.tr/feminizm-ve-sivil-toplum/\[28.02.2020\]](http://www.KADEM.org.tr/feminizm-ve-sivil-toplum/[28.02.2020]).
- “Osmanlıdan Günümüze Kadın Hareketi”. [http://www.hazarderneği.org/kurt-kadin-hareketi/\[09.06.2020\]](http://www.hazarderneği.org/kurt-kadin-hareketi/[09.06.2020]).
- Çaha, Ömer ve Havva Çaha. *Yerelde Tango*. Ankara: Orion Kitapevi.2012.
- Çaha, Ömer, Adem Çaylak ve Hüseyin Tutar. “TRA2 Bölgesi; Sivil Toplum Kuruluşları Profili”. Ankara: 2013.
www.serka.gov.tr/store/file/common/60fadbf6bce97b0c07f5b2f41137f3pdf
[26.12.2019].
- Demirel, Nuri. “Farklı bir Platformda Sivil Toplum ve Türkiye”. *S. Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*. C. 0, S.26 (2011): 145-164.
www.dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/16461/171750 [10.02.2019].
- Duran, Burhanettin. *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*. İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2008.
- Doğan, İlyas. *Sivil Toplum Anlayışı ve Siyasal Sistemler*. 2 bs. Ankara: Barış Platin Yayınevi, 2009.
- Ercan, Hülya. “Türkiye’de Sivil Toplum Tartışmaları Üzerine”. *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. C. 26, S. 1 (2002): 69-79.
https://www.researchgate.net/publication/321026624_TURKIYE'DE_SIVIL_TOPLUM_TARTISMALARI_UZERINE_Hulya_Ercan [12.02.2019].
- Erbaba, Hülya. “Sivil Toplum Örgütlerindeki Yönetici Kadınların, Sivil Toplumda Kadın ve Kadın Yöneticilik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin İrdelenmesi”. *Sosyal Araştırmalar*. C.8, S. 41 (2015): 1212-1213.
https://www.sosyalarastirmalar.com/cilt8/sayi41_pdf/6iksisat_kamu_isletme/erbaba_hulya.pdf [09.06.2020].
- Erdim, Zeynep. “90’ların Hak Mücadeleleri”. *Bia Haber Merkezi*. 16 Aralık 2014.
<http://bianet.org/bianet/siyaset/160817-merve-kavakci-meclise-basortusuyle>
- Erdoğan, Tosun, Gülgün. “Sivillik Karşılıklılık ve Diğerkâmlık Eğilimlerinin Gözlenebildiği Sivil Toplum Demokratikleşme Sürecinin Tamamlayıcısı Olacaktır”. *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları*. İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2008.

- Faroghi, Suraiya . Ed.Halil İnalçık ve Donald Quatoert. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*. 2 bs. C. 2 İstanbul: Eren Yayıncılık, 2006.
- Gök, Fatma, “Türkiye’de Eğitim ve Kadınlar”. *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*. Der. Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.
- Gök, Maide. “Toplumsal Kalkınmanın ve Sosyal Sermayenin Bilinmeyen Aktörleri: Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları”. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 2014.
- Gökçe, Birsen. *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*. 2 bs Ankara: Savaş Yayınevi, 2004.
- Gözübüyük Tamer, Mine. “Tarihsel Süreçte Sivil Toplum. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*. C. 27, S. 1 (2010): 89105.
www.dergipark.org.tr/en/download/article-file/615583
- Güç, Ayşe. “İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları”.*Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C.17, S.2 (2008): 649-673.
http://ktp.isam.org.tr/pdfdrg/D00193/2008_17_2/2008_17_2_GUCA.pdf
[11.06.2020].
- Heper, Metin. *Türkiye’de Devlet Geleneği*. 2 bs. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2006.
- K-20. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 16 Haziran 2020.
- K-15. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 18. Haziran 2020.
- K-13. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 19 Haziran 2020.
- K-1. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 19 Haziran 2020.
- K-3. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 25 Haziran 2020.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. “Demokrasi Bağlamında Kadın STK’ların Rolü”.
www.KADEM.org.tr/demokrasi-baglaminda-kadin-stklar-in-rolu-calistayi-calistay-raporu/ [09.06.2020].
- Kadın ve Demokrasi Derneği. “Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihi: Değişen Bir Şey Var mı?”. <https://KADEM.org.tr/turkiyede-kadin-hareketinin-tarihi-degisen-bir-sey-varmi/> [12.06.2020].

“Kadınların Siyasal Haklarına ilişkin Sözleşme”. www.ombudsman.gov.tr>
[09.06.2020].

Karakuş, Olcay. “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’deki Sivil Toplum Kuruluşları” Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Keane, John. *Sivil Toplum ve Devlet*. çev. Erkan Akın, Aksu Bora, Ahmet Çiğdem, Levent Köker, Mehmet Küçük, Ayşe Nur. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1993.

Keyman, E. Fuat. “Sivil Toplum, Demokratikleşme ve Türkiye-AB İlişkileri”.
[https://stk.bilgi.edu.tr>media>uploads>2015/01/31](https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/01/31) [26.12.2019].

-----“ Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha”.
(Ankara: STGM) www.panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/+/u/turkiye-de-sivil-toplumun-seruveni.pdf. [28.02.2020].

Kılınç, Nesibe. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 29 Haziran 2020.

Mardin, Şerif. *Türkiye’de Toplum ve Siyaset; Makaleler 1*. Der. Mümtaz’er Türköne, Tuncay Önder. 13 bs. İstanbul: İletişim Yayınları, 2006.

----- *Türkiye İslam ve Sekülerizm*. çev. Elçin Gen, Murat Bozluolcay.
İstanbul: İletişim Yayınları, 2011.

----- “Türkiye’nin Toplumsal Yapısı”.
<http://plaristokrat.blogspot.com/2016/01/turkiyenin-toplumsal-yaps-serif-mardin.html>[26.12.2019].

“Niğde.pdf-İşkur”. [media.iskur.gov.tr>pdf](http://media.iskur.gov.tr/pdf) [06.09.2020].

Ortaylı, İlber. *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*. 3 bs. Ankara: Cedit Neşriyet, 2010.

Platon. *Devlet*. çev. Hüseyin Demirhan. 2bs. Ankara: Palme Yayıncılık, 2002.

Popper, Karl . *Açık Toplum ve Düşmanları: C. 1. Platon*. çev. Mete Tunçay. Ankara: Liberte Yayınları, 2008.

Ross, W.David. *Aristoteles*. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık, 2011.

Sayraç, Neslihan, Hale Gükoğlu ve Firdevs Melis Cin. “Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllü Aktif Kadınların, Olumlu Sosyal Davranışlarının ve Bireysel

Değerlerinin İncelenmesi”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. C. 18 S. 35 (2019): 803-819 [09.06.2020].

“Sivil Toplum Örgütü Nedir ve Nasıl Olmalıdır”,

<https://www.netgaste.com/makale/2539658/osman-karaguzel/sivil-toplum-orgutu-nedir-ve-nasil-olmalidir> [07.07.2020].

Sunar, İlkay. “Sivil Topluma Geçiş”. *Ekonomik ve Sosyal Etütler Konferansı*. İstanbul: 1992.

Sunar, Lütfi. *Türkiye’de Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik*. C. 1. 2 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.

Şahin, Tuba. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 27 Haziran 2020.

“TC Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı”. www.kuzka.gov.tr [06.09.2020].

Tekeli, Şirin. *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. 6 bs. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.

----- “Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihi”, www.ka-der.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/kadin-hareketinin-tarihi-sirin-tekeli.pdf [26.12.2019].

----- “On Maddede Türkiye’de Kadın”. www.m.bianet.org/bianet/kadin/43145-on-maddede-turkiyede-kadin-hareketi [28.02.2020].

Tokmak, Refiye. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 21 Haziran 2020.

Tekin, Latif. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 28 Haziran 2020.

Tümer Erdem, Yasemin ve Halime Yiğit. *Bacıyan-ı Rum’dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki yeri*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2010.

Yazıcı, Erhan A. “Ütopya II-Liberalizm ve Toplumun Farklılığı”. *Gelenek Dergisi*, S.38 (1992). <https://gelenek.org/utopyalar-ii-liberalizm-ve-toplumun-farklilikigi/> [06.06.2020].

Yıldız, Derya. Mülakat: Aliye Gün. Niğde, 23 Haziran 2020.

Yılmaz, Nihat. “Sosyalleşme Sürecinin Siyasallaşma Boyutu”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. C. 9, S. 19 (2013): 320-321.
[www.ijmeb.org>article>view>pdf\[10.07.2020\]](http://www.ijmeb.org>article>view>pdf[10.07.2020]).

Yorgancı, A. Ecmel. “Sivil Toplumun Tarihsel Evrimi”.
www.elegans.com.tr/arşiv/50/yaz2000/html/ecmel.html [25.04.2020].

Zaim, Sabahattin. *Türkiye'nin Yirminci Yüzyılı; Toplum, İktisat, Siyaset*. 3 bs.
İstanbul: İşaret Yayınları, 2007.

“2019 İstatistiklerle Kadın”. www.alomaliye.com>2020/03/06 [10.07.2020].



EK-1

DERNEK YÖNETİCİLERİ İÇİN MÜLAKAT SORULARI

1-Yaşınız?

2-Mesleğiniz?

3-Medeni durumunuz?

4-Çocuğunuz var mı?

5--Eğitim durumunuz?

6-Kendinize ait geliriniz var mı?

7- Dernek kurmanızda kadın sorunları etkili oldu mu?

8-Derneğimize başvuru yapan kadınların en büyük sorunu nedir?

9- Derneğiniz faaliyetlerinde neyi amaç edinmektedir?

10-Derneğinizin faaliyetleri nelerdir?

11-Derneğinizin gelir kaynakları nelerdir?

12- Dernekte kaç üyeniz var?

13-Dernekte ne zamandan beri bulunuyorsunuz?

14-Derneğiniz haricinde başka bir sivil toplum kuruluşuna üyeliğiniz var mı?

15-Bu derneğe gelmeden önce başka bir dernekte çalıştınız mı?

16-Derneğ üyeleriyle ilişkileriniz hangi düzeyde?

EK-2

DERNEĞE BAŞVURAN KADINLARIN MÜLAKAT SORULARI

1-Yaşınız?

2-Mesleğiniz?

3-Eğitim durumunuz?

4-Medeni durumunuz?

5-Çocuğunuz var mı?

6-Kendinize ait geliriniz var mı?

7-Bu kuruluştta hangi düzeyde ilişkiniz var?

8-Bu kuruluştta ne zamandan beri yer alıyorsunuz?

9-Bu kuruluş hakkında nasıl bilgi sahibi oldunuz, nasıl ulaştınız, ulaşmada zorluk çektiniz mi?

10- Bu kuruluşun hangi faaliyetlerine ve ne sıklıkla katıldınız?

11- Dernek üyeleriyle hangi düzeyde ilişkiniz var?

12- Siyasi partilerle ilişkiniz var mı?

13- Bu kuruluş sizin siyasete olan ilginizi arttırdı mı?

14- Dernekle tanıştıktan sonra siyasal konularda hangi düzeyde aktif oldunuz?

15- Bu kuruluşta girdikten sonra hayatınızda anlamlı bir değişim oldu mu, dernek sizi nasıl etkiledi?

16- Sizce bu kuruluş kadınlara, kültürel olarak ne gibi katkılar sağlıyor?

17-Şimdiye kadar bir sosyal sorumluluk projesinde yer aldınız mı?

18-Dernekte sizde kadın sorunlarına karşı bir duyarlılık, bir bilinç, bir kimlik kazandırdı mı?

19-Bugüne kadar yer aldığımız bir proje oldu mu?

20-Hangi düzeyde yer aldınız?

21-Bu kuruluş sizde yerel sorunlara olan ilginizi arttırdı mı?

22-Dernekle tanıştıktan sonra aile yaşamınızda bir değişiklik oldu mu?

- 23-Bu kuruluşla tanıştıktan sonra size ne kadar özgüven kazandırdı?
- 24- Niğde’de bildiğiniz başka kadın derneği var mı?
- 25-Niğde’li kadınlar dernekleşme faaliyetine nasıl bakıyor?
- 26- Bugüne kadar kadın grupları tarafından kadın konulu bir eyleme katıldınız mı?
- 27-Size imkân verilse kadınlara yönelik hangi faaliyeti yapmak isterdiniz?
- 28- Türkiye’de gelişen feminizm hareketine genel yaklaşımınız nasıldır?
- 29-Türkiye’deki kadın sorunlarına ilgili misiniz?
- 30-Sizce Türkiye’nin en önemli kadın problemi nedir?



EK-3

Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği

Gerçekleştirilen Faaliyetler ve Projeler Tablosu

Proje - Faaliyet No	1
Projenin / Faaliyetin Adı	Kariyer Gelişim Günleri I. - 19 Haziran 2013
Projenin / Faaliyetin Amacı	Niğde İlinde Üniversite Sınavına girmiş en başarılı 100 lise öğrencisini meslek odaları temsilcileri ile bir araya getirerek gelecekteki mesleki kariyerlerini sağlıklı bir şekilde planlamalarına yardımcı olduk.
Proje / Faaliyet Ortakları	Meslek odaları temsilcileri, Emniyet Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Faaliyetler	İlimizde 10 ayrı liseden 10 ar öğrenci ilimizdeki meslek odası temsilcileri ile aynı masada akşam yemeği yiyerek mesleklerin artıları eksileri hakkında soru cevap şeklinde sohbet ederek fikir sahibi oldular. Üniversite sınavını kazanan bu öğrencilerimizin her birine yemek çıkışında kariyer gelişim kitapları hediye edilmiştir.

Proje - Faaliyet No	2
Projenin / Faaliyetin Adı	Yazlık sinema - Ağustos 2013
Projenin / Faaliyetin Amacı	Unutulmaya yüz tutmuş yazlık sinema kültürünün gençlerimize ve çocuklarımıza aktarılması amacı ile açık hava sinema etkinliği düzenledik.
Proje / Faaliyet Ortakları	İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Niğde Valiliği
Faaliyetler	Nostaljik Yeşilçam filmlerinin Niğde Öğretmenevi bahçesinde sinevizyon yolu ile engelli dostlarımız ve protokol üyelerinin de katılımı ile patlamış mısır ve Niğde gazosu eşliğinde gerçekleştirdik. Yoğun katılımcı grubu programdan memnuniyetle ayrıldı.

Proje - Faaliyet No	3
Projenin / Faaliyetin Adı	Diploma Hediyesi İşsizlik Olmasın Eylül 2013
Projenin / Faaliyetin Amacı	<p>Dernek tüzüğüümüzün 5. maddesinin (i) bendinde belirtildiği üzere “Ülkenin gelişmesi için uygun bulunduğu projelere destek olmak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine imkânları nispetinde yardımcı olmak” maddesi gereğince Niğde ilinde ;</p> <p>İş arayanların istihdam edilebilirliklerini arttırmak,</p> <p>Gençlerin girişimciliğini desteklemek,</p> <p>İşverenlerin ve çalışanların teknolojik ve ekonomik değişime uyum sağlayabilmesi,</p> <p>Herkese eşit istihdam şansı sağlanması, genç engelli istihdamının artırılması,</p> <p>İşte kalitenin ve üretkenliğin artmasını sağlamak,</p> <p>İş hayatı içerisindeki gençlere yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazandırmak</p>
Proje / Faaliyet Ortakları	Niğde Valiliği, Niğde Üniversitesi, Mesleki Eğitim Kurumları, Ticaret Odası, OSB Müdürlüğü, İşkur İl Müdürlüğü
Faaliyetler	Kasım 2013 içerisinde Niğde Üniversitesi, Gençlik Temsilcileri, İşkur İl Müdürlüğü, OSB İl Müdürlüğü, Ticaret Odası, Niğde Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve ilimizdeki genç istihdamı ile ilgili çalışma yürüten diğer STK’larında katılımı ile toplamda 100 kişilik bir çalışma grubu ile 5 günlük bir Genç İstihdamı çalışmayı düzenleyerek, çalıştay sonunda “Niğde Genç İstihdamı Eylem Planı” hazırlanmıştır.

Proje - Faaliyet No	4
Projenin / Faaliyetin Adı	Benim İşim Benim Geleceğim, My Job - My Future / Ekim 2013
Projenin / Faaliyetin Amacı	Avrupanın 7 farklı ülkesinden gelen toplamda 45 STK Temsilcisi ile birlikte Mayıs 2014 te ilimizde Avrupa Gençlik İstihdamı çalıştayı düzenlemek amacı ile Avrupa Birliği Bakanlığına Ulusal Ajansa proje başvurusunda bulunduk.
Proje / Faaliyet Ortakları	Polonya, İspanya, İtalya, Almanya, Romanya, Çek Cumhuriyeti, Türkiye.
Faaliyetler	Ahiler kalkınma ajansı desteği ile düzenlemiş olduğumuz teknik destek programı tecrübesinin Mayıs 2014 te Avrupalı gençlik STK temsilcilerine aktarılması ve onlardaki iyi örnek uygulamalarının öğrenilmesi amacı ile bir haftalık bir çalıştay planlanmaktadır. Bu süreçte Avrupalı ortaklarımız ile gelecekteki projelerin temeli atılacak ve Ülkemizin Şehrimizin en güzel şekilde tanıtılması sağlanacaktır.

Proje - Faaliyet No	5
Projenin / Faaliyetin Adı	Avrupa Birliği Ülkeleri Gençlik Liderleri Eğitimleri
Projenin / Faaliyetin Amacı	Gençlik alanında çalışmalar yürüten derneğimizin üyelerinin faaliyetlerde daha etkin ve kaliteli bir biçimde yer alabilmeleri için iki ayda bir yabancı dil bilen dernek üyelerimizi Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Gençlik Eğitimi otoriteleri tarafından düzenlenen eğitim programlarına göndermekteyiz.
Proje / Faaliyet Ortakları	Makedonya, İspanya
Faaliyetler	Bu kapsamda dernek üyemiz Güven Bozdağ Makedonya'ya, Serhat Taşdemir İspanyaya gönderilmiştir. Yurtdışındaki eğitimlerde hem derneğimizin faaliyetleri hem de ilimizin tanıtımı yapılmıştır.

Proje - Faaliyet No	6
Projenin / Faaliyetin Adı	Eurodesk Destek Noktası
Projenin / Faaliyetin Amacı	Avrupa Birliği Gençlik Projeleri alanında ilimizdeki en aktif Sivil Toplum kuruluşlarından birisi olan derneğimizin AB Bakanlığı, Ulusal Ajans Eurodesk resmi destek irtibat noktası olması için başvuru dosyasını tamamladık. 2015 Şubat döneminde başvuru yapmayı planlamaktayız.
Proje / Faaliyet Ortakları	Avrupa Birliği Bakanlığı, Ulusal Ajans
Faaliyetler	

Proje - Faaliyet No	7
Projenin / Faaliyetin Adı	Elimi Tut Projesi - Sabancı Vakfı Gençlik Merkezi
Projenin / Faaliyetin Amacı	Bu proje ile orta okul ve liseyi terk etme riski olan veya eğitimin sisteminin tamamen dışında kalmış, madde bağımlısı, kötü alışkanlıkları olan, suça bulaşmış veya suça bulaşma ihtimali yüksek olan 50 genç, uzman psikologlar tarafından eğitim verilen ve yönlendirilen 50 üniversite öğrencisi ile birebir eşleştirilerek, sosyal öğrenme faaliyetleri (sosyal, sportif, kültürel ve akademik çalışmalar) ile toplum hayatına kazandırılacaklardır
Proje / Faaliyet Ortakları	Niğde Valiliği, Emniyet Müdürlüğü, Gençlik Spor Müd, Milli Eğitim Müd, Aile Sosyal Politikalar Müd, Niğde Üniversitesi,
Faaliyetler	Şubat 2014'te proje başvurusu yapılmış ve Projemiz tüm değerlendirme aşamalarını başarı ile geçmiş ancak Sabancı Vakfı yönetim kurulu onayını alamamıştır. Projeyi revize ederek 2015 başvuru döneminde tekrar başvuruda bulunmayı planlamaktayız.

Proje - Faaliyet No	8
Projenin / Faaliyetin Adı	Gençliğimiz geleceğimizdir. Gençlik ve Spor Bakanlığı
Projenin / Faaliyetin Amacı	Gençlerimizin sosyal, kültürel, sportif ve akademik alanlarda kaliteli sosyal etkinlikler yolu ile topluma faydalı birer birey olabilmelerini sağlamak amacı ile çeşitli kurslar ve faaliyetler düzenlemesi hedeflenmektedir.
Proje / Faaliyet Ortakları	
Faaliyetler	2014 Mart döneminde proje başvurumuzu yaptık ancak projemiz onaylanmadı. 2015 döneminde projeyi revize ederek tekrar başvuru yapmayı planlamaktayız.

Proje - Faaliyet No	9
Projenin / Faaliyetin Adı	United Europe for Youth - Erasmus K2, Okul Terklerini Önleme Kabul edildi
Projenin / Faaliyetin Amacı	Erken okul terklerinin önlenmesi amacı ile 8 farklı AB ülkesinde ne tür faaliyetlerin düzenlendiğini ve bu faaliyetlerin uygulama esaslarını yerinde incelemek amacı ile Ulusal Ajansa " United Europe for Youth " isimli Erasmus Plus K2 projesi hazırladık.
Proje / Faaliyet Ortakları	AB ülkelerinde faaliyet gösteren gençlik STKları ve kamu kurumları
Faaliyetler	Yerel proje açılış toplantısı yapıldı. Şubat 2015'te Çek Cumhuriyeti Prague'da proje yurtdışı faaliyeti gerçekleştirilecek.

Proje - Faaliyet No	10
Projenin / Faaliyetin Adı	More than sport
Projenin / Faaliyetin Amacı	Spor yolu ile gençlerde karakter eğitimi gerçekleştirebilmek için 6 farklı Avrupa ülkesi ile ortak olarak yer aldığımız KA2 projemiz AB komisyonunun yaptığı ön elemeyi geçti. Sonuçların açıklanmasını beklemekteyiz.
Proje / Faaliyet Ortakları	6 farklı AB ülkesinde faaliyet gösteren gençlik STKları ve kamu kurumları
Faaliyetler	

EK-4**ÇEŞİTLİ BAKANLIK VE HİBE VEREN KURUMDA BEKLEYEN PROJE BAŞVURULARIMIZ**

Proje - Faaliyet No	1
Projenin / Faaliyetin Adı	Kadınlar Üretiyor, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dezavantajlı kişilerin istihdam edilebilirliklerinin ve sosyal entegrasyonlarının geliştirilmesi hibe programı. Proje başvuru numarası: EuropeAid/135743/ID/ACT/TR/1830
Projenin / Faaliyetin Amacı	İlimizde sosyo ekonomik açıdan zor durumda bulunan bayanların mesleki eğitim (tekstil sektörü) faaliyetleri yolu ile toplumsal ve ekonomik hayata kazandırılması hedeflenmektedir.
Proje / Faaliyet Ortakları	Niğde Halk Eğitim Merkezi, NİTSO, Niğde OSB
Faaliyetler	Başvuru Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Adına Yapılmıştır.

Proje - Faaliyet No	2
Projenin / Faaliyetin Adı	Proje Adı:Mutlu yarınlar için meslek sahibi kadınlar, Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi - II" hibe programı
Projenin / Faaliyetin Amacı	İlimizde sosyo ekonomik açıdan zor durumda bulunan bayanların mesleki eğitim (Çocuk bakıcılığı ve) faaliyetleri yolu ile toplumsal ve ekonomik hayata kazandırılması hedeflenmektedir.
Proje / Faaliyet Ortakları	Niğde Halk Eğitim Merkezi, Niğde Kız Meslek Lisesi
Faaliyetler	Başvuru Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Adına Yapılmıştır.

Proje - Faaliyet No	3
Projenin / Faaliyetin Adı	Proje Adı: Artık bende varım> Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi - II" hibe programı
Projenin / Faaliyetin Amacı	İlimizde sosyo ekonomik açıdan zor durumda bulunan bayanların mesleki eğitim (Hazır giyim sektörü ara eleman yetiştirme kursları) faaliyetleri yolu ile toplumsal ve ekonomik hayata kazandırılması hedeflenmektedir.
Proje / Faaliyet Ortakları	Niğde Halk Eğitim Merkezi, NİTSO, Niğde OSB
Faaliyetler	Başvuru Hüdavend Hatun Kadın Çocuk ve Gençlik Derneği Adına Yapılmıştır.

Projenin Adı	<i>Kadınlar Güçleniyor</i>
Projenin Özeti	<p>Derneğimizin alan çalışması ve Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı ile yapmış olduğu görüşmeler sonucunda Niğde Merkez Efendibey, Nar ve İlhanlı mahallelerinde yaşayan vatandaşların iş ve gelir durumunun kentteki diğer bölgelere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.</p> <p>Kadınların en önemli sorunlarının işsizlik olduğu ve büyük bölümünün düzenli bir işte çalışabilmelerini sağlayacak bir meslek edinmek istedikleri yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.</p> <p>Belirtilen mahallelerde şiddet yaşayan kadınların birçoğu yaşadıkları şiddetin sebebinin, işsizlik-yoksulluk olduğunu, kendileriyle birlikte çocuklarında bu durumdan olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde kadınları iş kurumlarına ve mesleki kurslarına yönlendirmenin önemli bir ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.</p> <p>Projemiz bu mahallelerde yaşayan kadınların;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal cinsiyet, şiddet ve haklar bağlamında farkındalığını arttırmak • Psikolojik, hukuki ve sosyal yardım destekleri alabilecekleri yerel mekanizmalar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak • Kendi mahallelerinde - şehirlerinde yaşayan diğer kadınlarla iletişimlerinin gelişmesine ve kadınlık üzerinden dayanışma zemini oluşturmalarına katkıda bulunmak • Hakları konusunda bilgilenererek farkındalık yaşayan kadınların KİK(Kendi işini kur) eğitimi alarak güçlenmelerine destek sağlamak • Ticaret ve Sanayi Odası İl Kadın Girişimciler Kurulu'nda bulunan meslek sahibi 15 kadınla buluşmaları sağlanarak kadınlar arası sosyo-ekonomik sınıf ayrımı etkilerinin azalmasına katkıda bulunmak; aralarında oluşturulacak bire-bir dayanışma ile kendi işlerini kurmalarına katkı sağlamak, • Hedeflenen 3 mahallede yaşayan 18-45 yaş arası 60 kadın ve 3-6 yaş arası 60 çocuğun sosyalleşerek kendi aralarında kaynaşmalarını sağlamak, • Bu projede yer alan kadınların, yaşamlarından, farkındalık ve başarılarından örnekler verilerek hazırlanan kitapçıkla rol-modeller oluşmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

<p>Proje Faaliyetleri</p>	<p>1. Hazırlık çalışmaları -Proje ekibinin oluşturulması: Proje ekibi tam zaman çalışan bir proje koordinatöründen oluşacaktır. (1 Ay) -Proje ofisinin hazırlanması: Proje ofisi projenin yürütüleceği, toplantıların yapılabileceği bir mekan olarak hazırlanacaktır. (1 Ay) -Kursiyerlerin tespiti: Hane ziyaretleri yapılan mahallelerden istekli kadınlar seçilecektir. (1.Ay) -Eğitimler için KİK eğitimi verebilecek bir uzman ve gerekli durumlarda yasaları anlatacak bir avukat ile çalışılacaktır. (1Ay) 2.Proje tanıtım faaliyetleri: Kadın haklarını da içeren bir broşür hazırlanarak hem tanıtım sırasında hem de tüm faaliyetler sırasında kullanılacaktır. Proje bir tanıtım toplantısı ile başlayacaktır. (1-9 AY) 3- Bilgilendirme/bilinçlendirme çalışmaları: Hane ziyaretleri verileri baz alınarak seçilecek 60 kadın toplumsal cinsiyet farkındalığı ve duyarlılığı yaşamak üzere farkındalık gruplarına alınacaktır. (2-8 Ay) 4- Kadın destek merkezi oluşturulması: Adı geçen mahallelerdeki belediyeye ve resmi kurumlara ait toplantı salonları eğitimler için kullanılacak ve dernekte sürekli bir eğitim merkezi oluşturulacaktır. (2. Ay) 5- Aile içi iletişim (çocuk eğitimi dâhil) ve aile içi şiddetle mücadele eğitimleri. (3-8 Ay) 6-Girişimcilik eğitimi: Kursiyerler girişimcilik eğitimi alarak iş bulmak ya da kendi işlerini kurmak konusunda teşvik edilecek, güçlendirilecekler. (3-7 Ay) 7-Anne-Çocuk Şenliği: Anne-çocuk eğitimleri sonucunda yapılacak çocuk şenliği ile çocukların kaynaşması ve eğitime motivasyonlarının sağlanması planlanmaktadır. Şenlik yapılacak yerin tespiti, eğitime katılacak kadınlar ile birlikte kararlaştırılacaktır. (8. Ay) 1. 8-Final toplantısı, konferans: Proje boyunca düzenlenen eğitim ve sosyal etkinlik programlarına katılan tüm kadınların kişisel deneyim aktarımlarını ve yerelde ulaşabilecekleri destek mekanizmaları bilgisini içeren bir kitapçığın hazırlanması ve il genelinde 1000 Kadına dağıtılması, kapanış toplantısının, yerel medya katılımıyla düzenlenmesi planlanmıştır. (9. Ay)</p>
<p>Proje Ortakları</p>	<p>Niğde Valiliği, Niğde Üniversitesi, Niğde SYDV, Niğde MEM, Halk Sağlığı Müdürlüğü, Aile Sosyal Politikalar İl Müd, Niğde Ticaret ve Sanayi Odası, KOSGEB İl Müdürlüğü, Niğde Barosu.</p>
<p>Proje Uygulama Süresi</p>	<p>9 Ay</p>
<p>Proje Bütçesi</p>	<p>20.000 TL</p>

ÖZGEÇMİŞ

ALİYE GÜN

EĞİTİM

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Master (Yüksek Lisans) / 2018 - 2020

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Eskişehir Anadolu Üniversitesi

Açık Öğretim Fakültesi, Lisans / 2016 -2018

Uluslararası İlişkiler

İstanbul Üniversitesi

Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi /2014 -2016

Sağlık Kurumları İşletmeciliği

İLGİ ALANLARI

İlim Yayma Cemiyeti Kadın Komisyon Kurucu Başkanı, Mutlu Yuva Derneği

Gönüllü Anne, Yüzme, Yürüyüş, Araştırma, Kitap Okuma, Annelik